

ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Κ' ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ – MARKETING ΠΟΛΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ:

ΠΑΤΡΑ ΑΝΔΡΕΑ

ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΙΝΑΣ

ΚΑΤΣΙΑΔΟΥΝΗ ΚΩΝ/ΝΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:

ΤΣΙΓΑΡΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ</u>	
<u>ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ</u>	5
<u>1.1 Η ΠΕΤΡΕΛΑΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1973</u>	5
<u>1.2 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΩΝ</u>	9
<u>1.3 ΟΙ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ (1945-1980)</u>	11
1.3.1 Ιστορικό Υπόβαθρο και Γενικό Πολιτικό Πλαίσιο.....	12
1.3.2 Στη Μεταπολεμική Περίοδο.....	14
1.3.3 Κοινωνικο- οικονομικές ρυθμίσεις στη δεκαετία του 1970.....	16
<u>2. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΝΑ</u>	
<u>ΞΕΠΕΡΑΣΟΥΜΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ</u>	20
<u>2.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΩΝ</u>	20
2.1.1 Καθορισμός ταξινόμηση και ιεράρχηση των αστικών χρήσεων.....	23
<u>2.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ</u>	25
2.2.1 Από την κατανόηση της ανάλυσης μιας περιοχής στην πολεοδομική στρατηγική.....	26
2.2.2 Προσεγγίζοντας έναν περιβαλλοντικά βιώσιμο πολεοδομικό σχεδιασμό.....	30
2.2.3 Ορισμός των βιοκλιματικών ζητημάτων στη διαδικασία σχεδιασμού.....	32
<u>2.3 ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ</u>	
<u>ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ</u>	36
2.3.1 Βασικά βήματα για βιώσιμη αστική αναγέννηση	36
2.3.2 Περιπτώσιολογικές μελέτες για την αστική αναγέννηση	40
<u>2.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ</u>	
<u>ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ</u>	46

<u>3. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΑΝ ΑΝΤΙΔΟΤΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ.....</u>	49
<u>3.1 ΕΙΔΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.....</u>	49
3.1.1 Τύποι ειδικών γεγονότων.....	51
3.1.2 Τάσεις.....	56
3.1.3 Επιπτώσεις των ειδικών γεγονότων.....	57
<u>3.2 ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΧΡΟ.....</u>	65
3.2.1 Η ΕΧΡΟ της Λισσαβόνας.....	67
3.2.2 Η ΕΧΡΟ του Ανοβερο.....	70
<u>3.3 ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΙΕΣ.....</u>	70
3.3.1 Δυνατότητες και όρια του μάρκετινγκ πόλεων.....	77
3.3.2 Ιεραρχίες Πόλεων.....	78
3.3.3 Ηλεκτρονικό city marketing.....	82
<u>3.4 ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ.....</u>	83
<u>4. ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΠΕΔΩΣΕ.....</u>	91
4.1 ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ.....	91
4.2 ΔΟΥΒΛΙΝΟ.....	97
4.3 ΜΑΛΤΑ.....	98
4.4 ΟΜΠΕΡΧΑΟΥΖΕΝ.....	99
4.5 BRISTOL.....	101
4.6 TRAFFORD PARK.....	103

<u>5. ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ.....</u>	106
<u>5.1 ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ.....</u>	106
<u>5.2 ΜΙΑ ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ</u>	
<u>ΑΓΩΝΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.....</u>	109
<u>5.3 ΠΩΣ ΒΛΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ</u>	
<u>ΑΓΩΝΕΣ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ 5 ΜΕΓΑΛΩΝ ΧΩΡΩΝ.....</u>	111

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αναφέρεται στις τεχνικές διαδικασίες ανάπτυξης και στους τρόπους με τους οποίους, η κάθε πόλη διαφημίζει τον πολιτισμό της . Πραγματεύεται την αστική αναγέννηση των πόλεων η οποία θεωρείται αναγκαία για την οικονομικό-κοινωνική ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια ιστορική αναδρομή ορισμένων γεγονότων που στιγματίσαν κοινωνικό -οικονομικά τον εικοστό αιώνα. Συγκεκριμένα αναφέρεται η πετρελαιοκή κρίση του 1973 ,οι επιπτώσεις της οποίας επηρέασαν όλο το δυτικό κόσμο .Επιπλέον , γίνεται μια σύντομη αναφορά στην ιστορία της πόλης των Βρυξελλών , η οποία αποτέλεσε ένα έντονο παράδειγμα μελέτης λανθασμένων πρακτικών ανάπτυξης και επίσης στις Σκανδιναβικές οικονομίες και το σχετικά καινοτόμο οικονομικό-κοινωνικό μοντέλο τους.

Το δεύτερο κεφάλαιο, εμβαθύνει στη διερεύνηση εργαλείων και πρακτικών που μπορούν να οδηγήσουν σε ανάκαμψη και αστική αναγέννηση αναλύοντας αρχικά τον αστικό χώρο ,τις χρήσεις του και τη διαμόρφωση του και εξετάζοντας διάφορες στρατηγικές για οικονομική ,κοινωνική ,πολιτιστική ,περιβαλλοντική αναγέννηση.

Το επόμενο κεφάλαιο, εστιάζει ειδικότερα στην ανάπτυξη και προβολή της εκάστοτε πόλης και του πολιτισμού της μέσω ειδικών-μεγάλων γεγονότων, παγκόσμιων εκθέσεων EXPO και των αρχών - προτύπων που απορρέουν από το μάρκετινγκ των πόλεων που είναι βασισμένο κυρίως στον πολιτισμό .

Το τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις πόλεων που οδηγήθηκαν σε αστική αναγέννηση και ανάπτυξη , υιοθετώντας πολλές φορές τις προαναφερόμενες πρακτικές.

Τέλος , η εργασία εξετάζει τον τρόπο που εφαρμόζεται και μπορεί να εφαρμοστεί στις Ελληνικές πόλεις παραθέτοντας παραδείγματα προγραμμάτων της Ε.Ε. και απόψεις των ωφελειών και συνεπειών των Ολυμπιακών αγώνων της Αθήνας.

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

1.1 Η ΠΕΤΡΕΛΑΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1973

Τον Οκτώβριο του 1973 τα έθνη της Μέσης Ανατολής που υπάγονταν στον Ο.Π.Ε.Κ., πήραν την απόφαση να διακόψουν τις εξαγωγές προς τις Η.Π.Α. καθώς και προς άλλα Δυτικά Έθνη. Ο σκοπός τους ήταν να τιμωρήσουν τα Δυτικά κράτη που τάχτηκαν υπέρ του εχθρού τους - Ισραήλ - στον πόλεμο του Yom Kippur, αλλά παράλληλα συνειδητοποίησαν και την ισχυρή επιρροή που είχαν αποκτήσει στο παγκόσμιο στερέωμα μέσω του πετρελαίου. Ένα από τα άμεσα αποτελέσματα αυτού του εμπάργκο, που άσκησαν τα μεσοανατολικά έθνη, ήταν η ραγδαία άνοδος στις τιμές του πετρελαίου σε όλο το δυτικό κόσμο και ιδιαίτερα στην Αμερική. Το γεγονός αυτό ανάγκασε τις Η.Π.Α. να επανεξετάσουν θέματα που αφορούσαν την ενέργεια, όπως το κόστος και ο ανεφοδιασμός, για τα οποία μέχρι και εκείνο το έτος δεν είχε ανησυχήσει ποτέ κανείς.

Προκειμένου να γίνει κατανοητή η κύρια αιτία της κρίσης του πετρελαίου, κρίνεται αναγκαία μία ιστορική αναδρομή της περιοχής καθώς και της σύγκρουσης των Αραβικών εθνών με το Ισραήλ. Στον 2^ο Παγκόσμιο πόλεμο δημιουργήθηκε ένα σιωνιστικό κράτος, γνωστό ως Ισραήλ. Αυτό, κατέλαβε ποσοστό 56% περίπου του εδάφους που παλαιότερα ήταν γνωστό ως Παλαιστίνη. Το έθνος αυτό χρησιμοποιήθηκε ως πατρίδα από του Εβραίους, αλλά μετέπειτα οι τοπικοί Άραβες εξοργίστηκαν από το γεγονός ότι πάρθηκε το Παλαιστινιακό έδαφος για να δημιουργηθεί αυτό το κράτος. Αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν την ανεξαρτησία του Ισραήλ και άρχισαν να συντονίζουν τις προσπάθειες τους ώστε να ανακτήσουν εκ νέου το έδαφος που αισθάνονταν ότι δίκαια τους ανήκε. Η στάση αυτή υπήρξε και η αφορμή για τον πόλεμο του Suez - Sinai. Η Βρετανική και η Γαλλική πλευρά πλαισίωσαν του Ισραηλίτες προκειμένου να τιμωρηθεί ο Nasser για την

εθνικοποίηση του καναλιού Σουέζ. Ο ισχυρός Ισραηλινός στρατός, γρήγορα υπόταξε του Άραβες, αναγκάζοντας του να συμβιβαστούν με την Ένωση των κρατών.

Το 1967, το Ισραήλ προώθησε τον πόλεμο διάρκειας έξι ημερών, απαιτώντας περισσότερο έδαφος. Το 1973, οι Αραβικές δυνάμεις αντεπιτίθενται. Στο Yom Kippur, στις ιερότερες εβραϊκές διακοπές, η αντεπίθεση των Αράβων υποστηρίζεται από τη Σοβιετική τεχνολογία. Ο Βασιλιάς, Faisal, της Σαουδικής Αραβίας, παρασύροντας και άλλες πετρελαιοπαραγωγικές χώρες στα τέλη του Οκτωβρίου, κατάφερε να σταματήσει τη διακίνηση του ακατέργαστου πετρελαίου προς τα Δυτικά έθνη. Αυτή η κίνηση αποσκοπούσε στην τιμωρία των Δυτικών πολιτειών που προμήθευαν το Ισραήλ με όπλα.

Οι Αραβικές πετρελαιοπαραγωγικές χώρες επιθυμούν να πιέσουν τις Δυτικές περιοχές, και ειδικότερα την Αμερική, να συνηγορήσουν προς την απαίτηση τους. Αυτή δεν ήταν άλλη απ' το να αποσύρει το Ισραήλ τα στρατεύματα του από τα Αραβικά εδάφη που είχε καταλάβει το 1967. Αυτό το εμπάργκο που άσκησαν τα Αραβικά έθνη χρησιμοποιήθηκε ως πολιτική τακτική. Επίσης, ήταν ικανοί να το χρησιμοποιήσουν και για οικονομικούς σκοπούς. Εφόσον αυτός ο αποκλεισμός – εμπάργκο κατάφερε να θεμελιωθεί στη Δύση απ' τους Άραβες, τότε συνειδητοποιήθηκε η παγκόσμια επιρροή που είχαν αποκτήσει μέσω του πετρελαίου. Όταν θα έφτανε η στιγμή να αποκαταστήσουν την κίνηση στην πετρελαιοαγορά, θα ήταν σε θέση να διατηρήσουν τις τιμές σε υψηλό επίπεδο, πραγματοποιώντας παράλληλα μεγαλύτερο κέρδος. Οι επενδυτές, καθώς και οι επιχειρήσεις πετρελαίου, πρόσθεσαν ένα κύμα αύξησης στις τιμές του πετρελαίου στις Η.Π.Α. Αυτές οι αιτίες βύθισαν ένα έθνος στη θλίψη και στην αβεβαιότητα. Η Αμερική διαπίστωσε ότι δεν θα μπορούσε πλέον να αντέξει οικονομικά στην απερισκεπτή κατανάλωση πετρελαίου.

Τα άμεσα αποτελέσματα της κρίσης ήταν δραματικά. Οι τιμές της βενζίνης τετραπλασιάστηκαν, ανερχόμενες ακριβώς από 25 σέντς σε 1 δολάριο μέσα σε λίγους μόνο μήνες. Η Αμερικανική Αυτοκινητιστική Ένωση, σε έρευνα της κατέγραψε ότι μέχρι και το 20% των βενζιναδίκων της χώρας δεν είχαν κανένα καύσιμο για μία εβδομάδα κατά τη διάρκεια της κρίσης. Επίσης, σε μερικές περιοχές, οι οδηγοί αναγκάστηκαν να περιμένουν μέχρι και τρεις ώρες ώσπου να προμηθευτούν βενζίνη.

Η συνολική κατανάλωση πετρελαίου στις Η.Π.Α μειώθηκε κατά 20%. Αυτό αποδόθηκε στην προσπάθεια του κοινού να κάνει συντήρηση πετρελαίου και χρημάτων. Επιπλέον, υπήρξε και μία στιγμιαία πτώση στον αριθμό των σπιτιών που χρησιμοποιούσαν θερμότητα αερίου, επειδή τη συγκεκριμένη στιγμή άλλες μορφές ενέργειας ήταν πιο προσιτές.

Η Αμερικανική κυβέρνηση, στην προσπάθεια της να καταπολεμήσει αυτήν την κατάσταση, κατέφυγε σε κάποια απεγνωσμένα μέτρα τα οποία πάντως έφεραν και μερικά ευεργετικά αποτελέσματα. Ένα μέτρο, το οποίο καθιέρωσε το συμβούλιο, ήταν η θέσπιση ενός ανώτατου ορίου ταχύτητας 55 μίλια/ώρα στους αυτοκινητοδρόμους. Το γεγονός αυτό είχε καλά αποτελέσματα καθώς μειώθηκε τόσο η κατανάλωση, όσο και τα μοιραία περιστατικά. Επιπλέον, δόθηκαν φορολογικές απαλλαγές σε εκείνους που ανέπτυξαν και χρησιμοποίησαν εναλλακτικές μορφές ενέργειας, όπως η ηλιακή και η αιολική. Ο τότε Αμερικανός πρόεδρος, Νίxon, διέταξε το Υπουργείο Αμύνης να δημιουργήσει ένα απόθεμα πετρελαίου, σε περίπτωση που η χώρα το χρειαζόταν κατά τη διάρκεια της κρίσης. Επίσης, διαμόρφωσε το υπεύθυνο τμήμα για την ενέργεια, σε υπουργικό γραφείο, βελτιώνοντας παράλληλα την εθνική ενεργειακή πολιτική. Τα στελέχη της τότε κυβερνήσεως είχαν ως στόχο να καταστήσουν την ενέργεια των Η.Π.Α ανεξάρτητη.

Οι επιχειρήσεις και οι σταθμοί βενζίνης, έκαναν ό,τι μπορούν για να βοηθήσουν στην συντήρηση του πετρελαίου. Ο Νίxon είχε εκδώσει κάποια μέτρα για εθελοντική μείωση στην κατανάλωση βενζίνης. Τα βενζινάδικα θα μπορούσαν, εθελοντικά, να κλείνουν τις Κυριακές. Επίσης, πολλοί σταθμοί βενζίνης δεν πουλούσαν σε «μη τακτικούς πελάτες», ενώ σε εκείνους που πουλούσαν συνήθως, δεν έδιναν πάνω από δέκα γαλόνια βενζίνης το χρόνο. Με τα μέτρα αυτά, θεώρησε η Αμερικανική κυβέρνηση ότι θα αποτρέψει το κοινό από την αλόγιστη κατανάλωση πετρελαίου.

Πράγματι, οι Αμερικανικές οικογένειες συνέβαλαν στην προσπάθεια αυτή μειώνοντας την κατανάλωση του πετρελαίου και της βενζίνης, αναζητώντας παράλληλα εναλλακτικές πηγές ενέργειας. Πολλοί μάλιστα αντάλλαξαν τα πολυτελή αυτοκίνητα τους με μικρότερα, πιο οικονομικά σε βενζίνη, μοντέλα. Οι επιχειρήσεις και οι βιομηχανίες μετέτρεψαν σε πηγή ενέργειας τους τον άνθρακα.

Οι Άραβες ξεκίνησαν και πάλι να στέλνουν το πετρέλαιο στα Δυτικά έθνη, αλλά αυτή τη φορά σε διογκωμένες τιμές. Ένα από τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα του εμπάργκο ήταν μια οικονομική υποχώρηση σε ολόκληρο τον κόσμο. Ο πληθωρισμός παρέμεινε σταθερά πάνω από το 10%, ενώ η ανεργία ολόένα και αυξανόταν. Η εποχή της οικονομικής ανάπτυξης που ήταν σε ισχύ μετά το τέλος του 2^{ου} Παγκοσμίου πολέμου, είχε τώρα τελειώσει. Επίσης, σταμάτησε να υπάρχει και η κοινή πεποίθηση ότι η οικονομική ευημερία απεικόνισε τις στατιστικές κατανάλωσης πετρελαίου. Τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα της κρίσης παραμένουν ακόμα και σήμερα. Οι σημερινές συσκευές – τουλάχιστον οι καλές – απαιτούν τη μισή ενέργεια από εκείνη που απαιτούσαν τρεις δεκαετίες πριν. Η καθιέρωση των ορίων ταχύτητας και οι ετικέτες οικονομίας καυσίμων είναι από τα αποτελέσματα των κυβερνητικών προσπαθειών για συντήρηση του πετρελαίου. Η εξερεύνηση και η ανάπτυξη των οικονομικών και κοινωνικών πόρων μέσα στις Η.Π.Α αυξήθηκαν εντυπωσιακά. Η εταιρική μέση οικονομία καυσίμων, τελικά, βελτίωσε τα πρότυπα της μέχρι 27,7 μίλια/γαλόνι. Η θερμότητα με τη χρήση πετρελαίου αντικαταστάθηκε από την ηλιακή θερμότητα.

Χαρακτηριστικός είναι και ο αριθμός των σπιτιών που χρησιμοποιούν την θερμότητα με χρήση πετρελαίου, ο οποίος έπεσε περίπου κατά 23%. Γενικά, τα συστήματα θέρμανσης στις Αμερικανικές πολιτείες είναι κατά 20% πιο αποδοτικά από ότι ήταν το 1973.

Ένα από τα μεγαλύτερα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα της κρίσης ήταν η ογκώδης αλλαγή στην παραγωγή των αυτοκινήτων. Αυτοκίνητα με μεγάλες μηχανές και υπέρβαρους εξοπλισμούς σταμάτησαν να παράγονται προκειμένου να συντηρηθεί το πετρέλαιο και να ωθηθεί η οικονομία. Οι πωλήσεις των Ιαπωνικών αυτοκινήτων αυξήθηκαν ακριβώς επειδή ανταποκρίνονταν σε αυτά τα πρότυπα αποδοτικότητας, ενώ τα Αμερικανικά μοντέλα όχι. Η Αμερικανική αυτοκινητιστική βιομηχανία αναγκάστηκε να προσαρμοστεί σε αυτά τα πρότυπα και να αναδιοργανώσει την παραγωγή των αυτοκινήτων της.

Παρόλο που ο αποκλεισμός – εμπάργκο τελείωσε μόλις ένα χρόνο από τη στιγμή που ξεκίνησε (1973), τα έθνη του Ο.Π.Ε.Κ. τετραπλασίασαν τη τιμή του πετρελαίου προς τα Δυτικά έθνη. Η πετρελαιακή κρίση άνοιξε μία νέα εποχή στις διεθνείς σχέσεις. Υπήρξε ένα πολιτικό και οικονομικό επίτευγμα για τη Μέση

Ανατολή. Τα τριτοκοσμικά έθνη ανακάλυψαν ότι οι φυσικές τους πηγές στις οποίες βασίζονται, ιδιαίτερα το πετρέλαιο, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σαν όπλο είτε σε πολιτικές είτε σε οικονομικές καταστάσεις. Οι, ασταμάτητα, αυξανόμενες τιμές

του πετρελαίου συνέχισαν να αποτελούν απειλή, όχι μόνο για την οικονομία της Αμερικής, αλλά και για τον κόσμο ολόκληρο. Ο μετέπειτα πρόεδρος των Η.Π.Α, Jimmy Carter, αποκάλεσε την κρίση του 1973 σαν «ηθικό ισοδύναμο του πολέμου».

1.2 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΩΝ

Οι Βρυξέλλες, μέχρι και το 1958, αποτελούσαν μία όμορφη πόλη. Ο πολιτισμός της, σαν θαύμα, είχε δραπετεύσει άθικτος από τις καταστροφικές συνέπειες του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου, συντηρώντας παράλληλα ένα εξαιρετικό αστικό ύφασμα. Η πόλη ήταν ικανή, μέσω των αιώνων, να συγκεντρώνει διάφορες αρχιτεκτονικές εκφράσεις μέσα στο χαρακτηριστικό αυτό αστικό ύφασμα. Βασίστηκε στη μικρή οργάνωση μερών, η οποία απεικόνισε τέλεια τα διακεκριμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας ευγενούς εμπορικής και χειρονακτικής παράδοσης.

Από το EXPO του 1958 και την απόφαση που λήφθηκε σχεδόν εκείνη τη περίοδο από την κυβέρνηση της Ευρωπαϊκής κοινότητας να καθιερωθεί οριστικά στις Βρυξέλλες, μια σειρά εξαιρετικά τεράστιων αλλαγών είχε ριζικές επιπτώσεις στο αστικό περιβάλλον, Επιπλέον, έσπασε εκείνη η αδύνατη ισορροπία μεταξύ της κοινωνικοπολιτικής δομής και του αστικού υφάσματος, οι οποίες είχαν χαρακτηρίσει την αστική ανάπτυξη της πόλης μέσω των αιώνων.

Αρκετές γειτονίες γρήγορα καταστράφηκαν προκειμένου να δημιουργηθεί χώρος για τα κιβώτια γυαλιού και χάλυβα που έρχονταν, η ανάγκη των οποίων για την Ε. Ο. Κ., ήταν εκείνη την περίοδο υποτιθέμενη. Πολλές χιλιάδες κάτοικοι

διώχθηκαν απ' το ιστορικό κέντρο (13,000 μόνο απ' το βόρειο αστικό τέταρτο), ενώ παράλληλα κατεδαφίστηκαν εκατοντάδες ιστορικά μνημεία τα οποία αντικαταστάθηκαν από αραιούς ουρανοξύστες που παραμόρφωσαν το φυσικό τοπίο της πόλης.

Μία τέτοια καταστρεπτική διαδικασία συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια των δεκαετιών '60 και '70, είτε για την κατασκευή των, χαοτικά, τοποθετημένων πύργων είτε για τις συνέπειες της ανάπτυξης του σχεδίου Μανχάταν. Αυτό στόχευε στην κατασκευή 55, περίπου, ουρανοξυστών, όλοι μέσα στην περιοχή του βόρειου αστικού τετάρτου. Εντούτοις, ένα τέτοιο σχέδιο δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ, εξαιτίας των συνεπειών που είχε η παγκόσμια πετρελαϊκή κρίση του '73.

Η περίπτωση των Βρυξελλών έχει γίνει ένα βαθιά μελετημένο παράδειγμα του λανθασμένου αστικού και οικονομικού προγραμματισμού, στη δημόσια και ιδιωτική κλίμακα. Η οικοδόμηση ενός υπερτιμημένου αποθέματος γραφειακών κτιρίων, το οποίο κατά ένα μεγάλο ποσοστό καταπατά τις πιθανότητες που έχει η αγορά να απορροφήσει, προκαλεί τη στάση της διαδικασίας οικοδόμησης στην περιοχή. Οι συνέπειες θα είναι να αφεθούν εγκαταλελειμμένα ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα τα οποία γρήγορα αποτελούν αληθινούς αστικούς καρκίνους. Αυτό επέφερε πτώχευση σε διάφορες οικονομικές επιχειρήσεις καθώς επίσης και την καταστροφή του αστικού υφάσματος της πόλης των Βρυξελλών.

Με βάση αυτές τις συνέπειες, υιοθετήθηκε τότε μια βαθιά διαδικασία κρίσιμης επαναθεώρησης της αστικής πολιτικής – που εφαρμόστηκε – προκειμένου να αναδημιουργηθεί η αστική δομή στις διάφορες πτυχές της (μορφολογικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές). Χάρη στη δραστηριότητα των πολιτιστικών Ενώσεων που δημιουργήθηκαν, προς το τέλος της δεκαετίας του '60, με σκοπό να παλέψουν ενάντια στην καταστροφική αστική πολιτική, διάφορες εναλλακτικές προτάσεις υποβλήθηκαν.

Αυτές σκόπευαν στο να καταδειχθεί ότι η οικονομική ανάπτυξη θα μπορούσε να επιτρέψει σε ένα, υψηλής ποιότητας, αστικό περιβάλλον να υπάρξει. Με τη δημιουργία των διάσημων «αντίθετων προγραμμάτων», στην αρχή της δεκαετίας του '80, οι Βρυξέλλες ήταν σε θέση να υιοθετήσουν μία απολύτως νέα αστική πολιτική,

προσανατολισμένη στη χρήση της παραδοσιακής κουλτούρας της πόλεως. Τα αρχεία «d' Architecture Moderne» από τον Maurice Culot και το ατελιέ «de Recherch et d'action Urbaine» από τον Reni Schoonbrodt, ανάγκασαν σταδιακά τις διάφορες αρχές που συμμετείχαν στην αστική διαδικασία ανάπτυξης, να καταστήσουν τα τεχνικά και νομικά όργανα ικανά να αρχίσουν μία αληθινή διαδικασία αστικής αναγέννησης μέσα στις υποβαθμισμένες περιοχές. Σαν Υπουργός, ο Charles Piqui, πρόεδρος της καπιταλιστικής περιοχής των Βρυξελλών, επισήμανε το εξής : «Μετά από δεκαετίες αστικής κρίσης στην ποιότητα ζωής, η νέα πολιτική, που αναπτύσσεται απ' το 1989, είναι βασισμένη στην ιδέα της αστικής αποκατάστασης». Το «πρόγραμμα της πόλεως», το οποίο μεταφράζει το περιφερειακό σχέδιο σε μία τοπική κλίμακα, κινητοποιεί όλες τις ενέργειες προς αυτόν τον στόχο. Δηλαδή, προς την εξεύρεση οικονομικών πόρων και τη δημιουργία αστικού κώδικα. Στοχεύει στην αύξηση της κατοικημένης παρουσίας μέσα στην πόλη, μέσω της δημιουργίας μιας ασφαλούς ποιότητας ζωής, παροχής εγκαταστάσεων και χώρων εργασίας.

Τα αποτελέσματα της νέας αυτής πολιτικής, έφεραν πολύ γρήγορα θετικές συνέπειες την κρίση. Από το τέλος της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, δεκάδες ανοικοδομήσεις έχουν πραγματοποιηθεί μέσα στο ιστορικό κέντρο, στους κενούς τομείς των προηγούμενων βάρβαρων κατεδαφίσεων.

Οι πολυάριθμες διαδικασίες της αστικής αναδημιουργίας, όπως η οδός «Laeken», η διασταύρωση «de l' Europe» κ.α αντιπροσωπεύουν μερικές από τις σημαντικότερες περιπτώσεις αστικής αναγέννησης, όπου οι νέες λειτουργίες - ξενοδοχειακά, γραφεία, κοινωνική κατοικία κ.τ.λ. - χρησιμοποιούν τα αρχιτεκτονικά γνώρισματα της ευρωπαϊκής αστικής παράδοσης.

1.3 ΟΙ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ (1945-1980)

Συχνά υποστηρίζεται ότι στη μεταπολεμική περίοδο κάποιος μπορεί να διακρίνει ένα σκανδιναβικό πρότυπο της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Το πρότυπο αυτό βασίστηκε σε ένα κεφαλαιοκρατικό οικονομικό σύστημα ,

ενσαρκώνοντας παράλληλα κάποιες πολιτικές ανησυχίες για την κοινωνική ισότητα. Είναι μία συγκεκριμένη έκδοση της μεικτής οικονομίας : Μία οικονομία διοικούμενη απ' τις πολιτικές δυνάμεις με μία ισχυρή δέσμευση (από πλευράς τους) για ευημερία των μαζών. Η ευημερία αυτή συνίσταται στην επίτευξη κάποιων στόχων όπως η πλήρης απασχόληση , η ισάξια εισοδηματική διανομή , η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και η γενική κοινωνική υπηκοότητα μέσω των καθολικών συνταξιοδοτικών καθεστώτων. Το πρότυπο χαρακτηρίστηκε απ' την ισχυρή εσωτερική συναίνεση , τα υψηλά επίπεδα οργάνωσης -εργασίας , γεωργίας και κεφαλαίου- και τα χαμηλά επίπεδα κοινωνικής σύγκρουσης. Αυτή υπήρξε μία σκανδιναβική εκδοχή της οργανωμένης κεφαλαιοκρατίας. Προς το τέλος της περιόδου , υπήρξε επίσης μεγαλύτερη ισότητα μεταξύ των φύλων και των ποσοστών απασχόλησης για τις γυναίκες.

Στη δεκαετία του 1950 , ιδρύθηκε το Σκανδιναβικό Συμβούλιο από τα πέντε κράτη. Αυτά είναι , τα παλαιότερα , Σουηδία και Δανία και τα νεότερα Νορβηγία , Φινλανδία και Ισλανδία (αλληλοεξαρτώμενη απ' τη Δανία μέχρι το 1944). Το τυποποιημένο πρότυπο που σκιαγραφήθηκε μόλις πριν , μπορεί μετά βίας να θεωρηθεί ως κοινός παρανομαστής για όλους. Πέρα απ' τη σημαντική επέκταση του διεθνούς εμπορίου , ο οικονομικός εκσυγχρονισμός , εκείνη την περίοδο , επιδίωκε κυρίως την κατάκτηση των μαζικών αγορών που απεικονίστηκαν απ' τα Εθνικά Σύννορα. Εκτός απ' το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο , οι πολίτες κέρδισαν επίσης τα δικαιώματα -στα οφέλη ευημερίας , την εκπαίδευση , την υγειονομική περίθαλψη- που τους είχαν εγγυηθεί ουσιαστικά απ' το κάθε έθνος.

Όλη η σοβαρή ιστορική μελέτη , δείχνει ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην ανάπτυξη των πέντε Σκανδιναβικών κρατών. Εντούτοις , οι πέντε αυτές Σκανδιναβικές χώρες έχουν συνδεθεί λόγω της γεωγραφικής στενότητας και πλησιάζουν αρκετά στη γλωσσική κοινότητα.

1.3.1 Ιστορικό Υπόβαθρο και Γενικό Πολιτικό Πλαίσιο

Η μεταπολεμική περίοδος 1945 - 1980, μπορεί να θεωρηθεί ως αιχμή μιας πιο μακροχρόνιας διαδικασίας. Ο μετασχηματισμός των Σκανδιναβικών χωρών, από μία

φτωχή Ευρωπαϊκή περιφέρεια του 19^{ου} αιώνα στην πλέον προνομιούχο θέση των πλουσιότερων κρατών του Δυτικού κόσμου.

Οι Σκανδιναβικές οικονομίες είχαν συνδεθεί παραδοσιακά με την παγκόσμια αγορά, μέσω των εξαγωγικών τους βάσεων : ψάρια από την Ισλανδία και τη Νορβηγία, σίδηρος από τη Σουηδία, δασικά προϊόντα από τη Νορβηγία, τη Σουηδία και τη Φινλανδία και γεωργικά προϊόντα από τη Δανία. Η Δανία και η Ισλανδία στηρίχθηκαν στις εξαγωγές τροφίμων, που στερούνται τις βιομηχανικές πρώτες ύλες. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ήταν δυνατό να παραχθεί η υδροηλεκτρική δύναμη απ' τους καταράκτες (αργότερα ίσχυσε επίσης και για την Ισλανδία). Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, από την εξερεύνηση των πετρελαιοκτών ακτών που ξεκίνησε στο Νορβηγικό κράτος, προστέθηκε μία ακόμη πηγή ενέργειας στα οικονομικά προτερήματα της Νορβηγίας. Πρέπει να σημειωθεί ότι η Νορβηγία διαφέρει από τα υπόλοιπα Σκανδιναβικά κράτη. Η οικονομική της ανάπτυξη, ακόμα και στον 20^ο αι., επηρεάζεται από την ανακάλυψη των νέων φυσικών πόρων.

Από τη στροφή του αιώνα, οι Σκανδιναβικές χώρες είχαν ξεπεράσει το κατώτατο όριο της εκβιομηχάνισης και μία εγχώρια αγορά παγιώθηκε εκείνη τη περίοδο. Η Σουηδία, όχι μόνο είχε τη μεταλλεία της, τον χάλυβα και τη δασονομία, αλλά και διάφορες εταιρείες προσανατολισμένες προς τις εξαγωγές εφαρμοσμένης μηχανικής. Οι κοινωνικοί και θεσμικοί παράγοντες, συνέβαλαν σε αυτόν το μετασχηματισμό. Οι, σε μεγάλο βαθμό, ισάξιες διανομές του εισοδήματος και της αγροτικής ιδιοκτησίας τροφοδότησαν την εμφάνιση μικρομεσαίων επιχειρήσεων που φρόντιζαν για την εγχώρια αγορά. Παράλληλα, μετά την κρίση του 1929, δημιουργήθηκε ένα νέο τμήμα παραγωγής : Τα διαρκή καταναλωτικά αγαθά. Έτσι, η τότε Σκανδιναβική κοινωνία, όδευε προς την εκβιομηχάνιση. Μέσω της εκβιομηχάνισης δημιουργήθηκαν οι εργατικές τάξεις, οι οποίες κινητοποιήθηκαν είτε ανεξάρτητα είτε σε αλληλεπίδραση με τις αγροτικές ομάδες. Το καθολικό αρσενικό προνόμιο και η κοινοβουλευτική δημοκρατία καθιερώθηκαν στο γύρισμα του αιώνα. Οι τομεακές - συλλογικές συμβάσεις εργασίας για την αμοιβή και τις συνθήκες εργασίας, οι νόμοι που ρυθμίζουν τις συλλογικές αυτές συμβάσεις και τέλος οι συλλογικές «εθνικές συμφωνίες», συνάφθηκαν κατά τη περίοδο 1940 - 1945. Επιπλέον, τα κοινωνικά - δημοκρατικά κόμματα και οι ισχυρές συννομοσπονδίες εργατικού συνδικάτου, είχαν προκύψει μόλις από τα τέλη του 19^{ου} αι. και μετά.

Ο 2^{ος} Παγκόσμιος πόλεμος επέφερε την τελική διακοπή του Ευρωπαϊκού κρατικού συστήματος. Από την πτώση της Σουηδίας και της Δανίας, ως μεγάλες Ευρωπαϊκές δυνάμεις, τα αναδυόμενα Σκανδιναβικά κράτη είχαν προσπαθήσει να κρατηθούν έξω από τις ταραχώδεις συνθήκες του πολέμου. Όλοι κατόρθωσαν να μείνουν ουδέτεροι στον 1^ο Παγκόσμιο πόλεμο, αλλά μόνο η Σουηδία παρέμεινε ουδέτερη και στον 2^ο. Το διπολικό σύστημα του Ψυχρού πολέμου, στο οποίο η Δυτική ομάδα των Αμερικανικών συμμάχων αντέταξε την Ανατολική ομάδα των Σοβιετικών συμμάχων, δημιούργησε ένα νέο σύνολο σχέσεων μεταξύ των Σκανδιναβικών κρατών. Η Σουηδία παρέμεινε δεσμευμένη σε μία ουδέτερη γραμμή εξωτερικής πολιτικής σε ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο. Βέβαια, αυτή η ουδετερότητα ίσχυε υπό συγκεκριμένους όρους. Για παράδειγμα, υποχρεούταν η Σουηδία σε συγκεκριμένη συνεργασία με το ΝΑΤΟ στην επιτήρηση της Βαλτικής περιοχής. Η Νορβηγία και η Δανία είχαν καταληφθεί απ' το Γερμανικό Ναζιστικό καθεστώς κατά τη διάρκεια του 2^{ου} Παγκοσμίου πολέμου. Η Φινλανδία, απ' την άλλη πλευρά, επεδίωξε τη Γερμανική βοήθεια κατά τη μικρή διάρκεια ενός πολέμου με τους Σοβιετικούς (Νοέμβριο 1939 – Μάρτιο 1940). Τελικά, το 1948 υπογράφηκε μία συνθήκη «Φιλίας, Συνεργασίας και Αμοιβαίας Βοήθειας» με την ΕΣΣΔ. Γενικώς, τα Σκανδιναβικά κράτη συνέπραξαν διάφορες συμφωνίες, ώστε να εξασφαλίσουν την ουδετερότητα και την ασφάλειά τους. Όμως, η περίοδος του Ψυχρού πολέμου παρακώλυσε συστηματικά την οικονομική και κοινωνική ολοκλήρωση αυτών των κρατών. Στον οικονομικό τομέα, όλες οι χώρες (συμπεριλαμβανομένης και της Φινλανδίας) δοκίμασαν έναν «Δυτικό τρόπο» ανάπτυξης.

1.3.2 Στη Μεταπολεμική Περίοδο

Η οικονομική αναδημιουργία ήταν η κορυφαία προτεραιότητα από τα τέλη της δεκαετίας του 1940. Η αναπροσαρμογή από τους ανώμαλους όρους ανεφοδιασμού και την βαριά κρατική παρέμβαση κατά τη διάρκεια του πολέμου , ήταν μία σημαντική πρόκληση για την οικονομική πολιτική.

Όλες οι Σκανδιναβικές χώρες, εκτός από τη Φινλανδία, έλαβαν την ενίσχυση Marshall από το 1948. Η ενίσχυση αυτή απεικόνισε τη νέα Αμερικανική στρατηγική της πολιτικής συγκράτησης. Η Δυτική Ευρώπη είχε διατηρήσει μία ουδετερότητα στον Ψυχρό πόλεμο και εάν οι πολιτικές δυνάμεις των ΗΠΑ δεν είχαν κερδίσει γρήγορα την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας των ψηφοφόρων, σημαντικές στρατηγικές χώρες θα είχαν χαθεί. Η ευημερία, η σταθερότητα και οι μειωμένοι κίνδυνοι θεωρήθηκαν κρίσιμοι και αναγκαίοι δεδομένης της κρίσης του μεσοπολέμου και τις εν καιρώ του δυσκολίες. Η Αμερικανική στρατηγική πρότεινε την εκτεταμένη ενσωμάτωση των Δυτικών οικονομιών και ώθησε αυτές τις χώρες να συμμετέχουν στις περιφερειακές προσπάθειες ολοκλήρωσης.

Το πρόβλημα, εν τούτοις, ήταν οι διαφορές που υπήρχαν στο επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης. Η Σουηδία ήταν ο περιφερειακός βιομηχανικός ηγέτης. Έχοντας παράγει με πλήρη ικανότητα εν καιρώ πολέμου, οι Σουηδικές εταιρείες μπορούσαν γρήγορα να παραδώσουν ένα μεγάλο μέρος των αγαθών που απαιτήθηκαν για τη μεταπολεμική αναδημιουργία. Αυτό φόβισε πολλές, μικρού εργατικού δυναμικού, εταιρείες στη Νορβηγία και τη Δανία. Στη Νορβηγία, οι κοινωνικοί δημοκράτες ήταν υπέρ του βιομηχανικού μετασχηματισμού μέσω του θεμιτού ανταγωνισμού. Όμως, τα μη σοσιαλιστικά συμβαλλόμενα μέρη και οι επιχειρησιακοί υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων, έγειραν την τελική απόφαση ενάντια στην προτεινόμενη Σκανδιναβική ένωση.

Μέχρι την πρόσφατη δεκαετία του 1950, ο ρυθμός της δομικής αλλαγής ήταν μέτριος σε όλες τις Σκανδιναβικές χώρες, εκτός της Φινλανδίας. Οι μικρές Σκανδιναβικές οικονομίες εμπιστεύονταν τον περιορισμένο αριθμό των εξαγωγικών τους προϊόντων: Ξύλο, πολτός, χαρτί, ψάρια, ξυλεία, σίδηρος και μεταλλικά προϊόντα. Όμως, αυτή η μάλλον στενή σειρά των προϊόντων εξαγωγής έπρεπε να χρηματοδοτήσει τις όλο και περισσότερες ποικίλες εισαγωγές, όχι μόνο λόγω των περίπλοκων προτιμήσεων μεταξύ των καταναλωτών, αλλά και λόγω της ανάγκης για αναβάθμιση και ειδίκευση της τεχνολογίας κατασκευής. Οι κλάδοι κατασκευής αναπτύχθηκαν σε αλληλεπίδραση με το μετασχηματισμό των κυρίαρχων τομέων της εξαγωγής.

Ο αντίκτυπος αυτών των κυρίαρχων τομέων εξαγωγής, μπορεί να απεικονιστεί ως εξής: Οι οικονομικοί όροι δίνονται εξωτερικά. Οι πρώτες ύλες και

τα ημιτελή αγαθά ακολουθούν τους επιχειρηματικούς κύκλους στην παγκόσμια οικονομία . Τα προϊόντα είναι συνήθως απλά και ομοιογενή , κυκλοφορώντας στο εμπόριο στις παραδοσιακά , ανταγωνιστικές αγορές . Οι τιμές είναι οι υψηλότερες στις αιχμές των επιχειρηματικών κύκλων . Οι τομείς λειτουργούν στη συνέχεια στην πλήρη ικανότητα και οδηγούνται στο σχέδιο για την επέκταση της ικανότητας . Αρχικά , τα οικονομικά ισοζύγια εμφανίζουν πλεόνασμα . Εν συνεχεία όμως , η αιχμή γυρίζει στη μείωση και εξαιτίας των πρόσφατων επενδυτικών τους αποφάσεων προκύπτουν προβλήματα ρευστότητας . Τελικά , στρέφονται προς την κρατική βοήθεια ζητώντας μέτρια εισοδηματική πολιτική .

Καμιά από τις Σκανδιναβικές χώρες δεν ανέπτυξε το πλήρες σύνολο βιομηχανιών μαζικής παραγωγής / μαζικής κατανάλωσης (FORDIST). Ανέπτυξαν Αμερικανικές μεθόδους εργασίας (Τεϋλορισμός) μέσω των βιομηχανιών κατασκευής τους. Σαν διαφοροποιημένη των Σκανδιναβικών οικονομιών , η Σουηδία χρησίμευσε ως το είδος των «Σκανδιναβικών ΗΠΑ» έχοντας τις μεγαλύτερες και πιο προηγμένες βιομηχανίες και όντας η σημαντικότερη Σκανδιναβική αγορά. Υπήρξε ένας μαγνήτης για τη Φινλανδική εργασία πλεονάσματος και ένα εργαστήριο για τις κοινωνικές καινοτομίες (όπως το παγκοσμιοποιημένο κράτος κοινωνικής πρόνοιας).

Ενώ οι κανόνες παραγωγής FORDIST απορροφήθηκαν μόνο μερικώς, οι Σκανδιναβικές οικονομίες μιμήθηκαν πλήρως τους κανόνες FORDIST της μαζικής κατανάλωσης. Το ιδανικό του « Αμερικανικού τρόπου ζωής» διαδραμάτισε έναν σημαντικό ρόλο και από την πλευρά της οικονομίας αλλά και ως σημείο ιδεολογικού προσδιορισμού.

1.3.3 Κοινωνικό- οικονομικές ρυθμίσεις στη δεκαετία του 1970

Από την μεταπολεμική περίοδο είχε γίνει φανερή η ανάγκη των περισσότερων Σκανδιναβικών κρατών για ένταξη τους στην Ε.Ο.Κ. Προς το τέλος της δεκαετίας τους 1960 όμως, είχε φανεί ότι η Ευρωπαϊκή κοινότητα δεν θα

αναγνώριζε νέα μέλη. Έτσι, εμπνευσμένοι από την ιδέα της βιομηχανικής ολοκλήρωσης και του εκσυγχρονισμού, προσπάθησαν ένα σχέδιο για μία κοινή

Σκανδιναβική αγορά (NORDEK), τον Απρίλιο του 1968.

Όμως, η πτώση του De Gaulle το 1969 άνοιξε το δρόμο για την ένταξη των Σκανδιναβικών κρατών στην Ε.Ο.Κ. Η Σκανδιναβική ένωση (NORDEK) προς το παρόν, αναβλήθηκε. Η Δανία και η Νορβηγία ξανάρχισαν τις αιτήσεις για την ιδιότητα μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ η Σουηδία διαπραγματεύτηκε μία, πιο χαλαρής δέσμευσης, ένωση. Τελικώς, μόνο η Δανία προσχώρησε στην Ε.Ο.Κ. το 1972.

Δεδομένου ότι η ΕΖΕΣ, η ένωση που είχε προκύψει από το 1959 μεταξύ των Σκανδιναβικών κρατών της Μ. Βρετανίας, της Πορτογαλίας, της Αυστρίας και της Ελβετίας, δεν περιέλαβε διατάξεις για ελευθεροποίηση των συναλλαγών στη γεωργία, η γεωργία παρέμεινε προφυλαγμένη παντού. Τα Δανέζικα, γεωργικά προϊόντα ευημέρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Σουηδία αποσύρθηκε απ' τις διαπραγματεύσεις, φρουρώντας παράλληλα την ουδετερότητα της. Η Νορβηγία διαπραγματεύτηκε μία συμφωνία, η οποία δεν έγινε αποδεκτή σε εθνικό δημοψήφισμα, κάνοντας την πρώτη και έως τώρα μοναδική υποψήφιο για να απορρίψει την ιδιότητα μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα υπόλοιπα Σκανδιναβικά μέλη της ΕΖΕΣ - Φινλανδία, Ισλανδία, Νορβηγία και Σουηδία - ολοκλήρωσαν αργότερα τις εμπορικές συνθήκες με την Ε. Ε. Από το 1977, τα περισσότερα εμπόδια εμπορικών συναλλαγών, που ισχύουν για τα κατασκευασμένα αγαθά, μεταξύ των περιοχών της ΕΖΕΣ και της Ε. Ε. είχαν βρει λύση. Η Ε.Ε. ήταν σαφώς η δύναμη στη δυτική Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Στη Δανία, τα δημόσια έξοδα και τα φορολογικά ποσοστά είχαν αυξηθεί γρηγορότερα απ' ότι στις υπόλοιπες Σκανδιναβικές χώρες, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960. Τα υψηλά επιτόκια παρακώλυσαν την επέκταση νέων βιομηχανιών σε τομείς όπως η κατοικία, η κατασκευή και ο δημόσιος τομέας. Το έλλειμμα που υπήρχε, εξερράγη πάλι και το Δανέζικο καθεστώς της δεκαετίας του 1960 ήταν ήδη στα πρόθυρα της καταστροφής πριν από την κρίση του 1973.

Στη Νορβηγία και τη Σουηδία, οι καθιερωμένες πολιτικές αποδείχθηκαν ανίκανες να αντεπεξέλθουν στις νέες εσωτερικές και εξωτερικές πιέσεις. Ακόμη και

πριν από την πετρελαιακή κρίση του 1973 η τυποποιημένη οικονομική πολιτική παρήγαγε απροσδόκητα αποτελέσματα. Στη Νορβηγία, η αντικυκλική φάση συνέπεσε με την εμφάνιση πετρελαίου από την εξερεύνηση των πετρελαιοκέντρων. Με κατάλληλες ρυθμίσεις στην κρίση του 1973, προκάλεσαν την υπερανύψωση στις εισοδηματικές πολιτικές προσδοκώντας τα τεράστια μελλοντικά εισοδήματα πετρελαίου. Τα εισοδήματα αυτά προστέθηκαν στην αυτονομία της οικονομικής πολιτικής, αλλά ακόμα και στη Σουηδία – μη έχοντας τέτοια εισοδήματα – ακολούθησαν μία πολιτική γεφυρανοικοδόμησης.

Προς το τέλος της δεκαετίας του 1970, οι φορολογικές και εισοδηματικές πολιτικές σφίχτηκαν αρκετά στη Νορβηγία και τη Σουηδία. Η πλήρης απασχόληση προστατεύτηκε από ήπιες νομισματικές πολιτικές: υποτιμήσεις και χαλαρά επιτόκια. Αυτό υπονόησε μία απόρριψη της τυποποιημένης πολιτικής, η οποία απαίτησε την περιοριστική νομισματική πολιτική στην παρούσα φάση. Όμως, τα πραγματικά αρνητικά επιτόκια που δημιουργήθηκαν προκάλεσαν αύξηση του πληθωρισμού. Οι πολιτικοί και οικονομολόγοι άρχισαν να ανησυχούν για τον έλεγχο του πληθωρισμού. Οι προκύπτουσες πιέσεις στο σύστημα της πιστωτικής διανομής με δελτίο οδήγησαν στην εμφάνιση μίας γκρίζας αγοράς. Η ίδια μορφή αγοράς εμφανίστηκε και στη Δανία, η οποία είχε σοβαρά προβλήματα και στη δεκαετία του 1970. Παρά τη σύντομη προσπάθεια που έκανε για την υποτίμηση, όπως και οι άλλες Σκανδιναβικές χώρες, η Δανία είχε την εμπειρία μιας ραγδαίας και απότομης αύξησης της ανεργίας. Από 5% το 1975 σε 10% στις αρχές της δεκαετίας του 1980.

Στην Ισλανδία και τη Φινλανδία, οι μηχανισμοί του τυποποιημένου καθεστώτος οικονομικής πολιτικής ενισχύθηκαν. Οι πιέσεις, από τις αρχές του 1970, για αυξήσεις των αμοιβών που δημιουργήθηκαν από την αύξηση των πρώτων υλών και των τιμών των τροφίμων –σε αντίθεση με τη Νορβηγία και τη Σουηδία– εμποδίστηκε πολύ γρήγορα. Στην Ισλανδία, η πλήρης απασχόληση προστατεύτηκε, αλλά η διεύθυνση της οικονομικής πολιτικής και οι νομισματικές υποτιμήσεις δημιούργησαν τον υπερπληθωρισμό (ο δείκτης τιμών του καταναλωτή αυξήθηκε σε 50% το 1975 και 1980). Στη Φινλανδία το ποσοστό ανεργίας έφτασε το 7.2% την περίοδο 1977-'78 αλλά οι εξελίξεις σταθεροποιήθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1970.

Η Δανία από πολύ νωρίς δοκίμασε τα όριά της σε μία στρατηγική υποτίμησης. Η Φινλανδία είχε λίγα ρυθμιστικά προβλήματα , η Ισλανδία πολλά ενώ στη Σουηδία και τη Νορβηγία υπήρξαν ηπιότερες ρυθμίσεις των προβλημάτων λόγω του υψηλού πληθωρισμού. Αυτή η επιτυχία της Φινλανδίας , δηλαδή η εμφάνιση ενός πιο Σκανδιναβικού σχεδίου ως προς τις εργασιακές σχέσεις , οφείλεται σε έναν πολύ σημαντικό διαρθρωτικό λόγο : Ενδιάμεση θέση εμπορικών συναλλαγών και εκτενές διμερές εμπόριο με το πετρέλαιο της Σοβιετικής Ένωσης. Όσο υψηλότερη η τιμή του πετρελαίου τόσο περισσότερες οι πωλήσεις των Φινλανδικών κατασκευαστικών προϊόντων στην Ανατολή.

Ενώ η Νορβηγία , η Σουηδία και Δανία εισήγαγαν μία ρουτίνα πολιτικής υποτίμησης παρόμοια με τη ρουτίνα που η Ισλανδία και η Φινλανδία χρησιμοποίησαν για πολύ καιρό , η Φινλανδία πιθανώς κάποια στιγμή μετρίασε αρκετά τη χρήση της πολιτικής υποτίμησης. Στην Ισλανδία εντούτοις , η χρήση των υποτιμήσεων πήγε στα άκρα.

Αυτές οι ασυνέπειες μπορούν να θεωρηθούν ως πρώτα σημάδια αναθεώρησης και απελευθέρωσης της αγοράς του «Σκανδιναβικού Προτύπου» που ακολούθησε στις δεκαετίες 1980 και 1990. Πρέπει εντούτοις να σημειωθεί ότι πάρα πολλά απορρυθμιστικά μέτρα , Σκανδιναβικός τύπος κράτους κοινωνικής πρόνοιας καθώς επίσης και το ιδιαίτερο σχέδιο των εργασιακών σχέσεων είναι ακόμα κρίσιμα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της Σκανδιναβικής κατάστασης.

2. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΝΑ ΞΕΠΕΡΑΣΟΥΜΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Το βιώσιμο δομημένο περιβάλλον αποτελεί μία από τις κύριες προτεραιότητες για όλες τις Ευρωπαϊκές πόλεις στον 21ο αιώνα. Είναι γεγονός ότι κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, οι πόλεις οδηγούνται σε αστικές ανασυγκροτήσεις μέσα από μια νέα αναπτυξιακή άποψη, με περιβαλλοντικές, χωρικές, κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις. Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται ο αστικός χώρος και παρουσιάζονται διάφορες στρατηγικές – προτάσεις που μπορούν να βοηθήσουν στην ανάκαμψη των πόλεων και στην αναγέννηση τους.

2.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΩΝ

Για να διερευνήσουμε εργαλεία και πρακτικές που θα οδηγήσουν σε αναγέννηση πρέπει να αναλύσουμε τον αστικό χώρο και τις χρήσεις του που οδηγούν στη διαμόρφωσή του

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 60 η αναφορά στον αστικό χώρο γινόταν μέσα από γεωγραφική σκοπιά ως μια ανεξάρτητη ενότητα, στα πλαίσια διερεύνησης της χωρικής δόμησης του η άποψη αυτή ήταν και η κυρίαρχη. Στην παραπάνω οπτική ασκήθηκαν έντονες κριτικές αρχικά από τον γεωγράφο R.Sack ο οποίος αναφέρει ότι υπάρχουν δύο δυνατές προσεγγίσεις στο γεωγραφικό χώρο. Είναι δυνατή η προσέγγιση σε έναν απόλυτο γεωμετρικό χώρο αλλά είναι δυνατή και η προσέγγιση που εστιάζεται στη σχέση του χώρου με την ύλη και τονίζει ότι η ανθρώπινη γεωγραφία δεν περιορίζεται σε μια καθαρά γεωμετρική ανάλυση εξαιρώντας την ύλη και τον χρόνο καθώς και ότι μόνο η δεύτερη προσέγγιση είναι κατάλληλη για τη γεωγραφία αλλά και για τις κοινωνικές επιστήμες. Εντονότερες ακόμα κριτικές ασκήθηκαν από την αναδυόμενη μαρξιστική γεωγραφία η οποία έγινε αισθητή από τα μέσα της δεκαετίας του 70 κυρίως στον αγγλοσαξονικό χώρο, αν και οι σύγχρονες ρίζες της ανάγονται στον γάλλο φιλόσοφο H.Lefebvre και στον κοινωνιολόγο M.Castells.

Σύμφωνα με τη νέα οπτική που έγινε αισθητή μετά τα τέλη της δεκαετίας του 70 ο γεωγραφικός χώρος δεν είναι μια αποκομμένη ενότητα αλλά ένα αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνίας. Ειδικότερα, ο αστικός και περιφερειακός χώρος είναι κοινωνικά προϊόντα, που ως τέτοια διαμορφώνονται και δομούνται σύμφωνα με τις κοινωνικό-οικονομικές δομές και ανάγκες. Έτσι σήμερα, όσον αφορά τη γνώση μας για τον αστικό χώρο και τη δόμησή του υπάρχει η μαρξιστική θεώρηση του χώρου ως κοινωνικό προϊόν και μια πιο ριζική άποψη που ανάγεται στον Lefebvre και αντιλαμβάνεται ένα πολύ πιο ουσιαστικό ρόλο του χώρου, ως συστατικό στοιχείο των ίδιων των κοινωνικών σχέσεων. Η πόλη, σε αντίθεση με την ύπαιθρο, συγκεντρώνει πληθυσμό, κεφάλαιο, παραγωγή και απόλαυση. (H.Lefebvre) "*Η πόλη είναι το σύνολο των τόπων στους οποίους πραγματοποιούνται οι κύκλοι της αναπαραγωγής των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων παραγωγής*".

Οι παραπάνω αναλύσεις του γεωγραφικού χώρου τον προσεγγίζουν μέσα από την οπτική της πολιτικής οικονομίας ως μια ριζική οπτική για την κατανόηση και ερμηνεία του, οπτική που προσφέρει το γενικό πλαίσιο για οποιαδήποτε πιο εξειδικευμένη ανάλυση του αστικού χώρου και των χρήσεων του. Τρία σημεία έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε σχέση με το θέμα των αστικών χρήσεων.

- **Πρώτον** ότι οι διαδικασίες παραγωγής, κυκλοφορίας και κατανάλωσης των προϊόντων θεωρούνται ως θεμελιώδης διαδικασίες που δομούν την κοινωνία και επομένως το χώρο στον καπιταλισμό.
- **Δεύτερον** που συνάγεται από το πρώτο είναι ότι η χωροθέτηση των δραστηριοτήτων τόσο σε αστική όσο και σε περιφερειακή κλίμακα, υπαγορεύεται από το συνολικό κύκλο των ίδιων διαδικασιών.
- **Τρίτον** ότι το ίδιο συμβαίνει και με το κτισμένο περιβάλλον που αποτελεί τη σταθερή, ακίνητη έκφραση αυτών των διαδικασιών.

Η έννοια του ανταγωνισμού και ειδικότερα της ανταγωνιστικής συνεργασίας που είναι ένας θεμελιώδης μηχανισμός όλων των ζώντων οργανισμών οδηγεί σε ένα σύνολο οικολογικών – χωρικών εννοιών, με βάση τις οποίες επιχειρείται η ερμηνεία των οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών του αστικού χώρου. Σε αυτές τις έννοιες ανήκουν οι έννοιες της εισβολής ατόμων ή χρήσεων με διαφορετικά

κοινωνικά και χρηστικά χαρακτηριστικά , της διαδοχής ατόμων και χρήσεων που μπορεί να προκληθεί και από την εισβολή και της κυριαρχίας μιας δραστηριότητας πάνω σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων που συντονίζονται από αυτή μέσω του ελέγχου της παραγωγής ,της παροχής και διανομής υπηρεσιών και μεταφορών , στοιχείων δηλαδή που παίζουν ρυθμιστικό ρόλο για την οικονομία. Η εισβολή και η διαδοχή χρησιμοποιήθηκαν , π.χ. για την ερμηνεία της διάρθρωσης του πλαισίου του οικονομικού κέντρου πόλεως , δηλαδή της μεταβατικής ζώνης γύρω από το κέντρο με τριτογενείς χρήσεις , βιομηχανίες , υποβαθμισμένη κατοικία και ειδικότερα για την ερμηνεία της επέκτασης στη ζώνη του κέντρου . Η κυριαρχία , σε συνδυασμό με την προσπελασιμότητα χρησιμοποιήθηκαν για την ερμηνεία του ρόλου και της χωροθέτησης του κέντρου.

Η ανθρώπινη οικολογία όπως και ο μαρξισμός , προσπάθησε να κατανοήσει την πόλη με αναφορά στις συστατικές της δραστηριότητες και χρήσεις, στη ζωνοποίηση ορισμένων από τις οποίες απέδωσε την προέλευση του κέντρου πόλης καθώς και τους μηχανισμούς χωροθέτησης τους.

Ο προβληματισμός , γύρω από την κοινωνική υπόσταση και τη λειτουργία του χώρου , είναι κεντρικός για την ανάλυση του με αποτέλεσμα να μην μπορεί η τελευταία να ανεξαρτητοποιηθεί από τη γενικότερη πολιτική οικονομία του χώρου. Για τον ίδιο λόγο η πολεοδομική ανάλυση του χώρου πρέπει να αναπαραχθεί από έννοιες που προκύπτουν από έννοιες της πολιτικής οικονομίας .

Μια βασική έννοια που χρησιμοποιείται για την πολεοδομική ανάλυση είναι η έννοια της χρήσης , που τείνει να είναι στατική , ή αλλιώς δραστηριότητας που είναι δυναμική . Υπάρχει όμως το ενδεχόμενο να παραμείνουν και οι δύο εγκλωβισμένες μέσα στα πολεοδομικά , δηλαδή χωρικά πλαίσια, χωρίς να καθιστούν φανερή την προέλευση τους από ευρύτερες κοινωνικές διεργασίες .Αυτή η προέλευση γίνεται φανερή με βάση την προσέγγιση της πολιτικής οικονομίας του χώρου.

Οι δραστηριότητες αυτές είναι ορισμένοι τρόποι χρησιμοποίησης του χώρου , δηλαδή χρήσης αυτού. Υπάρχουν τόσες χρήσεις ή λειτουργίες του χώρου όσες και χωρικές κοινωνικές πρακτικές που είναι υποσύνολο των κοινωνικών πρακτικών άρα κάθε χώρος , όπως και ο χώρος της πόλης, αποτελεί ένα σύνθετο σύστημα αυτών των πρακτικών και συγχρόνως αυτών των χρήσεων. Η έννοια της χρήσης εντάσσεται στη σφαίρα της πολιτικής οικονομίας μέσα από την αντίθεση ανάμεσα σε χρηστική αξία

και ανταλλακτική αξία. Η χρηστική αξία σχετίζεται με την ανάγκη στην οποία το αντικείμενο της χρήσης ανταποκρίνεται ενώ η ανταλλακτική αξία αναφέρεται στις σχέσεις ανάμεσα στα πράγματα ή τις υπηρεσίες που ανταλλάσσονται.

2.1.1 Καθορισμός ταξινόμηση και ιεράρχηση των αστικών χρήσεων

Οι κοινωνικές πρακτικές δεν είναι ούτε μονοδιάστατες ούτε λίγες και τα κοινωνικά συστήματα που αντιστοιχούν σ αυτές ανέρχονται σε μεγάλο αριθμό, όντας τόσα όσες και οι διάφορες όψεις της κοινωνικής ζωής.

Ο καθορισμός των αστικών χρήσεων δεν είναι ένα εφήμερο θεωρητικό πρόβλημα αλλά απαιτεί την ανάλυση των συγκεκριμένων χρηστικών χαρακτηριστικών μιας κοινωνίας, του πολιτισμού της, των ιδιαιτεροτήτων της, της σύνθεσής της κ.τ.λ

Ας πάρουμε ως παράδειγμα μια βιομηχανία, Εάν πρόκειται για μια μικρή βιομηχανική μονάδα το λογιστήριο μπορεί να στεγάζεται σε ένα μικρό χώρο στις εγκαταστάσεις της βιομηχανίας, εάν όμως έχουμε μια μεγάλη μονάδα το λογιστήριο μπορεί να συνδυαστεί με άλλα τμήματα όπως διοίκησης, προγραμματισμού και να στεγάζεται σε ένα ξεχωριστό χώρο στο κοντινό αστικό κέντρο ή και κάπου πιο μακριά όπου και θα είναι πιο χρήσιμο. Παρατηρούμε ότι ενώ η βιομηχανική μονάδα με οικονομική ορολογία ανήκει στον δευτερογενή τομέα κάποια τμήματά της ανήκουν στον τριτογενή τομέα και ενώ οι βιομηχανικές μονάδες έχουν φύγει από τις πόλεις ή ακόμα μεταφέρονται σε μακρινά σημεία όπως ξένες χώρες με φθινό εργατικό δυναμικό, τα τμήματά τους που ανήκουν στον τριτογενή τομέα είναι απαραίτητο να μένουν στις πόλεις και ιδιαίτερα στα κέντρα τους.

Στην περίπτωση λοιπόν μιας βιομηχανίας –ενός πανεπιστημίου σχετικά ανεξάρτητες χρήσεις (τμήμα έρευνας, προγραμματισμού, τμήμα πωλήσεων) μπορούν να ανεξαρτητοποιηθούν χωρικά. Υπάρχει όμως και το αντίστροφο που παρατηρείται συχνά και στις ελληνικές πόλεις και πρόκειται για αστικές συγκεντρώσεις τύπου

εμπορικών κέντρων που συγκεντρώνουν σε έναν ενιαίο φορέα ευρύ φάσμα αστικών χρήσεων.

Έχουν δημιουργηθεί στην Ελλάδα αλλά φυσικά και διεθνώς διάφορες ταξινομήσεις των χρήσεων από διάφορες επιστημονικές σκοπιές, όπως για παράδειγμα η ταξινόμηση της Ευρωπαϊκής κοινότητας NACE (Nomenclature generale des Activites economiques dans les Communautés Europeennes- γενική ονοματολογία των οικονομικών δραστηριοτήτων στις Ευρωπαϊκές κοινότητες) με την οποία είναι σημαντικά εναρμονισμένη και η ταξινόμηση της ΕΣΥΕ "ο κατάλογος των αστικών χρήσεων που συμπίπτουν με τις περιφερειακές λειτουργίες" (1980). Επίσης, διάφοροι νόμοι έχουν ασχοληθεί με τον καθορισμό των χρήσεων όπως ο 947/1979 <Περί οικιστικών περιοχών>, το Προεδρικό Διάταγμα 81/1980 <Περί ειδικών χρήσεων και ανωτάτων μεγεθών επιτρεπομένης εκμεταλλεύσεως οικοδομήσιμων χώρων> κ.α., που είτε έχουν καθαρά πολεοδομικό στόχο είτε όχι. Η ανάλυση φυσικά αυτών των νόμων και ταξινομήσεων των χρήσεων δεν αποτελεί αντικείμενο της εργασίας.

Οι ευρύτερες ομάδες χρήσεων δεν μπορεί παρά να αρθρώνονται με την οπτική της πολιτικής οικονομίας. Ένα τέτοιο πλαίσιο για την ανάλυση του αστικού χώρου προσφέρουν τα αστικά συστήματα και υποσυστήματα του M.Castells, στις χωρικές εκδηλώσεις των υποσυστημάτων των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των ανταλλαγών αντιστοιχούν όλες οι οικονομικές χρήσεις, στη χωρική εκδήλωση του υποσυστήματος των δραστηριοτήτων κατανάλωσης αντιστοιχούν, η κατοικία, οι εκπολιτιστικές χρήσεις και η μέριμνα και στην εκδήλωση του πολιτικού συστήματος οι πολιτικές χρήσεις.

Οι χρήσεις ποικίλουν, όσο ποικίλουν και οι κοινωνίες αφού οι κοινωνικές πρακτικές μεταβάλλονται μεταξύ των κοινωνιών. Μεταξύ διαφορετικών κοινωνιών, χρήσεις που επιφανειακά είναι όμοιες διαφέρουν ριζικά και αναλαμβάνουν άλλον κοινωνικό ρόλο. Αλλά και μέσα στα πλαίσια της ίδιας κοινωνίας, παλιές χρήσεις σβήνουν, συγχωνεύονται, ή συνδυάζονται και νέες χρήσεις πηγάζουν από τις παλιές. Επομένως, οι ταξινομήσεις των χρήσεων ούτε αναφέρονται σε ένα σταθερό σύνολο χρήσεων, ούτε και σταθεροποιούν τις χρήσεις. Υπάρχει δυναμισμός των χρήσεων μέσα στην πάροδο του χρόνου.

Οι χρήσεις είναι κοινωνικές πρακτικές προσανατολισμένες προς τον χώρο και ταξινομούνται ως συνάρτηση των διαφορών και των ιδιοτήτων τους, αποτελώντας σύνθετες κτιριολογικές δομές. Οι αστικές χρήσεις λοιπόν :

- (α) είναι κοινωνικές πρακτικές
- (β) έχουν η καθεμία ιδιαίτερο χαρακτήρα
- (γ) παρουσιάζουν μια χρηστική δόμηση
- (δ) φέρονται από ένα υλικό φορέα
- (ε) καταλαμβάνουν μια θέση στο γεωγραφικό χώρο δηλαδή στη πόλη .

(στ) δεν είναι απομονωμένες μεταξύ τους αλλά συνδέονται και επηρεάζουν η μία την άλλη καθώς συνδέονται με το χρηστικό τους περιβάλλον επηρεάζοντας τελικά τα άτομα που τις πραγματοποιούν .

Οι χρήσεις που εξυπηρετούν το σύνολο της πόλης τείνουν να χωροθετηθούν στο κέντρο , ενώ αυτές που αναφέρονται σε μη τοπικές αγορές χωροθετούνται περιφερειακά .

Έχει παρατηρηθεί η τάση της βιομηχανίας για αποκέντρωση των φάσεων παραγωγής καθώς απαιτούν χαμηλή ειδίκευση σε άλλες χώρες με φθινό εργατικό δυναμικό. Σύμφωνα με τον Harvey (1989) *το κεφάλαιο έχει ευαισθητοποιηθεί στην ιδιαίτερη ποιότητα ενός τόπου. Οι μεγάλες πόλεις του προηγμένου καπιταλισμού λόγω της αποβιομηχάνισης και της οικονομικής αναδόμησης τους , ανταγωνίζονται μεταξύ τους για να έλξουν άτομα και ένα πολύ κινητικό κεφάλαιο . Ένας τρόπος για να το πετύχουν αυτό ήταν να στηριχθούν στην ποιότητα ενός τόπου και στη δημιουργία θεαματικών αστικών χώρων , με μια ατμόσφαιρα τοπικής (κατασκευασμένης) παράδοσης .*

2.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Υπάρχει η ανάγκη για μια εναλλακτική προσέγγιση στον πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, η οποία μπορεί να βασίζεται πάνω σε μια ευρύτερη οικολογική αντίληψη. Η αστική ανασυγκρότηση που πηγάζει από τον διαρκή σχεδιασμό και εστιάζει πάνω σε βιοκλιματικά ζητήματα του σχεδιασμού μπορεί να αποφέρει ποιότητα στις αστικές γειτονιές. Ευρύτερη έμφαση έχει δοθεί τα τελευταία

χρόνια προς την καλύτερη σχέση μεταξύ κτιρίων και υπαίθριων χώρων, για τη δημιουργία αστικών μοτίβων με νέες κοινωνικές ανάγκες για ένα διαφορετικό μέλλον. Η οικολογία και η κοινωνική δικαιοσύνη μπορούν να δικαιολογήσουν νέους τρόπους σκέψης στον μετασχηματισμό μέσω παρεμβάσεων επί υφιστάμενων αστικών περιοχών.

Οι πόλεις οδεύουν προς αστικές ανασυγκροτήσεις . Ο εντοπισμός των επιλογών, οι περιοχές με ιδιαίτερο χαρακτήρα, οι ελκυστικές διαδρομές για πεζούς που συμπεριλαμβάνουν και νέους τύπους δρόμων, οι εμπλουτισμένες πλατείες και οι υπαίθριοι χώροι απαιτούνται από τη διαδικασία της ανασυγκρότησης καθώς και του βιώσιμου αστικού τρόπου ζωής. Για το σχεδιασμό μιας φυσικής ταυτότητας για τα ποικίλα αυτά σενάρια, ένα ιδιαίτερο ζήτημα αποτελεί η ανάπτυξη ιδιαίτερων περιοχών του δημόσιου χώρου μέσω περιβαλλοντικών αναπλάσεων. Μια ρηξικέλευστη ολιστική προσέγγιση στα επιτυχημένα σχέδια ανασυγκρότησης και στα έργα υψηλών απαιτήσεων θα ενθαρρύνει τη σύνδεση των ανθρώπων, της κυκλοφορίας και των αστικών περιοχών. Επομένως, για να παραχθεί στα σημεία παρέμβασης μια ξεκάθαρη, θετική εικόνα και ζωτικότητα, για να βελτιωθούν οι συνδέσεις με άλλα ιδιαίτερα σημεία της πόλης, είναι σημαντικό να προωθηθεί η ολοκληρωμένη αστική ανασυγκρότηση. Οι από κοινού πρωτοβουλίες μεταξύ των διαφόρων τομέων και η κοινοτική συμμετοχή θα προσδώσει μεγάλη αξία στην επόμενη γενιά των πολεοδομικών έργων. Επιπρόσθετα του κύριου σκοπού, που πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη όταν επιχειρούμε να προάγουμε το δομημένο περιβάλλον μέσω αναπλάσεων, είναι η οικολογική διάσταση του σχεδιασμού.

2.2.1 Από την κατανόηση της ανάλυσης μιας περιοχής στην πολεοδομική στρατηγική

Ο υψηλής ποιότητας σχεδιασμός που πραγματοποιείται μέσα από την καλύτερη δυνατή κατανόηση του χαρακτήρα του τόπου και των φυσικών πόρων ενθαρρύνει την ανασυγκρότηση. Παρ' όλο που όλα αυτά είναι μακράν του τέλειου, η ανάπτυξη μεθοδολογιών στις διαδικασίες αστικής ανασυγκρότησης με οικολογικά

ζητήματα του σχεδιασμού πρέπει να είναι το κλειδί για να ξαναανακαλυφτεί το νόημα και η ταυτότητα ενός δομημένου περιβάλλοντος.

Ωστόσο, για να προσδιοριστούν καλύτερες αναπτυξιακές προτάσεις και για να προσφερθεί μια δυναμική τοποθεσία για ευαίσθητες σχεδιαστικές παρεμβάσεις, είναι απαραίτητη η ανάγνωση και μετάφραση της υφιστάμενης κατάστασης (αναπτυξιακή χαρτογράφηση) της υπό μελέτη περιοχής ως ακολούθως:

Κυκλοφοριακές συνθήκες

Ορισμένες απόψεις κλειδιά για ζητήματα που αφορούν πολεοδομικές ανασυγκροτήσεις πρέπει να αναπτυχθούν για την εκάστοτε περιοχή. Για να καταστούν «εύχρηστες» τοποθεσίες πρέπει να είναι εύκολο να προσεγγιστούν, καθώς και να είναι ολοκληρωμένα συνδεδεμένες με τις περιβάλλουσες περιοχές τους, και αυτό απαιτεί την προσοχή στη δημιουργία καλών συνδέσεων με τα πόδια, το ποδήλατο, τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς και το αυτοκίνητο. Μια καλή κατανόηση του τοπικού χαρακτήρα και των υφιστάμενων τύπων κυκλοφορίας είναι ουσιώδης για τον σχεδιασμό μιας καλής ανασυγκρότησης. Ορισμένα αποτελούν θέματα μιας απλής παρατήρησης, ενώ άλλα αποτελούν ζητήματα που πρέπει να μελετηθούν από ειδικούς επαγγελματίες καθώς και από πρόσθετες εποπτείες και θεωρήσεις.

Υφιστάμενα φυσικά χαρακτηριστικά

Οι χώροι σε μια πόλη πρέπει να είναι ελκυστικοί και να λειτουργούν σε συνεργασία με το φυσικό τοπίο. Αυτό όμως απαιτεί μια ισορροπία μεταξύ των φυσικών πόρων, του κλίματος και των υφιστάμενων οικολογικών συνθηκών. Για τη δημιουργία μιας βιώσιμης ανασυγκρότησης είναι σημαντικό να αναγνωριστεί και να εκτιμηθεί ο χαρακτήρας της περιοχής όπως το τοπογραφικό ανάγλυφο, το τοπικό κλίμα, ο

χαρακτήρας και η ποιότητα της περιοχής σε υπαίθριους πράσινους χώρους, καθώς και η σχέση μεταξύ δομημένου περιβάλλοντος και τοπίου. Εν συντομία αυτό μπορεί να περιγραφεί από:

- Την τοπογραφία
- Τους υπαίθριους πράσινους χώρους: φυσικό και αστικό τοπίο
- Τα υφιστάμενα χαρακτηριστικά του μικροκλίματος την παρούσα χρονική περίοδο.

Αναπτυξιακή διαδικασία και αστική τυπολογία

Για να επιτευχθεί ανάπτυξη, οι καλές προτάσεις θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένες όσον αφορά τις τοπικές πολεοδομικές πολιτικές και στρατηγικές. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να λάβουν υπ' όψη τις ανάγκες και τη συμπεριφορά της κοινότητας, ως μέρος της σχεδιαστικής διαδικασίας. Για την ανασυγκρότηση των περιοχών θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψη οι υφιστάμενες ιστορικές καταγραφές, συμπεριλαμβανομένου των επιζώντων ιστορικών μοτίβων, αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών, κτιριακών μορφών, τυπολογιών δρόμων και των πυκνοτήτων. Επομένως, οι μελετητές πρέπει να λάβουν υπ' όψη το χαρακτήρα και τα χαρακτηριστικά, τα οποία έχουν χαθεί, αναγνωρίζοντας και αναδεικνύοντας:

- Τις τοπικές πολεοδομικές πολιτικές και στρατηγικές
- Τις χρήσεις γης
- Την ιστορική εξέλιξη και τις κτιριακές μορφές
- Τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά και την κτιριακή τυπολογία
- Την ιεραρχία και την ανάλυση των τυπικών δρόμων.

Κοινωνική και πολιτιστική διαδικασία

Για τη βελτίωση των ιδιαίτερων περιοχών πρέπει να ληφθεί υπ' όψη ένα εύρος κοινωνικών και τοπικών πολιτισμικών αναγκών της υφιστάμενης πολεοδομικής κατάστασης. Αυτό σημαίνει ανασυγκρότηση για ευέλικτες μελλοντικές αλλαγές στην χρήση και τον τρόπο ζωής, μέσω της ερμηνείας νέων προσεγγίσεων της ανάπτυξης. Για τη δημιουργία της αστικής δομής, πρέπει να εξεταστεί η ιστορική πορεία, οι τοπικές παραδόσεις και το πολιτιστικό υπόβαθρο της περιοχής. Όλα τα

υπόλοιπα χαρακτηριστικά που συνιστούν τον αστικό ιστό πρέπει να ληφθούν υπ' όψη ως εξής:

- Ανάλυση της ποιότητας του αστικού τοπίου
- Χαρακτήρας και ποικιλία των χώρων
- Ταυτότητα και αναγνωσιμότητα των δομικών συνθηκών.

Η καλή κατανόηση της ανάλυσης της περιοχής που μελετάται , πρέπει να αναγνωρίζει τις δυνατότητές της για ανασυγκρότηση όπως:

- Τα δυναμικά σημεία να αναπτυχθούν ξανά
- Οι γειτονιές να γίνουν περισσότερο βιώσιμες
- Οι περιοχές – πυρήνες να γίνουν πιο ελκυστικές
- Οι κόμβοι κλειδιά και οι δρόμοι να βελτιωθούν και να βρεθούν συνδέσεις μεταξύ των σημείων κλειδιών
- Τα υφιστάμενα κτίρια να αποκατασταθούν και να γίνει επανάχρηση
- Συγκεκριμένες περιοχές να βελτιωθούν περιβαλλοντικά.

Ωστόσο, η πολεοδομική ανάλυση θα επηρεάσει τις προτάσεις για τον ιστό της περιοχής, πράγμα που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη ποικίλων πολεοδομικών ιδεών και στρατηγικών. Το επόμενο βήμα είναι το πώς η λεπτομερής ανάλυση της περιοχής μελέτης θα δουλευτεί στα πλαίσια του πολεοδομικού σχεδιασμού και των ρυθμιστικών σχεδίων που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στη μικρότερη – τοπική κλίμακα. Ο ρόλος της ανάλυσης της περιοχής είναι θεμελιώδης για τον αστικό ιστό όσον αφορά τους κανονισμούς, τα κτίρια και τους χώρους. Την ίδια στιγμή, ένα ευρύτερο αστικό περιβάλλον πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη. Παράλληλα, η διαδικασία του πολεοδομικού σχεδιασμού είναι επομένως η οργάνωση των χώρων και των πορειών, σε παραλληλία με τη διαδικασία του κτιριολογικού σχεδιασμού, η οποία μπορεί να θεωρηθεί ως το μοτίβο της κτιριακής μορφής. Καθώς ο πολεοδομικός σκελετός χτίζεται ξεκινώντας από την πολεοδομική ανάλυση, μία καλή αναπτυξιακή διαδικασία πολεοδομικού σχεδιασμού πρέπει να χτιστεί με την καλύτερη δυνατή κατανόηση των δυνατοτήτων της περιοχής. Με άλλα λόγια,

χρειάζεται να συγκεντρωθεί κάθε πληροφορία για την περιοχή σχετικά με την κτιριακή μορφή καθώς και η σχέση μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών χώρων ως εξής:

- Φυσικός και χωρικός χαρακτήρας της περιοχής
- Περιβάλλουσες συνθήκες
- Πρόσβαση και κυκλοφορία στην περιοχή
- Οπτικές ποιότητες
- Μοτίβο χρήσεων
- Αρχές των πολεοδομικών πολιτικών
- Δομή των κτιρίων με περιβαλλοντικό έλεγχο.

Έτσι, η αστική δομή μιας περιοχής ερμηνευμένη από τη διάταξη του τόπου με όρους καλής σχέσης μεταξύ διαδρομών, ανοιχτών χώρων και οικοδομικών τετραγώνων, η κλίμακά της όσον αφορά το κτιριακό ύψος, το αστικό της τοπίο όσον αφορά τους πράσινους και δημόσιους χώρους πρέπει να θεωρηθούν ως η φυσική έκφραση ενός ευαίσθητου και βιώσιμου πολεοδομικού σχεδιασμού. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να επηρεάσει ένα καλό μοτίβο χρήσεων και κυκλοφοριακών συνθηκών σε μια περιοχή.

2.2.2 Προσεγγίζοντας έναν περιβαλλοντικά βιώσιμο πολεοδομικό σχεδιασμό

Τα τελευταία χρόνια, ο πολεοδομικός σχεδιασμός που βασίζεται στην ποιότητα ζωής και σε οικολογικούς παράγοντες έχει γίνει ο καταλύτης για τη δημιουργία και αναβάθμιση συγκεκριμένων περιοχών. Ωστόσο, είναι ουσιώδες για την αστική ανασυγκρότηση να επιτύχει μια υψηλή ποιότητα δομημένου περιβάλλοντος για περισσότερο «ζωντανές» πόλεις.

Η πρόθεση του καλού αστικού σχεδιασμού, με στόχο την εκτίμηση του χαρακτήρα της περιοχής, είναι να δημιουργήσει μια περιεκτική αστική δομή, να δημιουργήσει συνδέσεις και να οργανώσει με οικολογική ευαισθησία την περιοχή. Παράλληλα, οι αρχές του μελλοντικού πολεοδομικού σχεδιασμού μπορούν να τοποθετηθούν ως ακολούθως:

- Ταυτότητα και χαρακτήρας της περιοχής
- Περιβαλλοντικά φιλικός για την υπόλοιπη πόλη και νέες συνδέσεις με τη γειτονιά
- Εύκολο σύστημα μεταφορών: δημόσιες συγκοινωνίες, οχήματα, πεζοί και ποδήλατα
- Ιεράρχηση των δρόμων και καλή προσβασιμότητα
- Ξεκάθαροι και διακριτοί δημόσιοι και ιδιωτικοί χώροι
- Ελκυστικοί δημόσιοι χώροι
- Ανάπτυξη μικτών χρήσεων
- Διακριτή περιοχή – πυρήνας
- Καλή αναγνωσιμότητα του αστικού ιστού: τοπόσημα, θέες, κεντρικά σημεία, οικόπεδα και οικοδομικά τετράγωνα
- Ευέλικτο και βιώσιμο δομημένο περιβάλλον
- Προσαρμόσιμα κτίρια σε αντιστοιχία με τους δρόμους και τα ανοίγματα των πλατειών και των πάρκων
- Αειφορία και ισορροπία των φυσικών χαρακτηριστικών
- Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Μια μορφή ανάπτυξης, αναδυόμενη από μια τόσο ευαίσθητη σχεδιαστική διαδικασία, μπορεί να είναι μια απάντηση στο πως μια συγκεκριμένη ιδέα μπορεί να επιτύχει τη φυσική της κατάσταση και πως μπορεί να ανταποκριθεί στις κοινωνικές, τεχνολογικές και οικονομικές εξελίξεις. Οι αρχές του αειφόρου πολεοδομικού σχεδιασμού, βασισμένες σε ένα τέτοιο «συστηματικό σκεπτικό» πρέπει να βοηθήσουν τις περιοχές να ενισχύσουν την ταυτότητά τους και την αστική δομή τους μέσα από ιδιαίτερα μοτίβα ανάπτυξης. Για να οριστούν καλύτεροι ιδιωτικοί και δημόσιοι χώροι προσδίδοντας ποιότητα στο αστικό περιβάλλον, για να μορφωθεί το έδαφος της περιοχής, με σεβασμό προς τα φυσικά χαρακτηριστικά, για να προωθηθεί η προσβασιμότητα από και προς την περιοχή, ολοκληρώνοντας τις χρήσεις γης και την δημόσια συγκοινωνία, για να προωθηθεί η καλή αναγνωσιμότητα και προσαρμοστικότητα του αστικού μοτίβου, για τη δημιουργία πιο ελκυστικών περιοχών μέσω της ανάμειξης των χρήσεων που ανταποκρίνονται άψογα στις ανάγκες της τοπικής κοινότητας. Σχεδιάζοντας με στόχο τη διατήρηση του χαρακτήρα μπορεί να αποτελέσει την ευκαιρία δημιουργίας ιδιαίτερων περιοχών όπου το νέο και το παλιό θα συνυπάρχουν αρμονικά. Συντηρώντας τη μορφή του

εδάφους μιας περιοχής και των υφιστάμενων φυσικών στοιχείων (συμπεριλαμβανομένου των ποταμών, των ρεμάτων και των καναλιών, των λιμνών, των λόφων και δέντρων, και γενικά της τοπικής οικολογίας) μπορεί να μορφωθεί η ανάπτυξη και το περιβάλλον της. Η τοπική κτιριακή τυπολογία μπορεί ορισμένες φορές να ερμηνευτεί σε μια νέα ανάπτυξη και να ολοκληρωθεί επιτυχώς στις υφιστάμενες διατάξεις. Επιπλέον, η κλίμακα της προτεινόμενης ανάπτυξης πρέπει να λάβει υπ' όψη της τα κτίρια, την τοπογραφία, τις υπάρχουσες θέες και τα τοπόσημα. Οι καλοσχεδιασμένοι δρόμοι με ασφαλές και άνετο περιβάλλον, κάνουν τις περιοχές περισσότερο ελκυστικές. Νέες διαδρομές πρέπει να συνδεθούν με τις υφιστάμενες, ορίζοντας κυκλοφοριακά μοτίβα που θα διαρκέσουν στο χρόνο. Πρέπει να ενθαρρυνθεί ο σχεδιασμός του τοπίου των δρόμων, ενώ η πεζοπορία και η χρήση του ποδηλάτου θεωρούνται κλειδιά της επιτυχίας και ικανά να υποστηρίξουν καλύτερα τη δημόσια συγκοινωνία (με σκοπό τη δημιουργία ήπιας κυκλοφορίας). Μια επιτυχής μορφή ανασυγκρότησης ορίζεται από τη δημιουργία ξεκάθαρων και ιδιαίτερων δημόσιων και ιδιωτικών χώρων. Η καλή σχέση μεταξύ των κτιρίων σε ένα δρόμο και η επίδραση των κτιρίων στους δημόσιους χώρους μπορούν να συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση του χώρου. Οι καλοσχεδιασμένοι αστικοί χώροι μπορούν να συμβάλλουν στην επιτυχία του δημόσιου χώρου, που βασίζεται σε μια ποικιλία τύπων χώρων για την τοπική οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή. Επιπροσθέτως, ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου πρέπει να λάβει υπ' όψη του τις τοπικές κλιματικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού φωτισμού, των ανέμων και της θερμοκρασίας. Ο καλός πολεοδομικός σχεδιασμός μπορεί να συμβάλλει στη σωστή χωροθέτηση και λειτουργία των κτιρίων. Τα σημαντικά κτίρια μεγάλης αρχιτεκτονικής σημασίας μπορούν να παράσχουν σημεία προσανατολισμού και ταυτότητας. Η ανάπτυξη μεικτών χρήσεων μπορεί να δώσει ευκαιρίες για τέτοιες οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες. Μπορεί να παράσχει καλούς χώρους για να ζεις, να εργάζεσαι και την ίδια στιγμή να απολαμβάνεις το αστικό περιβάλλον.

2.2.3 Ορισμός των βιοκλιματικών ζητημάτων στη διαδικασία σχεδιασμού

Η εισαγωγή οικολογικών ζητημάτων στη διαδικασία του πολεοδομικού σχεδιασμού αποτελεί μία σημαντική συμβολή στην ανασυγκρότηση μιας περιοχής και γίνεται

αντιληπτή ως κάτι περισσότερο από την ενθάρρυνση μιας όψης της ανάπτυξης που στερείται προηγούμενης εμπειρίας. Επιπλέον, ο ρόλος των βιοκλιματικών αρχών είναι ουσιώδης τόσο για την ανασυγκρότηση μιας περιοχής όσο και για νέες αστικές αναπτύξεις – επεκτάσεις. Μέσω της ανασυγκρότησης, η οποία θέτει τη μέγιστη αξιοποίηση των υπαίθριων χώρων και των διαθέσιμων φυσικών πόρων που μπορούν να αποτελέσουν προσόν για το υπόλοιπο της πόλης, οι παρεμβάσεις σε περισσότερο τοπικό επίπεδο (μικρότερης κλίμακας) θα μπορούσαν να αναληφθούν καλύτερα. Η εξάσκηση στον περιβαλλοντικά βιώσιμο σχεδιασμό μπορεί, επομένως, να οδηγήσει σε περαιτέρω οφέλη με τη διατήρηση της υφιστάμενης τοπογραφίας και τη δημιουργία ιδιαίτερων προτάσεων, με στόχο την επίτευξη στρατηγικών για τους υπαίθριους και τους δημόσιους χώρους.

Η αρχική ιδέα είναι αυτή του καλά διασυνδεδεμένου δικτύου πράσινων και ανοιχτών χώρων διαμέσου όλου του ιστού της περιοχής. Η πρόνοια για καλή διασύνδεση μεταξύ των υπαίθριων χώρων μπορεί να ενθαρρύνει την κίνηση από τον έναν χώρο στον άλλο, δημιουργώντας ένα δίκτυο πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων με μια σχεδόν συνεχόμενη κάλυψη από βλάστηση. Οι οπτικές φυγές μεταξύ των υπαίθριων χώρων θα επιτρέψουν μια πιο ξεκάθαρη εικόνα του δομημένου περιβάλλοντος με σκοπό να διαμοιραστούν και να υπολογιστούν διάφορες ενεργητικές και παθητικές εγκαταστάσεις ελεύθερου χρόνου από την άποψη των αποστάσεων και του πληθυσμού που εξυπηρετείται.

Είναι γεγονός, ότι οι φυσικές συνδέσεις μεταξύ των ανοιχτών υπαίθριων χώρων θα επιτρέψουν την κίνηση πεζών και ποδηλάτων μέσα στον ιστό της περιοχής καθώς και εντός της πόλης και των περιοχών πέρα από την πόλη. Η δημιουργία «πράσινων αστικών χώρων» εκατέρωθεν των δρόμων θα χρησιμεύσει για μια πλήρη ολοκλήρωση του δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής με το φυσικό περιβάλλον, παρέχοντας «συνεχείς πράσινους χώρους» και ενισχύοντας την αναγνωσιμότητα και διαπερατότητα της αστικής δομής. Ο σεβασμός του χαρακτήρα της περιοχής είναι ουσιώδης για τις προτεινόμενες φυσικές φόρμες, όπως το υφιστάμενο φυσικό τοπίο και η ταυτότητα της περιοχής. Είναι, επομένως, σημαντικό για τη συνοχή της ντόπιας βλάστησης, τα υπάρχοντα ποτάμια ή ρέματα και το νερό. Από την άλλη πλευρά, για την ενίσχυση των υφιστάμενων στοιχείων του τοπίου ή για

τη βελτίωσή τους όπου αυτά δεν είναι παρόντα, είναι επίσης σημαντικό να προωθηθεί:

- Η στρατηγική φύτευση για τη δημιουργία ελκυστικών περιοχών και για την ενθάρρυνση νέων μικροκλιματικών συνθηκών
- Η χρήση στοιχείων νερού για τη δημιουργία ενός δυναμικού αστικού τοπίου.

Η αποτελεσματική χρήση της δενδροφύτευσης για την παροχή σκιασμού, φυσικού αερισμού και πράσινου οπτικού τοπίου μπορεί επίσης να δημιουργήσει βιώσιμους χώρους για τους ανθρώπους. Τα οπτικά οφέλη του «συνεχούς πράσινου» τόσο για τα μάτια όσο και για τις αισθήσεις, συνεπάγονται επίσης πραγματικά μικροκλιματικά οφέλη όσον αφορά τον δροσισμό, τον φυσικό αερισμό και φωτισμό, τη μείωση της ηχητικής μόλυνσης και τη βελτίωση της μόλυνσης του αέρα. Ο σκοπός της παροχής ενός συνεχούς πράσινου δικτύου με καλοσυνδεδεμένους ανοιχτούς χώρους μπορεί να παράξει ένα άλλο επίπεδο στη διαδικασία του πολεοδομικού σχεδιασμού. Οι δημόσιοι υπαίθριοι χώροι αποτελούν το προφανές υπόβαθρο για το «πρασίνισμα» μεγάλης κλίμακας. Βέβαια, οι ιδιωτικοί κήποι και αυλές μπορούν και αυτές να συνεισφέρουν. Ωστόσο, το «συνεχές πράσινο» όσον αφορά τη σχέση μεταξύ χτισμένων και ανοιχτών χώρων, το «πρασίνισμα» των υπαίθριων και δημόσιων χώρων πρέπει να επιτευχθεί μέσω σχεδιασμού, όσον αφορά τη χωροθέτηση και τον προσανατολισμό των κτιρίων. Από την πλευρά της αρχιτεκτονικής όσον αφορά τον πολεοδομικό σχεδιασμό σε τοπική κλίμακα. Από την πλευρά της συγκοινωνιολογίας, όσον αφορά την κίνηση χωρίς οχήματα. Από την πλευρά του τοπίου όσον αφορά τη στρατηγική φύτευση και τους βιώσιμους ενεργούς ανοιχτούς χώρους. Τα κύρια στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπ' όψη όταν γίνεται προσπάθεια υιοθέτησης βιοκλιματικών ζητημάτων στον σχεδιασμό είναι τα ακόλουθα:

- Αποδοτική χρήση του χώρου
- Προσανατολισμός
- Τοπογραφία
- Ευελιξία
- Περιβαλλοντικός έλεγχος της δόμησης των κτιρίων: χρήση «πράσινων» υλικών
- Αποδοτικά (όσον αφορά την ενέργεια) κτίρια.

Ο προσανατολισμός, τόσο όσον αφορά την περιοχή όσο και το κάθε κτίριο χωριστά, μπορεί να έχει επιρροή πάνω σε ποικίλα περιβαλλοντικά ζητήματα και, πιθανώς, να έχει επίσης επιρροή στις αποστάσεις μεταξύ των κτιρίων. Τα μεγάλα κτίρια πρέπει να προσανατολιστούν με τέτοιο τρόπο που να αποφεύγεται ο υπερβολικός σκιασμός των δημόσιων χώρων και των κήπων των κατοικιών. Επιπλέον, μέσω ενός κατάλληλου προσανατολισμού, θα είναι δυνατό να αποκομιστούν τα οφέλη της φυσικής θέρμανσης και δροσισμού καθώς επίσης και ηλιασμός κατά τη διάρκεια της ημέρας. Οι νότια προσανατολισμένες όψεις αποκομίζουν περισσότερα ηλιακά κέρδη ενώ συγκεκριμένοι τύποι κτιρίων πρέπει να σχεδιαστούν με στόχο την ήπια συντήρηση και την διαρκή, μέσω κατάλληλων μεθόδων, βέλτιστη ενεργειακή αποθήκευση. Ο περιβαλλοντικός έλεγχος των κτιριακών δομών πρέπει να ερευνά στοιχεία όπως η χρήση τοίχων και οροφών που «αναπνέουν», φυσικού φωτισμού και αερισμού. Την ίδια στιγμή, πρέπει να ληφθεί υπ' όψη ο ενεργός έλεγχος όσον αφορά τις διαφορετικές απαιτήσεις για τη δημόσια, ιδιωτική και υπηρεσιακή πρόσβαση από και προς τα κτίρια, η οριζόντια και κατακόρυφη κυκλοφορία εντός του κτιρίου και η ορατότητα από το δημόσιο χώρο. Η (λειτουργική) ευελιξία είναι μια ιδέα – κλειδί για την αειφορία και την ενεργειακή επάρκεια, όσον αφορά την ευελιξία του χώρου ώστε να επιτρέψει τις μελλοντικές αλλαγές χωρίς να επηρεάσει τη δομική ακεραιότητα του εκάστοτε κτιρίου. Επομένως, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί με όλα τα ζητήματα του περιβαλλοντικού ελέγχου των κτιριακών δομών που επηρεάζουν την διευθέτηση των κτιρίων.

Συμπεράσματα

Είναι ουσιώδης η έρευνα περιβαλλοντικά βιώσιμων λύσεων μέσω του ευαίσθητου πολεοδομικού σχεδιασμού με στόχο την επίτευξη των βέλτιστων δυνατών αστικών χώρων και κτιρίων για την ανασυγκρότηση μιας δεδομένης περιοχής. Προτείνεται λοιπόν, ότι όσοι εμπλέκονται στη διαδικασία της αστικής ανασυγκρότησης να λαμβάνουν περισσότερο υπ' όψη τις αειφορικές αρχές και τα οικολογικά ζητήματα.

Επιπλέον, η «νέα γενιά» αστικής ανασυγκρότησης πρέπει να βασίζεται σε έναν περιβαλλοντικά φιλικό σκελετό ή στρατηγική πολεοδομικού σχεδιασμού, αναζητώντας λύσεις που ελαχιστοποιούν τις περιβαλλοντικές επιδράσεις, που ευνοούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση υιοθετώντας οικολογικά ζητήματα και

διατηρώντας τους φυσικούς πόρους, που εξασφαλίζουν υπαίθριους χώρους στο δημόσιο χώρο, που ενθαρρύνουν τα οικοδομικά τετράγωνα και συγκροτήματα μικτών χρήσεων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της ελάττωσης του κυκλοφοριακού συστήματος ενώ προωθούν την κίνηση των ανθρώπων με τα πόδια, το ποδήλατο και τη δημόσια συγκοινωνία, και ελαχιστοποιούν τη μόλυνση της περιοχής. Ωστόσο, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι οι αρχιτέκτονες – πολεοδόμοι πρέπει να είναι προσεκτικοί στα ζητήματα που αφορούν τη σχεδιαστική διαδικασία και τις διατάξεις των κτιρίων με ένα περισσότερο ευαίσθητο, αειφόρο και περιβαλλοντικά φιλικό τρόπο.

2.3 ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

2.3.1 Βασικά βήματα για βιώσιμη αστική αναγέννηση

Πρέπει να χαραχθεί ένα εθνικό σχέδιο για τις πόλεις και τις περιοχές το οποίο θα καθορίσει ένα όραμα για τη ζητούμενη ποιότητα ζωής στις αστικές περιοχές. Παρά τις δεκαετίες αστικών πρωτοβουλιών, η ανάγκη για τον κοινωνικό συνυπολογισμό παραμένει επείγουσα. Οι στερημένες γειτονιές, τα απαίσια κτήματα και το εγκαταλελειμμένο έδαφος χαρακτηρίζουν ακόμα πάρα πολλές αστικές περιοχές της Μεγάλης Βρετανίας . Στο οικιακό επίπεδο, 26 τοις εκατό του βρετανικού πληθυσμού ζουν στην ένδεια, μια αύξηση 12 τοις εκατό από το 1983.

Η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού είναι και εθνική και τοπική πρόκληση. Η κυβέρνηση, μέσω της εθνικής στρατηγικής για την ανανέωση γειτονιάς και την αστική Λευκή Βίβλο, έχει δείξει τη δέσμευσή της για αυτό ..Το Joseph

Rowntree Foundation, του οποίου το πρόγραμμα¹ αναφέρεται σ αυτή την παράγραφο, έχει συμβάλει σε αυτήν την εθνική προσπάθεια μέσω του προγράμματος αναγέννησης περιοχής, που εγκαινιάστηκε το 1996 και έχει περιλάβει πάνω από 60 έργα, το πρόγραμμα αυτό είναι βασισμένο στις μελέτες τομέων στις πόλεις και τις κωμοπόλεις της Μεγάλης Βρετανίας. Είναι ένας σημαντικός πόρος εκμάθησης, που καλύπτει τις πτυχές της πολιτικής και της πρακτικής αναγέννησης. Τα βασικά συμπεράσματα συνοψίζονται στα βήματα που θα μπορούσαν να οδηγήσουν προς τον αόριστο στόχο της βιώσιμης αναγέννησης

Το εν λόγω πρόγραμμα αναγέννησης περιοχής επικεντρώνεται στο τι πρέπει να γίνει, δηλαδή στη πολιτική και τη στρατηγική της αναγέννησης και στον καταλληλότερο τρόπο που μπορεί να γίνει αυτό π.χ. μέσω της συνεργασίας των προγραμμάτων χρηματοδότησης και της περιφερειακής υποστήριξης. Η έρευνα δεν προτείνει εύκολες απαντήσεις, μάλλον καθοδηγεί και δίνει τα πλαίσια που οδηγούν προς τις λύσεις. Η πολυπλοκότητα των προβλημάτων εξασφαλίζει ότι το να πετύχουμε λύσεις μέσα σε μια μέρα είναι σίγουρα απίθανο. Τα εμπόδια πρέπει να προσδιοριστούν ειλικρινά και να υπερνικηθούν.

Βήμα 1^ο: Κατανόηση των αστικών μειονεκτημάτων.

Οι αστικές περιοχές έχουν μεγάλα ποσοστά ανεργίας και παρουσιάζεται το φαινόμενο ο άνεργος να είναι κοινωνικά αποκλεισμένος στιγματισμένος με αποτέλεσμα ολόκληρες γειτονιές όπου κατοικούνται από άνεργους ή ημιαπασχολούμενους να εγκαταλείπονται. Σ αυτές τις περιοχές και σ αυτούς τους ανθρώπους η ανυπαρξία φιλοδοξιών για μια καλύτερη ζωή γίνεται από γενιά σε γενιά τρόπος ζωής. Τα παραπάνω συμβαίνουν εντονότερα στις βιομηχανικές πόλεις αλλά βέβαια συμβαίνουν ακόμα και στις ακμάζουσες πόλεις. Σ αυτές τις περιοχές επικεντρώνεται κυρίως η αστική αναγέννηση και θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι πολύ πιο ωφέλιμο για μια πόλη να αναγεννηθούν οι υποβαθμισμένες περιοχές της παρά να γίνουν ακόμα καλύτερες οι ακμάζουσες περιοχές της.

¹ Πρόκειται για ένα πρόγραμμα του Joseph Rowntree Foundation που έγινε από τους Michael Carley, Mike Campbell, Ade Kearns, Martin Wood και Raymond Young συγγράφηκε από τον John Law και εκδόθηκε από την Policy Press

Σε ολόκληρη τη Μεγάλη Βρετανία, από τις αποβάθρες του Λίβερπουλ στα χαλυβουργεία Strathclyde, η παρακμή της παραδοσιακής βιομηχανίας συνεχίζει να είναι ένας δείκτης του κοινωνικού αποκλεισμού και της ανάγκης για ανανέωση.

Το χαμηλό εισόδημα λόγω της έλλειψης εργασίας είναι ένας σημαντικός παράγοντας που οδηγεί στον κοινωνικό αποκλεισμό. Είναι σημαντικό να εξεταστούν όχι μόνο εκείνοι που καταχωρούνται ως άνεργοι αλλά και εκείνοι που είναι οικονομικά αδρανείς, ανεξαρτήτως εάν αναζητούν εργασία ή όχι. Η ανεργία στην πόλη και στις βιομηχανικές περιοχές, σχετικά με το υπόλοιπο της χώρας, είναι σημαντικά μεγαλύτερη. Οι οικογένειες στις εσωτερικές περιοχές των μεγάλων αστικών συγκροτημάτων είναι αυτές που έχουν χτυπηθεί χειρότερα. Υπάρχει επίσης και μια φυλετική διάσταση, δεδομένου ότι περισσότερες από τις μισές οικογένειες μεταναστών από Αφρική και Καραϊβική και περισσότερες από το ένα τρίτο των οικογενειών Ασιατικής καταγωγής, ζουν σε συγκεκριμένες περιοχές των πόλεων με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας με αποτέλεσμα οι οικογένειες αυτές από γενιά σε γενιά να οδηγούνται σε κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτές οι περιοχές συνεχώς υποβαθμίζονται και χωρίς άμεση δραστηριοποίηση θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στην ελκυστικότητα της πόλης για την εστίαση επενδύσεων.

Οι πολιτικές αντιμετώπισης δίνουν προσοχή στην ποιότητα των επικρατούντων υπηρεσιών. Εάν τα τοπικά σχολεία ή η δημόσια ασφάλεια δεν είναι τόσο καλά όσο σε άλλες περιοχές, δεν πρόκειται να προσελκυσθούν νέες οικογένειες συνεπώς και νέες επιχειρήσεις άρα και νέες επενδύσεις για την περιοχή..

Βήμα 2^ο: Ανάπτυξη καινοτόμων συνεργασιών

Πρέπει να οδηγηθούμε στην αναγέννηση μέσω μακροπρόθεσμων στρατηγικών και αυτό απαιτεί την ενίσχυση της συμμετοχής και της συναίνεσης από όλους τους εμπλεκόμενους {κυβερνήσεις, τοπικές αρχές, οργανώσεις, επιχειρήσεις αλλά κυρίως τους ίδιους τους απλούς πολίτες} ώστε να δημιουργηθούν τιμίες σχέσεις συνεργασίας μεταξύ αυτών.

Είναι απαραίτητη η ισχυρή ηγεσία της πόλης όπου μέσω των συνεργασιών που προαναφέραμε θα δημιουργήσει – προσελκύσει ένα εναρμονισμένο, με την κοινωνία, σύστημα χρηματοδότησης. Η συνεργασία είναι το οργανωτικό στήριγμα

της αναγέννησης πόλεων. Οι σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων, συμπεριλαμβανομένων των ντόπιων, είναι η καρδιά των συνεργασιών. Η καλή ηγεσία πρέπει να διευρύνει τη βάση της συνεργασίας και να συμπεριλάβει τις αρμόδιες για την υγεία αρχές, την αστυνομία και την υπηρεσία απασχόλησης. Πρέπει να υπάρχουν οι σωστοί άνθρωποι για να οικοδομηθούν οι σχέσεις μέσω των οποίων θα αναδειχθεί ένα κοινό όραμα για την πόλη από το οποίο θα ωφεληθούν όλοι οι πολίτες αυτής.

Η αναγέννηση, για να είναι βιώσιμη, πρέπει να οδηγηθεί από στρατηγικούς στόχους περιφερειακά και τοπικά. Τα χρηματοδοτικά τμήματα της κυβέρνησης πρέπει να αναπτύξουν τα απαραίτητα μέσα, να μεταβιβάσουν τον έλεγχο και να ενθαρρύνουν την καινοτομία και τον πειραματισμό σε τοπικό επίπεδο, διατηρώντας φυσικά τους απαραίτητους ελέγχους της χρήσης των δημόσιων κεφαλαίων.

Βήμα 3ο: Εξουσιοδότηση των γειτονιών

Η διαδικασία αναγέννησης πρέπει να υποστηρίζεται από συντονισμένη δράση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με πολύ σημαντική την τοπική συμμετοχή στον προγραμματισμό την εφαρμογή και τη διαχείριση της αναγέννησης. Η αναγέννηση απαιτεί τον συνεχή εκσυγχρονισμό των τοπικών αρχών που συνδέονται με τη διαχείριση γειτονιάς. Οι δομικές μονάδες είναι:

- νέες τοπικές δομές διακυβέρνησης,
- κοινοτική ανάπτυξη,
- πειραματισμός πάνω στην παροχή υπηρεσιών,
- εύκαμπτες πρακτικές εργασίας
- ενθαρρυντικές τοπικές αρχές.

Βήμα 4ο :Αποδοχή των αστικού επιπέδου και περιφερειακών στρατηγικών.

Σε πολλές πόλεις –περιοχές αστική ανάπτυξη και αναγέννηση είναι ο ίδιος στόχος και ο στόχος αυτός είναι η πρόοδος που απαιτεί μια ενιαία στρατηγική συνεργασία για μια αποτελεσματική διακυβέρνηση των τοπικών αρχών που επιδιώκουν συνεχώς νέους αναπτυξιακούς πόρους

Βήμα 5ο : Διαμόρφωση ενός εθνικού σχεδίου για τις πόλεις και τις περιοχές .

Η απώλεια της οικονομικής λειτουργίας στις προηγούμενες βιομηχανικές πόλεις η εγκατάλειψη των περιοχών και η σταθερή μετατόπιση των οικονομικά ισχυρών τμημάτων του πληθυσμού μακριά από τις πόλεις ασκούν σημαντικές επιδράσεις στους εναπομείναντες κατοίκους αυτών των πόλεων, στις υπηρεσίες όπως στην εκπαίδευση ,στην υγεία ., δεδομένου ότι η βάση πελατών μειώνεται ,τα κοινωνικά προβλήματα συγκεντρώνονται ενώ οι κοινωνικές δαπάνες για την παροχή υπηρεσιών παραμένουν σταθερές .Σε πόλεις όπως η Γλασκόβη και το Μάντσεστερ όπου το 60 τοις εκατό των πολιτών τους ζουν σε περιοχές αναγέννησης , η αναγέννηση δεν βασίζεται μόνο τοπικά σε κάθε περιοχή αλλά είναι περιφερειακός στόχος .Η περιφερειακή αναγέννηση κάνει την αναγέννηση μια εθνική πρόκληση έτσι ώστε να μετατραπεί σε εθνικό στόχο. Όπως ήδη είπαμε μια ενιαία εθνική στρατηγική θα έθετε ένα όραμα για την ποιότητα ζωής στις αστικές περιοχές .Ένα τέτοιο σχέδιο θα διαδραματίσει έναν ζωτικής σημασίας ρόλο στην εθνική ζωή και οικονομία .

2.3.2 Περιπτωσιολογικές μελέτες για την αστική αναγέννηση

Υπήρξε ένα επιπλέον έρευνητικό πρόγραμμα για την αστική αναγέννηση το οποίο ηγήθηκε από τον Michael Carley. Το πρόγραμμα αυτό μελέτησε περιπτωσιολογικές καταστάσεις στο Μπέρμιγχαμ το Μάντσεστερ, τη Γλασκόβη και το Εβμβούργο. Στόχος του ήταν να προσδιορίσει τα στοιχεία που μπορούν να καταστήσουν τις στρατηγικές αναγέννησης πιο βιώσιμες μακροπρόθεσμα. Η έρευνα προσδιόρισε τα εξής βασικά προβλήματα :

- Έλλειψη σύνδεσης μεταξύ της φυσικής ανάπτυξης και της αστικής αναγέννησης, γεγονός που ωφελεί τους κοινωνικά αποκλεισμένους.
- Έλλειψη περιφερειακού πλαισίου για να υποστηρίξει την πόλη και την τοπική αναγέννηση συνδέοντας βασικές πολιτικές (όπως για τη θέση της

εσωτερικής επένδυσης, νέα κατοικία, μεταφορές, επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση) και αποκομίζοντας το μέγιστο όφελος απ' την αναγέννηση.

- Έλλειψη ολοκλήρωσης των βραχυπρόθεσμων στόχων μέσα σ' ένα μακροπρόθεσμο όραμα στον μελλοντικό ρόλο των πόλεων, των ενδοχώρων τους και ενός πλαισίου επένδυσης για να υποστηρίξει αυτό το όραμα.

Στο επίπεδο των πόλεων, η έρευνα προσδιορίζει την ορθή πρακτική στην κοινωνική ολοκλήρωση και την συμμετοχή στα κοινά προβλήματα του τόπου. Αυτό περιλαμβάνει :

- Γρήγορη λήψη αποφάσεων από τα αρμόδια συμβούλια
- Πεπειραμένη συνεργασία μεταξύ τοπικής κυβερνήσεως, επιχειρήσεων και προώθηση του εθελοντισμού στους νέους ανθρώπους για κάλυψη ορισμένων αναγκών.
- Αστικού επιπέδου στρατηγικές για την αποφυγή προβλημάτων απ' την μία περιοχή στην άλλη και
- Διοικητική αποκέντρωση των συμβουλίων για ενθαρρυνθεί η τοπική συμμετοχή

Η συμμετοχή των ανθρώπων της κοινωνίας θα πρέπει να είναι βασική και θεμελιώδης στην προσπάθεια για αναγέννηση. Μία συνεχής διαδικασία συμμετοχής θα έδινε την ευκαιρία στους τοπικούς ανθρώπους να καθιερώσουν τις προτεραιότητές τους για αστική ανάπτυξη και ίση παροχή, σε ισόβια βάση στη διαχείριση των γειτονιών τους.

Παρά τα όποια επιτεύγματα σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, η επιτακτική ανάγκη για αστική αναγέννηση δεν έχει μειωθεί. Η έρευνα που διενεργήθηκε στο Μπέρμιγχαμ, το Μάντσεστερ, τη Γλασκόβη και το Εβιμβούργο υπέδειξε τα εξής :

- Συνεχόμενη ανάγκη για αναγέννηση
- Τους λόγους που ακόμα δεν έχει επιτευχθεί
- Τις οργανωτικές και στρατηγικές απαιτήσεις για τη βιώσιμη αναγέννηση, με τα παραδείγματα της καινοτομίας.

Η ανάγκη για την οργανωτική καινοτομία

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι μία μακροπρόθεσμη προοπτική.

Η συγκεκριμένη έρευνα προσδιόρισε την αποτυχία να ληφθεί αυτή η προοπτική για το μέλλον των πόλεων και των ενδοχώρων. Αυτό υποδηλώνει έλλειψη κοινής διορατικότητας, κοινής σκέψης και στην τελική του ανάλυση, έλλειψη σωστής παιδείας. Η έρευνα, εντόπισε επίσης την ανάγκη σύνδεσης περιφέρειας, πόλης και τοπικής πρωτοβουλίας, δεδομένου ότι οι περιφερειακές αποφάσεις ασκούν σημαντική επίδραση στη βιωσιμότητα της τοπικής αναγέννησης. Χωρίς αυτή τη σύνδεση, η μία πόλη ανταγωνίζεται την άλλη για δικές της επενδύσεις. Αυτό χρησιμεύει μόνο στο να μετατοπιστεί η οικονομική δραστηριότητα από ένα σύνολο τοπικής προσαρμογής σε άλλο.

Φυσιολογική σύνδεση κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης

Όταν η πολιτική αναγέννησης δεν εφαρμόζεται σωστά, τα καθεστάτα εργολαβίας επιβάλλουν τη δική τους λογική στην επένδυση και τη μίσθωση, οπότε η δέσμευση για το τοπικό όφελος χάνεται. Οι βασικοί πληροφοριοδότες σημείωσαν μία κοινή απαίτηση να ξοδευτούν τα δημόσια κεφάλαια γρήγορα, ώστε να ωθήσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών στα ιδιωτικά κεφάλαια. Αυτό μπορεί να βοηθήσει τη διαδικασία ανάπτυξης αρκετά γρήγορα και να συνδεθεί με την απαραίτητη στρατηγική απασχόλησης, την κοινοτική πρωτοβουλία, την αξιολόγηση των δεξιοτήτων, την κατάρτιση και την ενήλικη βασική εκπαίδευση.

Κοινοτική συμμετοχή στις συνεργασίες αναγέννησης.

Η από πάνω προς τα κάτω χρηματοδότηση στους θεσμικούς συμμετόχους, εξουσιοδοτεί στη συνεργασία με επαγγελματίες, ειδικευμένους στις συνεδριάσεις, οι οποίες μπορούν να προχωρήσουν σταθερά με τη στρατηγική αναγέννησης. Πιο

προκλητική ακόμα είναι η γνήσια συνεργασία με την κοινότητα. Η συνεργασία αυτή δίνει την ευκαιρία στην κοινότητα να συμμετέχει στην στρατηγική ανάπτυξης και τη μακροπρόθεσμη κοινοτική διακυβέρνηση.

Ηγεσία στην Πόλη.

Για να πραγματοποιήσουν τη στρατηγική αναγέννησης οι τοπικές αρχές χρειάζονται μια πιο άμεση προσέγγιση του θέματος, ώστε να γεφυρωθεί κάθε αθέμιτος ανταγωνισμός. Η δέσμευση αυτή σε ανώτερα επίπεδα νομιμοποιεί τις εργασιακές σχέσεις σε επίπεδο ανώτερων υπαλλήλων. Η έρευνα διαπίστωσε ότι η ηγεσία και το όραμα οδηγούν στη συναίνεση και στη σωστή στρατηγική.

Τομείς της καινοτομίας στις 4 πόλεις

Η έρευνα που έγινε αποκάλυψε προβλήματα και στο θεσμικό τομέα και στην καινοτομία.

Συγκρίνοντας την Αγγλία και τη Σκωτία: Υπήρξε ένα χτύπημα στη Σκωτία σχετιζόμενο με την αναδιοργάνωση της τοπικής κυβερνήσεως, η οποία “καθάρισε” την περιφερειακή κυβέρνηση και τη διοίκηση υπέρ μια ενιαίας σειράς. Το αποτέλεσμα ήταν ένας διαχωρισμός της εργασίας. Δηλαδή, αλλού δημιουργήθηκαν εργασιακές ευκαιρίες και αλλού χρειάστηκαν πραγματικά. Το γεγονός αυτό εμπόδισε την αναγέννηση της Γλασκόβης δεδομένου ότι δεν υπάρχει καμία αντιπροσωπία σε μία περιφερειακή προοπτική για να θέσει τις σωστές αναπτυξιακές βάσεις.

Η Αγγλία, από την άλλη πλευρά, δίνει μεγάλη βάση στην περιφερειακή ανάπτυξη. Υπάρχει μεγάλος συνωστισμός απ’ τα κυβερνητικά γραφεία για τις περιοχές και τις αντιπροσωπείες περιφερειακής ανάπτυξης, λειτουργώντας με τα περιφερειακά φόρουμ και τις συνελεύσεις που συνδέουν την τοπική κυβέρνηση, την επιχείρηση και τον εθελοντικό τομέα.

Μπέρμιγγαμ: Η πόλη του Μπέρμιγγαμ συνεχίζει μια παράδοση συνεργασίας μεταξύ του Συμβουλίου και του εμπορικού επιμελητηρίου. Το κοινό χαρακτηριστικό της είναι η συναίνεση και το ενδιαφέρον των ανθρώπων για ανάπτυξη του τόπου. Η πόλη αντιπροσωπεύεται από ένα κοινό όραμα. Το αρμόδιο συμβούλιο προεδρεύεται από ένα ανώτερο επιχειρηματία, παρέχοντας γραφεία – δηλαδή θέσεις εργασίας – στοχεύοντας στην ανάπτυξη. Το συμβούλιο επίσης, αποτελείται από τον αντιπρόεδρο και τους κοινοτικούς αντιπροσώπους στην επιτροπή. Υπάρχει μια διοικητική ομάδα η οποία συναντάται κάθε μήνα εκτελώντας τις αποφάσεις που έχουν παρθεί. Αποτελείται από αντιπροσώπους πέντε διαφορετικών εργατικών πυρήνων : Το Συμβούλιο, την Επιτροπή, το T.E.C., το Εθελοντικό Συμβούλιο και το “Μπέρμιγγαμ 2000” το οποίο ενθαρρύνει την οικονομική ανάπτυξη.

Μάντσεστερ: Στο Μάντσεστερ υπάρχει η ανάγκη για γρήγορη λήψη αποφάσεων για αναγέννηση του τόπου. Η ανάγκη αυτή, σε ζητήματα όπως ο προγραμματισμός, η διάθεση εδάφους και η σύνταξη προϋπολογισμού είναι ισορροπημένη ενάντια στην ανάγκη για συνεπείς πολιτικές σε ολόκληρη την πόλη και την υπευθυνότητα στη χρήση των δημόσιων κεφαλαίων. Καθώς ο αριθμός των περιοχών αναγέννησης πολλαπλασιάστηκε, το Συμβούλιο καθιέρωσε μία αστική και κοινωνική υποεπιτροπή στρατηγικής για τη σύντομη λήψη αποφάσεων στις πρωτοβουλίες αναγέννησης. Η επιτροπή αυτή εξασφαλίζει τον συντονισμό των αποφάσεων και ελεγκτεί την ιδιοκτησία των προγραμμάτων στις επιτροπές υπηρεσιών. Οι ρυθμίσεις αυτές υποστηρίζονται από ανώτερους και βοηθητικούς υπαλλήλους, διαχειρίζοντας και συντονίζοντας όλες τις πρωτοβουλίες ανάπτυξης.

Γλασκόβη: Η συμμαχία αναγέννησης της Γλασκόβης, που προωθήθηκε το 1993, αναγνώρισε ότι η αναγέννηση της περιοχής είχε την εξής αθέμιτη επίδραση : Μετατόπιση των προβλημάτων από τη μία γειτονιά στην άλλη. Μία αστικού επιπέδου στρατηγική κρίθηκε αναγκαία. Μέχρι το 1994, το G.R.A είχε παράγει ήδη μία περίπλοκη ανάλυση των συνδέσμων μεταξύ της κατοικίας, της μεταφοράς και της απασχόλησης για τις περιοχές αναγέννησης της πόλης. Η στρατηγική αναγέννηση της πόλης υποστηρίζεται από τον ενωτικό της χαρακτήρα. Υπάρχουν πρωτοβουλίες που περιλαμβάνουν εργασίες για να βοηθηθούν οι μακροπρόθεσμα άνεργοι στην αγορά

εργασίας καθώς και το Ταμείο Αναγέννησης χορηγώντας χρήματα στις μικρές επιχειρήσεις των φτωχών περιοχών.

Εδιμβούργο: Η καινοτομία στο Εδιμβούργο περιλαμβάνει την ολοκλήρωση των λειτουργιών σε ένα τμήμα, αποκαλούμενο “Ανάπτυξη πόλεων”. Η καινοτομία αυτή, βοηθά επίσης στην εφαρμογή της στρατηγικής διοικητικής αποκέντρωσης του Συμβουλίου, που διατυπώνεται από το στρατηγικό πολιτικό τμήμα. Αυτό, περιλαμβάνει την πόλη που διαιρείται σε πέντε περιοχές για την ανάπτυξη του οράματος μέσω της σωστής διαχείρισης των πόλεων. Παράλληλα, ενθαρρύνεται η κοινοτική συμμετοχή, που είναι πολύ βασική για την επίτευξη των στόχων, συντονίζοντας διάφορες ομάδες ανά περιοχή βασισμένες σε συμβούλους και αντιπροσώπους στα βασικά τμήματα. Οι οργανωτικές καινοτομίες του Εδιμβούργου αποτελούν πραγματικό παράδειγμα προς μίμηση για κάθε πόλη που στοχεύει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, δηλαδή στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Συμπερασματικά λοιπόν, ο αντικειμενικός στόχος που προσδιορίζεται για την κάθε πόλη είναι η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και κρίνεται απαραίτητο να επινοηθούν αποτελεσματικοί τρόποι για να διατηρηθεί η ορμή για αναγέννηση. Στο παρελθόν, η αποτυχία, πολλές φορές, διατήρησης αυτής της ορμής οφειλόταν στην εξής υπόθεση: Ότι τα σοβαρά αστικά προβλήματα θα μπορούσαν να επιλυθούν από προσωρινές ή “καταλυτικές” πρωτοβουλίες. Αυτές, μπορεί να είναι χρήσιμες στη συγκέντρωση των πόρων και των ενεργειών, αλλά σαφώς δεν είναι ικανοποιητικές για τη βιώσιμη αναγέννηση. Οι ερευνητές προτείνουν τις ακόλουθες συστάσεις για την αλλαγή:

- Μεταρρύθμιση στη χρηματοδοτική πολιτική, καθώς η συγκέντρωση του κεφαλαίου στις μεγάλες περιοχές δημιουργεί έναν έντονο, αθέμιτο ανταγωνισμό ανάμεσα στις στερημένες περιοχές. Επομένως, βασικό απαιτούμενο είναι η ίση και δίκαιη διανομή των χρηματικών πόρων απ’ την εκάστοτε κυβέρνηση με σκοπό την ανάπτυξη της κάθε περιοχής.

- Άμεση και δημιουργική συνεργασία της κυβερνήσεως με την κάθε περιφερειακή πόλη .Άμεσες επενδύσεις με σκοπό την προσφορά εργασίας και άμεση αξιοποίηση των φυσικών πόρων της κάθε περιοχής.

2.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στόχος: Καθορισμός των κατευθυντηρίων γραμμών της επιτροπής σχετικά με την οικονομικό-κοινωνική ανάπτυξη των πόλεων και των προαστίων που διέρχονται κρίση και είναι αναγκαία η αστική τους ανάπτυξη.

Πλέον του 80% των ευρωπαϊών πολιτών σήμερα είναι αστοί. Ως κέντρα ανταλλαγών και ανάπτυξης σε επίπεδο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό, οι πόλεις παίζουν ουσιώδη ρόλο στην Ευρώπη. Για την αποφυγή του φαινομένου της αστικοποίησης, η αστική διάσταση τίθεται ως ένα από τα κεντρικά διακυβεύματα των κοινοτικών πολιτικών.

Δρομολογημένη το 1994, η κοινοτική πρωτοβουλία Urban ενθαρρύνει αστικές ζώνες ή συνοικίες, που βρίσκονται σε κρίση, να αναπτύξουν καινοτομικούς και ολοκληρωμένους τρόπους δράσης για αστική ανάπτυξη. Στις οικείες ζώνες οι εν λόγω τρόποι δράσης αποφέρουν πλέον τα πρώτα τους αποτελέσματα: Η ποιότητα ζωής βελτιώνεται και οι τοπικοί παράγοντες συμφωνούν υπογραμμίζοντας τη σημασία της ολοκληρωμένης προσέγγισης Urban. Έτσι, κατά την περίοδο προγραμματισμού 1994-1999 η κοινοτική πρωτοβουλία Urban υποστήριξε οικονομικά 118 αστικές ζώνες με συνολικό ποσό 900 εκατ.ευρώ προς όφελος 3.2 εκατ.ατόμων. Μεταξύ 1989 και 1999, οι καινοτομικές δράσεις του Ευρωπαϊκού ταμείου περιφερειακής ανάπτυξης συνετέλεσαν θετικά στην καινοτομία στον αστικό χώρο καθώς και στον πειραματισμό νέων μορφών οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης με ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Η Ευρωπαϊκή επιτροπή αποφάσισε να συνεχίσει αυτό το θετικό έργο και επιθυμεί να αξιοποιηθεί καλύτερα η αστική διάσταση στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών. Οι στόχοι της νέας κοινοτικής πρωτοβουλίας είναι: Η επεξεργασία και η θέσπιση καινοτομικών στρατηγικών προς όφελος της οικονομικό-κοινωνικής ανάπτυξης μικρομεσαίων πόλεων ή συνοικιών σε

σύγκριση με τα μεγάλα αστικά συστήματα. Επιπλέον, η ενίσχυση και η ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών σχετικά με την αστική ανάπτυξη.

Προκειμένου να επιτευχθούν τέτοιου είδους στόχοι, οι στρατηγικές αστικής ανάπτυξης πρέπει να είναι σύμφωνες με τις ακόλουθες αρχές:

- Επαρκή μάζα πληθυσμού και μηχανισμών διαχείρισης ώστε να είναι δυνατή η σύλληψη και η υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων αστικής ανάπτυξης.

- Ισχυρή τοπική σύμπραξη για τον προσδιορισμό των προκλήσεων, των στρατηγικών, των προτεραιοτήτων, της κατανομής των πόρων, της διασφάλισης της συνέχειας και της αξιολογής στρατηγικής. Οι συμπράξεις αυτές είναι ευρείες και περιλαμβάνουν οικονομικό-κοινωνικούς εταίρους, μη κυβερνητικές οργανώσεις και ενώσεις κατοίκων.

- Εδαφική προσέγγιση ολοκληρωμένη και συσχετισμένη με αναπτυξιακές στρατηγικές ευρύτερες στο επίπεδο της μείζονος αστικής περιοχής ή της περιφέρειας. Επιπλέον, ολοκλήρωση στα οικονομικά, κοινωνικά και κυρίως περιβαλλοντικά θέματα.

Η Urban υποστηρίζει 70 αστικές ζώνες. Ο πληθυσμός της κάθε αντίστοιχης ζώνης κανονικά ανέρχεται σε, τουλάχιστον, 20.000 άτομα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μειώνεται στα 10.000 άτομα. Κάθε επιλέξιμη πόλη ή συνοικία θα πρέπει να αποτελεί ομοιογενή γεωγραφική και κοινωνικό-οικονομική οντότητα. Οι εν λόγω ζώνες αντιμετωπίζουν καταστάσεις κρίσης από αστική άποψη ή την αναγκαιότητα οικονομικό-κοινωνικής ανάπτυξης. Οι στρατηγικές που αναπτύσσονται ευθυγραμμίζονται προς τις ακόλουθες προτεραιότητες: Ανάπλαση των υφιστάμενων κτιρίων για διαφοροποιούμενες χρήσεις, όπως προστασία και ανακαίνιση κτιρίων, δημόσιων χώρων, υποβαθμισμένων τοποθεσιών και γηπέδων, διαφύλαξη και αξιοποίηση της ιστορικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής κληρονομιάς, δημιουργία μόνιμων θέσεων απασχόλησης, προσφορά πολιτιστικών, αθλητικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων.

Γενικότερα θα μπορούσαμε να πούμε πως η επιτυχής αναγέννηση απαιτεί μια ολική προσέγγιση .Δεν μπορεί να αποτελεί μόνο σχέδιο για τη διαμόρφωση των κατοικιών αλλά πρέπει να είναι ο συνδυασμός όλων των αναγκαίων μέσων, χώρων και κοινωνικό-οικονομικών πόρων που σχηματίζουν μια δομούμενη τοποθεσία.

Μια αναπτυγμένη κοινοτική ζωή χρειάζεται τους κατάλληλους πόρους , τους χώρους εγκαταστάσεων συνάντησης και διασκέδασης .Οι κάτοικοι μιας περιοχής διαφέρουν μεταξύ τους ούτως η άλλως ,πόσο μάλλον όταν μιλάμε για περιοχές που χαρακτηρίζονται από την πολυπολιτισμικότητα των κατοίκων τους (κάτοικοι από διαφορετικές φυλές , μετανάστες κ.λ.π) πρέπει όμως να γίνει μίξη και συνεργασία όλων αυτών των κατοίκων χωρίς να υπάρχει κοινωνικός αποκλεισμός . Εκεί πρέπει να επικεντρώνονται οι πολιτικές επεμβάσεις και να μην αποκλείουν τους νεοφερμένους ή τους αδυνάτους από τα καθιερωμένα σχέδια ανάπτυξης. Καινοτόμα μέτρα επίσης πρέπει να συμπεριλάβουν τους νέους στην αναγέννηση απεικονίζοντας τις ανησυχίες τους. Ασήμαντοι δεσμοί της κοινωνίας αλλά παράλληλα τόσο ουσιαστικοί όπως οι συναντήσεις σε περιοχές διασκέδασης , καφέδες , περιοχές παιχνιδιού , αγορές ,κοινωνικές και αθλητικές εγκαταστάσεις μπορούν να διευκολύνουν τη μίξη των κοινωνικών ομάδων και να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή και συνεργασία.

Οι τοπικοί πόροι είναι μια σημαντική πηγή για την οικοδόμηση και τη στήριξη των ενθαρρυντικών δικτύων, την ανάπτυξη των σχέσεων της εμπιστοσύνης και την ενθάρρυνση της συμμετοχής των κατοίκων. Τα καταστήματα, οι αγορές, οι χειρουργικές επεμβάσεις, τα σχολεία, τα στεγαζόμενα γραφεία , οι κοινωνικές εγκαταστάσεις και οι τοπικές εργασίες έχουν επιπτώσεις στην κατοικημένη συνοχή αλληλεπιδρώντας στους γείτονες ,συνεργάτες κλπ, βοηθώντας τελικά να αναδειχθεί η τοπική ταυτότητα και η υπερηφάνεια στην περιοχή και να μειωθεί παράλληλα η αντικοινωνική συμπεριφορά με όσα αυτή συνεπάγεται..

3. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΑΝ ΑΝΤΙΔΟΤΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Η πολιτιστική ανάπτυξη ενός τόπου, αποτελεί πραγματικό “αντίδοτο” για την αστική αναγέννηση, δηλαδή για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων. Παρακάτω, αναλύονται διαφόρων ειδών ενέργειες οι οποίες αποσκοπούν στην πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη μιας πόλεως. Μία απ’ τις ενέργειες αυτές είναι τα “ειδικά γεγονότα”.

3.1 ΕΙΔΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ο όρος ‘ειδικά γεγονότα’ χρησιμοποιείται για να περιγράψει ειδικές τελετουργίες, παρουσιάσεις, παραστάσεις ή εορτασμούς που είναι συνειδητά σχεδιασμένα και δημιουργήθηκαν για να σημαδέψουν- χαρακτηρίσουν μια ειδική εκδήλωση και /ή να συμβάλουν στην επίτευξη συγκεκριμένων κοινωνικών, πολιτιστικών ή συλλογικών στόχων. Τα ειδικά γεγονότα περιλαμβάνουν εθνικές εορτές, τοπικές εκδηλώσεις, μοναδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις, μεγάλες αθλητικές εκδηλώσεις, εμπορικές προωθήσεις. Αποτελούν πλέον μια βιομηχανία που συνεχώς μεγαλώνει. Το πεδίο των ειδικών γεγονότων είναι τόσο ευρύ που είναι αδύνατο να υπάρξει ένας ορισμός που να περικλείει όλα τα είδη των γεγονότων (Bowdin, McDonnell κ.ά 2001: σ.σ 15-6).

Σύμφωνα και με τον Getz (1997) ποτέ δε θα είναι δυνατό να βρεθεί ένας παγκόσμιος και συγκεκριμένος ορισμός και μια ταξινόμηση των γεγονότων που είναι εξαιρετικά και ειδικά. Τα ειδικά γεγονότα χαρακτηρίζονται καλύτερα από το περιεχόμενό τους και είναι δύσκολο να συμφωνήσουν οι διοργανωτές και το κοινό στο τι κάνει ένα γεγονός ειδικό. Έτσι χρειαζόμαστε δύο ορισμούς:

1. Ειδικό, είναι ένα γεγονός που συμβαίνει μια φορά μόνο ή σπάνια εκτός του συνηθισμένου προγράμματος και δραστηριοτήτων των διοργανωτών.

2. Για τον πελάτη ή τον επισκέπτη, ένα ειδικό γεγονός είναι μία ευκαιρία για κοινωνική και πολιτιστική εμπειρία εκτός του σύνηθες φάσματος επιλογών και της καθημερινότητας.

Κάποιοι παράγοντες, υποκειμενικοί όμως, που δημιουργούν ή αναβαθμίζουν την ποιότητα της 'ιδιαιτερότητας' είναι το εορταστικό πνεύμα, η μοναδικότητα, η ποιότητα, η αυθεντικότητα, η παράδοση, η φιλοξενία, το θέμα, ο συμβολισμός, η ικανοποίηση των βασικών αναγκών (Getz, 1997: σ.σ 4-5).

Οι Burns και Mules (1986) αναγνωρίζουν τα εξής τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά των ειδικών γεγονότων:

1. Η μεγάλη ζήτηση για ειδικά γεγονότα, στο μεγαλύτερο μέρος της, δεν αποτελεί ζήτηση για το ίδιο το γεγονός αλλά για μια σειρά σχετικών υπηρεσιών, στέγαση – διαμονή, μεταφορές και διασκέδαση.
2. Αυτή η ζήτηση συμπυκνώνεται σε ένα σχετικά μικρό διάστημα, από μια μέρα έως μερικές εβδομάδες και, καθώς οι υπηρεσίες δεν γίνεται να παραχθούν νωρίτερα και να αποθηκευθούν, αυτό οδηγεί στο τυπικό πρόβλημα της αιχμής που αντιμετωπίζεται στις βιομηχανίες υπηρεσιών που αναφέρθηκαν.
3. Οι αιχμές επηρεάζουν και το επίπεδο αλλά και τη διανομή των ωφελειών.
4. Η καθαρή επίπτωση της προώθησης των τοπικών πόρων σε ειδικά γεγονότα είναι σχετικά μικρή: οι μεγάλες ωφέλειες προκύπτουν από την προσέλκυση νέων πόρων από άλλες περιοχές με τη μορφή εξαγωγής αγαθών και κυρίως υπηρεσιών (Hall, 1997: σ.σ 76-7).

Τα ειδικά γεγονότα και τα δίκτυά τους παραμένουν ιδιαίτερης σημασίας με όρους ανταλλαγής, μεταφοράς και διάδοσης πληροφοριών, αξιών και τεχνολογίας.. Σε ένα κόσμο ο οποίος αδιαφιλονίκητα γίνεται πολιτιστικά ομογενοποιημένος και στον οποίο οι τόποι γίνονται εναλλάξιμοι, τα ειδικά γεγονότα δημιουργούν παροδική μοναδικότητα, διαφορά και εντοπισμό στο χώρο και το χρόνο. Κοινωνιολογικά

προσφέρουν συγκεκριμένες, αν και προσωρινές, εκδοχές συμβολικής και συμμετοχικής κοινωνίας.

3.1.1 Τύποι ειδικών γεγονότων

Τα γεγονότα συχνά κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το μέγεθος και την κλίμακα. Οι συνηθισμένες κατηγορίες είναι τα Μεγάλα γεγονότα, 'Γεγονότα Χαρακτηριστικά για μια περιοχή' (Hallmark events) και 'Σημαντικά γεγονότα'. Αν και η διάκρισή τους δεν είναι εύκολη. Τα γεγονότα κατηγοριοποιούνται επίσης και ανάλογα με τον σκοπό τους ή τον συγκεκριμένο τομέα στον οποίο ανήκουν, π.χ. δημόσια, αθλητικά, φεστιβάλ, τέχνες, τουρισμός και επιχειρηματικά γεγονότα (Bowdin, McDonnell κ.ά 2001: σ 16).

Διάγραμμα 1.1: Τυπολογία σχεδιασμένων γεγονότων

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ <ul style="list-style-type: none"> • Φεστιβάλ • Καρναβάλι • Θρησκευτικά γεγονότα • Παρελάσεις • Τελετές σχετικές με την 	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ <ul style="list-style-type: none"> • Επαγγελματικοί • Ερασιτεχνικοί 	ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ Προσωπικοί εορτασμοί <ul style="list-style-type: none"> • Γενέθλια • Οικογενειακές διακοπές Κοινωνικά γεγονότα <ul style="list-style-type: none"> • Πάρτι, Γιορτές • Συγκεντρώσεις
ΤΕΧΝΗ/ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ <ul style="list-style-type: none"> • Κονσέρτα • Άλλες παραστάσεις • Εκθέματα • Τελετές βραβεύσεων 	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ <ul style="list-style-type: none"> • Σεμινάρια, Εργαστήρια, Κλινικές • Συνέδρια • Ερμηνευτικά γεγονότα 	
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ/ ΕΜΠΟΡΙΟ <ul style="list-style-type: none"> • Εκθέσεις (fairs), Αγορές, Πωλήσεις • Εμπορικές εκθέσεις • Εκθέσεις (expositions) • Συναντήσεις και Συνέδρια • Γεγονότα δημοσιότητας • Γεγονότα εξεύρεσης πόρων 	ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΑ <ul style="list-style-type: none"> • Παιχνίδια και Αθλήματα για διασκέδαση • Γεγονότα αναυληγής 	
	ΠΟΛΙΤΙΚΑ <ul style="list-style-type: none"> • Εγκατάσταση αρχής • Τελετές ορκωμοσίας- τελετές απονομής • Επισκέψεις επισήμων • Συγκεντρώσεις Συλλαλητήρια • Τελετές σχετικές με την κληρονομιά 	

Πηγή: Getz, 1997 p 7

Όλα τα παραπάνω γεγονότα μπορούν να χαρακτηριστούν ως ειδικά, σύμφωνα με αυτά που προαναφέρθηκαν, αλλά τα κριτήρια 'μεγάλα' και 'hallmark'

αναφέρονται στα δημόσια γεγονότα. Οι επτά αυτές κατηγορίες συναντούνται σχεδόν σε κάθε κουλτούρα και κοινωνία (Getz, 1997: σ.σ 6-7).

Μεγάλα Γεγονότα

Τα Μεγάλα γεγονότα είναι μεγάλης κλίμακας πολιτιστικά (συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών και αθλητικών) γεγονότα τα οποία έχουν δραματικό χαρακτήρα, μαζική δημοφιλή έλξη και διεθνή σημασία. Είναι τυπικά οργανωμένα με ποικίλους συνδυασμούς εθνικών κυβερνητικών και διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων (Roche, 2000: σ 1). Τα γεγονότα αυτής της κατηγορίας είναι τόσο μεγάλα που επηρεάζουν ολόκληρες οικονομίες και αντηχούν στα παγκόσμια ΜΜΕ. Τα γεγονότα αυτά αναθέτονται μετά από πλειοδοτικούς διαγωνισμούς και περιλαμβάνουν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, το Παγκόσμιο Κύπελλο FIFA, τα Παγκόσμια Πρωταθλήματα IAAF και Παγκόσμιες Εκθέσεις και γενικά είναι δύσκολο για άλλα γεγονότα να ενταχθούν σε αυτήν την κατηγορία (Bowdin, McDonnell κ.ά 2001: σ 17). Τα mega events μπορούν να ορισθούν σε σχέση με τον όγκο των επισκεπτών τους, το κόστος και την ψυχολογία. Ο όγκος των επισκέψεων πρέπει να ξεπερνάει τους ένα εκατομμύριο επισκέπτες, το κόστος να είναι τουλάχιστον \$500 εκατομμύρια και η φήμη τους πρέπει να τα εντάσσει στα γεγονότα που κάποιος 'πρέπει να δει'. Μερικά γεγονότα μπορεί να μην προσελκύσουν ποτέ πολλούς επισκέπτες αλλά παρόλα αυτά να τύχουν μεγάλης έκθεσης από τα ΜΜΕ. Αυτά, τα 'γεγονότα των μέσων' αποκτούν μεγάλη φήμη, η οποία βασίζεται στην δύναμη που έχει η τηλεόραση. Ενώ πολλοί ερευνητές προτιμούν ορισμούς που δίνουν περισσότερη σημασία στις οικονομικές επιπτώσεις του γεγονότος παρά στο κόστος, το μέγεθος και το κύρος του. Για το λόγο αυτό ο ορισμός των γεγονότων αυτής της κατηγορίας παραμένει υποκειμενικός (Getz, 1997: σ 6).

Με τα παραπάνω συμφωνεί και ο Hall (1997), τα μεγάλα γεγονότα όπως οι Παγκόσμιες Εκθέσεις, ο τελικός του Παγκοσμίου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου ή οι Ολυμπιακοί Αγώνες, είναι γεγονότα σαφώς προσανατολισμένα στην διεθνή τουριστική αγορά και μπορούν να περιγραφτούν ως μεγάλα λόγω του μεγέθους τους

σε σχέση με τους επισκέπτες, την αγορά- στόχο, το επίπεδο δημόσιας οικονομικής επέμβασης, τις πολιτικές επιπτώσεις κλπ.

Γεγονότα Χαρακτηριστικά για μια περιοχή (Hallmark events)

Αυτός ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει έναν τύπο γεγονότος αλλά μπορεί να έχει και άλλες σημασίες. Αναφέρεται σε αυτά τα γεγονότα που ταυτίζονται τόσο πολύ με το ήθος και το πνεύμα μιας πόλης ή περιοχής που γίνονται συνώνυμα με το όνομα του μέρους αυτού και κερδίζουν ευρεία αναγνώριση (Bowdin, McDonnell κ.ά 2001: σ 17). Ο Ritchie (1984) τα χαρακτηρίζει ως «μείζων γεγονότα που συμβαίνουν μια φορά, μικρής διάρκειας, που αναπτύχθηκαν αρχικά για να ενισχύσουν την προσοχή και την έλξη ενός τουριστικού προορισμού βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Τέτοια γεγονότα βασίζονται για την επιτυχία τους στη μοναδικότητα για να προσελκύσουν ενδιαφέρον και προσοχή» (Getz, 1997: σ 5).

Παραδείγματα hallmark γεγονότων είναι το Καρναβάλι του Ρίο, ο Γύρος της Γαλλίας, το Φεστιβάλ του Εδιμβούργου στη Σκωτία. Αυτά τα γεγονότα έχουν ταυτισθεί με την ίδια την ουσία της πόλης και των κατοίκων και προκαλούν μεγάλα τουριστικά κέρδη αλλά και ισχυρή αίσθηση τοπικής υπερηφάνειας και διεθνούς αναγνώρισης (Bowdin, McDonnell κ.ά 2001: σ 17). Με τον καιρό τα γεγονότα αυτά και ο προορισμός γίνονται αχώριστα. Για παράδειγμα η Καθαρά Δευτέρα της Νέας Ορλεάνης της δίνει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα εξαιτίας του υψηλού προφίλ του ίδιου του γεγονότος. Όλο και περισσότερο κάθε κοινωνία και προορισμός χρειάζεται ένα ή περισσότερα hallmark γεγονότα που θα παρέχουν τα υψηλά επίπεδα έκθεσης από τα ΜΜΕ και η θετική εικόνα, τα οποία βοηθούν να δημιουργηθεί ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα (Getz, 1997: σ 6).

Σημαντικά Γεγονότα

Τα γεγονότα αυτά είναι τέτοια που, με την κλίμακά τους και το ενδιαφέρον των ΜΜΕ γι' αυτά, προσελκύουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών, κάλυψη από τα ΜΜΕ και οικονομικά οφέλη. Πολλά κορυφαία διεθνή αθλητικά πρωταθλήματα ανήκουν σε

αυτήν την κατηγορία, και είναι περιζήτητα στους πλειοδοτικούς διαγωνισμούς, από εθνικούς αθλητικούς οργανισμούς και κυβερνήσεις. Στα σημαντικά γεγονότα μπορούν να συμπεριληφθούν τα αθλητικά γεγονότα, τα πολιτιστικά και τα επιχειρηματικά (Bowdin, McDonnell κ.α 2001: σ 18).

Αθλητικά Γεγονότα

Τα αθλητικά γεγονότα παρουσιάζουν ομοιότητες με τα άλλα ειδικά γεγονότα, όπως ο προσανατολισμός των υπηρεσιών, η συγχώνευση γιορτής και δράματος, η κάλυψη από τα ΜΜΕ και ομοιότητες στην οργάνωση και την λειτουργία. Παραδοσιακά γεγονότα όπως οι Ολυμπιακοί πάντα συμπεριλαμβάνουν τελετές και φεστιβάλ, ενώ πλέον έχει γίνει κοινή τακτική να δημιουργείται ένα πρόγραμμα ειδικών γεγονότων γύρω από αθλητικές συναντήσεις (Getz, 1997: σ 10).

Επιχειρηματικά Γεγονότα

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι εκθέσεις (exhibition and exposition) και τα σόου αλλά και τα συνέδρια. Οι Παγκόσμιες Εκθέσεις (World's Fair) έχουν ένα ειδικό νόημα, που προέρχεται από μια διεθνή συμφωνία του 1928 και ρυθμίζεται από το Bureau International des Exposition (BIE) στο Παρίσι. Το (BIE) θέτει τις αρχές για την πλειοδοσία και την φιλοξενία των παγκόσμιων εκθέσεων, οι οποίες συχνά αποκαλούνται Expos. Ο σκοπός τους ήταν πάντα εκπαιδευτικός, με ιδιαίτερη προσοχή στην τεχνολογική πρόοδο. Ο ίδιος όρος συχνά χρησιμοποιείται για εμπορικές εκθέσεις. Τα συνέδρια είναι μεγάλες συγκεντρώσεις ατόμων από συνδέσμους, πολιτικά κόμματα ή θρησκευτικές ομάδες (Getz, 1997: σ 10).

Πολιτιστικά και Καλλιτεχνικά Γεγονότα

Τα πολιτιστικά και καλλιτεχνικά γεγονότα μπορούν να θεωρηθούν ως σημαντικά γεγονότα. Τα καλλιτεχνικά φεστιβάλ είναι παγκόσμια και έχουν διάφορα χαρακτηριστικά, έντονο καλλιτεχνικό έργο-αποτέλεσμα και ξεκάθαρο συγκεκριμένο

πρόγραμμα με ξεκάθαρο σκοπό και κατεύθυνση (Bowdin, McDonnell κ.α 2001: σ 19) και μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής:

- Οπτικά (ζωγραφική, γλυπτική)
- Εκτέλεσης (μουσική, χορός, θέατρο, κινηματογράφος, ποίηση)
- Συμμετοχής (δεν υπάρχει διαχωρισμός εκτελεστή και κοινού)

Πιο συγκεκριμένα κριτήρια για την ταξινόμηση των καλλιτεχνικών γεγονότων είναι τα εξής:

- Επαγγελματίες καλλιτέχνες ή ερασιτέχνες
- Διαγωνιστικά ή εορταστικά
- Μικτά ή ενός είδους
- Απλά ή πολυπολιτισμικά
- Με είσοδο ή ελεύθερα
- Τακτικά , περιοδικά ή μοναδικά
- Προσωρινά ή μόνιμα

Στις δεκαετίες '80 και '90 κάποια γεγονότα αποτέλεσαν πρότυπα για τα σύγχρονη βιομηχανία των γεγονότων. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες το 1984 απέδειξαν ότι τα μεγάλα γεγονότα μπορεί να είναι οικονομικά βιώσιμα και έμπλεξαν την άρτια γνώση του Χολιγουντ στα ΜΜΕ με τον αθλητισμό και τα γεγονότα με τέτοιο τρόπο που έμελλε να είναι προφητικός. Οι προωθητικές ικανότητες της βιομηχανίας της τηλεόρασης έφερε τους Ολυμπιακούς σε ένα πιο ευρύ κοινό, όπως δεν είχε γίνει ποτέ, και επέδειξε τη δύναμη των μεγάλων αθλητικών γεγονότων να επηρεάσουν το προφίλ και να προκαλέσουν οικονομικά οφέλη (Bowdin, McDonnell κ.α 2001: σ.σ 5-9).

3.1.2 Τάσεις

Αν και στις περισσότερες χώρες τα δεδομένα τα σχετικά με τα γεγονότα δεν συλλέγονται συστηματικά, παρατηρείται μεγάλη αύξηση της δημοτικότητας και της ποικιλίας των φεστιβάλ και των ειδικών γεγονότων. Ο κυριότερος λόγος αυτής της αύξησης και της παράλληλης αύξησης της διαχείρισης των επαγγελματικών γεγονότων είναι η γενική αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος και της ζήτησης για ελεύθερο χρόνο στις βιομηχανικές πόλεις. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει μια αύξηση αναψυχής ειδικού ενδιαφέροντος και στη ζήτηση για ταξίδια, που οδήγησε στα προσανατολισμένα γεγονότα για κάθε τύπο αγοράς. Οι μεγαλύτεροι και πιο μορφωμένοι πληθυσμοί δείχνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον σε πολιτιστικά γεγονότα και γεγονότα κληρονομιάς. Η τάση αυτή ενθαρρύνθηκε από τις κυβερνήσεις με τη χρηματοδότηση πολιτιστικών και εθνικών γεγονότων, ενώ επιχειρήσεις χρηματοδότησαν και προώθησαν γεγονότα ως αναπόσπαστο τμήμα των στρατηγικών επικοινωνίας.

Πολλές κοινωνίες αναπτύσσουν γεγονότα ως ασχολίες πολιτιστικές και ψυχαγωγικές για τους κατοίκους, αλλά και εξαιτίας των πλεονεκτημάτων για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη (Getz, 1983: σ 5). Στις δεκαετίες '80 και '90, καθώς το εμπόριο των αγαθών και υπηρεσιών έγινε διεθνώς ανταγωνιστικό, οι πόλεις είχαν να αναμετρηθούν με άλλες πόλεις από όλο το κόσμο για επενδύσεις, επιχειρήσεις και τουρισμό. Οι επιπτώσεις του παγκόσμιου ανταγωνισμού έγιναν περισσότερο αισθητές στην κορυφή της αστικής ιεραρχίας, όπου πόλεις όπως η Νέα Υόρκη, το Λονδίνο, και το Τόκιο έχουν γίνει «παγκόσμιες πόλεις» ή «οικουμενοπόλεις» (Sassen 1991, Friedman, 1995). Έτσι, ενώ η επιθυμία για την οργάνωση μεγάλων γεγονότων δεν είναι εντελώς καινούρια, η στρατηγική των γεγονότων αυτών μπορεί να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα κάποιων πολιτικών και οικονομικών περιστάσεων (Matthew J. Burbank κα 2001).

3.1.3 Επιπτώσεις των ειδικών γεγονότων

Τα ειδικά γεγονότα έχουν ενδιαφέρον γιατί συχνά επηρεάζουν μόνιμα τις πόλεις όπου διοργανώνονται, άσχετα με το αν πρόκειται για μικρής διάρκειας και όχι πάντοτε επαναλαμβανόμενες εκδηλώσεις. Η διακίνηση και παραμονή ενός μεγάλου αριθμού ατόμων για ένα σχετικά μικρό διάστημα σε μια πόλη, απαιτεί ειδικές εγκαταστάσεις για την εκδήλωση αυτή καθεαυτή αλλά και τεχνική υποδομή και εξυπηρετήσεις για τη διαμονή αλλά και τη διακίνηση και τις γενικότερες ανάγκες της ομαλής διεξαγωγής της. Η διεθνής εμπειρία αναδεικνύει ότι, οι απαιτούμενες παρεμβάσεις λόγω κλίμακας και στρατηγικού χαρακτήρα και με το σωστό σχεδιασμό βοηθούν στην αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος και στην προσέλκυση επιχειρήσεων που τελικά συνεπάγονται συχνά και γενικότερη οικονομική ανάπτυξη (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001: σ 172-3).

Τα ειδικά γεγονότα θεωρείται ότι επιφέρουν επιπτώσεις σε πολλούς τομείς. Αυτό μπορεί να συμβεί σε διάφορα επίπεδα της διαδικασίας του γεγονότος- πριν, κατά τη διάρκεια ή και αρκετά αργότερα (Jones, 2000: σ 242). Πιο συγκεκριμένα, με βάση των Κοκκώση (2001), οι επιπτώσεις από τη διοργάνωση μεγάλης κλίμακας γεγονότων θα πρέπει να αναζητηθούν ως προς:

1. Την κατασκευή της απαιτούμενης υποδομής και εγκαταστάσεων, οπότε εντάσσονται σε μια λογική εκτίμησης επιπτώσεων από μεγάλα έργα.
2. Τη συγκέντρωση (διαμονή, μετακινήσεις και άλλες εξυπηρετήσεις) μεγάλου αριθμού ατόμων για σχετικά μικρό χρονικό διάστημα σ' έναν τόπο.
3. Τις μακροχρόνιες ενδεχόμενες επιπτώσεις λόγω της αναμενόμενης αύξησης της μόνιμης ζήτησης εξαιτίας της ανάπτυξης της υποδομής-εξυπηρετήσεων (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001: σ 174).

Οι επιπτώσεις των ειδικών γεγονότων μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσεριες γενικές κατηγορίες ανάλογα με τον τομέα επιρροής, ο οποίος μπορεί να είναι: ο κοινωνικός/ πολιτιστικός, ο φυσικός / περιβαλλοντικός, ο πολιτικός και ο οικονομικός /τουρισμός (Bowdin, McDonnell κ.α 2001).

Πίνακας : Επιπτώσεις των γεγονότων

Τομέας Επιρροής	Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Κοινωνικός και Πολιτιστικός	Εμπειρία /Αναζωογόνηση παραδόσεων Δημιουργείται αίσθημα περηφάνιας μιας κοινότητας Τεκμηρίωση –επικύρωση κοινωνικών ομάδων Αυξημένη συμμετοχή της κοινότητας Νέες ιδέες και προκλήσεις Επέκταση των πολιτιστικών προοπτικών	Αποξένωση της κοινωνίας Εκμετάλλευση της κοινωνίας Εμπορευματοποίηση δραστηριοτήτων Ιδιωτικής ή προσωπικής φύσης Αρνητική εικόνα κοινότητας Άσχημη συμπεριφορά Κατάχρηση ουσιών. Απώλεια ανέσεων Κοινωνική αποδιοργάνωση
Περιβαλλοντικός	Βάζουν σε προθήκη το περιβάλλον Παρέχουν μοντέλα για την καλύτερη πρακτική Αυξάνεται η περιβαλλοντική επίγνωση Κληρονομιά υποδομών Βελτιωμένες μεταφορές και επικοινωνίες Αστικές μετατροπές και ανανέωση	Περιβαλλοντικές καταστροφές Μόλυνση Καταστροφή της κληρονομιάς Ενόχληση από θορύβους Κυκλοφοριακή συμφόρηση
Πολιτικός	Διεθνές κύρος Βελτιωμένο προφίλ Προώθηση των επενδύσεων Κοινωνική συνοχή Ανάπτυξη διοικητικών ικανοτήτων	Κίνδυνος αποτυχίας του γεγονότος Κακή τοποθέτηση κεφαλαίων Έλλειψη υπευθυνότητας. Προπαγάνδα Απώλεια της ιδιοκτησίας και του ελέγχου της κοινωνίας. Νομιμοποίηση ιδεολογίας
Τουριστικός και Οικονομικός	Προώθηση προορισμού και αυξημένες επισκέψεις τουριστών Επιμήκυνση της παραμονής Υψηλότερα έσοδα Αυξημένες επιστροφές φόρων Νέες θέσεις εργασίας Βελτίωση του βιωτικού επιπέδου	Αντίσταση της κοινωνίας στον τουρισμό Απώλεια της αυθεντικότητας Καταστροφή της φήμης Αποτυχία προσέλκυσης τουριστών Εκμετάλλευση Πληθωριστικές τιμές Κόστη ευκαιριών Κερδοσκοπία (με τις τιμές των ακινήτων)

Πηγή: Bowdin, McDonnell κ.α 2001: σ 27 και Hail 1989/1998: σ 23

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Όλα τα γεγονότα έχουν άμεσες κοινωνικές και πολιτιστικές επιπτώσεις στους συμμετέχοντες και στις κοινωνίες που τα φιλοξενούν. Σύμφωνα με τον Ritchie (1984) οι κοινωνικό-πολιτιστικές επιπτώσεις των ειδικών γεγονότων μπορούν να περιλαμβάνουν οφέλη από την αύξηση της συμμετοχής σε δραστηριότητες σχετικές με το γεγονός και από την ενίσχυση τοπικών αξιών και παραδόσεων. Από την άλλη πλευρά τα γεγονότα και ο τουρισμός, που σχετίζεται με αυτά, ενδέχεται να επιφέρουν αρνητικές κοινωνικό-πολιτιστικές επιπτώσεις.

Συνήθως οι επιπτώσεις του τουρισμού στις παραδοσιακές κουλτούρες είναι πιο εμφανής στην πολιτιστική παραγωγή μιας περιοχής όπως τελετές, μουσική, χορός

και φεστιβάλ. Οι κάτοικοι των τουριστικών προορισμών γρήγορα αντιλαμβάνονται ότι ο πολιτισμός και η παράδοση της περιοχής τους μπορούν να αποτελέσουν αγαθά για τα οποία οι τουρίστες θα πληρώσουν αρκετά χρήματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την μετατροπή περιστασιακών γεγονότων σε τακτικά ή των τελετών σε μορφές διασκέδασης (Getz, 1997: σ 46).

Τα γεγονότα είναι συχνά ελεγχόμενα, οργανωμένα και διευθύνονται από έξω από την περιοχή και αυτό μπορεί να μεγενθύνει τις αρνητικές επιπτώσεις με την έννοια ότι οι τοπικές αρχές δεν είναι διατεθειμένες ή δε μπορούν να τις μετριάσουν (Hiller, 1998: σ 49). Πολλοί ερευνητές έχουν ασχοληθεί με τις επιπτώσεις στο δικαίωμα στέγασης και ενοικίασης. Συνήθως αυτοί που θίγονται από τα ειδικά γεγονότα είναι αυτοί που δεν μπορούν να σχηματίσουν κοινωνικές ομάδες για να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους. Ως συνέπεια, αυτό οδηγεί σε μια κατάσταση όπου οι κάτοικοι μιας περιοχής αναγκάζονται να μετακινηθούν εξαιτίας της οικονομικής τους κατάστασης (Hall, 1997: σ 81). Σύμφωνα με έρευνα τον Olds (1998) σχετικά με τα αποτελέσματα της Expo '86 στο Βανκούβερ, τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του Calgary το 1988 και την απόρριψη της υποψηφιότητας του Τορόντο το 1996 για τους Ολυμπιακούς Αγώνες κατέληξε στα παρακάτω συμπεράσματα :

Το γεγονός της υποχρεωτικής έξωσης ως αποτέλεσμα της φιλοξενίας ειδικών γεγονότων είναι ο κανόνας και όχι η εξαίρεση, δεδομένης της επιταχυνόμενης αστικής αναδιάρθρωσης που αυτά προκαλούν. Το ίδιο μπορεί να συμβεί και με μικρές επιχειρήσεις, όπως για παράδειγμα στη Βαρκελώνη το 1992. Επίσης, οι κοινωνικά αποκλεισμένοι μπορεί να απομακρυνθούν από τους τόπους που συχνάζουν ή ακόμα και να συλληφθούν για να αποφευχθεί μια αρνητική εικόνα της πόλης (π.χ. Ατλάντα 1996) (Jones, 2000: σ.σ 242-3).

Κάθε μεγάλο γεγονός θα προκαλέσει αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις με την έννοια της υπερσυγκέντρωσης, συμφόρησης και διαταραχής του τρόπου ζωής, που επηρεάζει συχνότερα όσους βρίσκονται χαμηλά στην κοινωνικό-οικονομική κλίμακα. Ένας άλλος παράγοντας αποδοχής των γεγονότων από την τοπική κοινωνία είναι ο βαθμός στον οποίο αυτά τα γεγονότα προκαλούν συγκρούσεις ανάμεσα στους επισκέπτες και στους κατοίκους. Τα διεθνή γεγονότα μπορεί να επιβαρύνουν τις τιμές των εισιτηρίων και να τα τοποθετήσουν μακριά από τις οικονομικές δυνατότητες των

κατοίκων. Όλα τα παραπάνω συνδέονται με τον βαθμό στον οποίο οι κάτοικοι της περιοχής ‘καταναλώνουν’ τα γεγονότα (Jones, 2000: σ.σ 242-3). Κάποια άλλα προβλήματα των ειδικών γεγονότων είναι τα γνωστά κοινωνικά προβλήματα των ναρκωτικών, του αλκοόλ αλλά και του θορύβου και της διαταραχής που ευνοούνται από τις μεγάλες συγκεντρώσεις (Getz, 1997: σ 46).

Τα μεγάλα γεγονότα μπορούν όμως να επιφέρουν και σημαντικές θετικές κοινωνικές επιπτώσεις. Η φιλοξενία τέτοιων γεγονότων μπορεί να συμβάλει στο αίσθημα της προσωπικής αξίας μια κοινότητας. Άλλες θετικές επιπτώσεις είναι το αυξημένο αίσθημα υπερηφάνειας, που προέρχεται για παράδειγμα από τους εθνικούς εορτασμούς, η συνειδητοποίηση και η συμμετοχή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, η διεύρυνση του πολιτιστικού ορίζοντα των συμμετεχόντων και η έκθεση σε νέες ιδέες και έθιμα (Bowdin, McDonnell κ.α 2001; σ 26? Jones, 2000: σ 243).

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον μπορεί να είναι θετικές ή και αρνητικές, αλλά αυτό που μετράει περισσότερο είναι αν είναι σημαντικές ή όχι. Οι απαιτούμενες μαζικές μετακινήσεις και η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού ατόμων σε ένα τόπο επιβαρύνει το κυκλοφοριακό (π.χ. συμφορήσεις, θόρυβος), τον αέρα (καυσαέρια), τα δίκτυα κοινής ωφέλειας (αποχέτευση, ύδρευση) αλλά και δημιουργεί επιβαρύνσεις συνολικά στο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης της πόλης. Δεν είναι λοιπόν μόνο οι επιπτώσεις από την κατασκευή των έργων που έχουν ενδιαφέρον αλλά και από τη λειτουργία των εγκαταστάσεων κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης.

Όσον αφορά το περιβάλλον οι επιπτώσεις αφορούν τη βιοποικιλότητα, τις κλιματικές αλλαγές, τη μόλυνση του αέρα και των υδάτων και την υπερκατανάλωση των φυσικών πόρων (Getz, 1997: σ 48) και γενικά μπορεί να έχουν σχέση με:

- Τα φυσικά οικοσυστήματα, ιδιαίτερα από την κατασκευή των έργων. Στην αναζήτηση χώρων για τη χωροθέτηση των απαιτούμενων εγκαταστάσεων οι ελεύθεροι χώροι αποτελούν στόχους πρώτης προτεραιότητας

- Τους φυσικούς πόρους, ιδιαίτερα το νερό και το έδαφος. Η εξυπηρέτηση των επισκεπτών απαιτεί μεγάλες ποσότητες νερού και επιβαρύνσεις λόγω υγρών αποβλήτων στον τελικό αποδέκτη. Αυτό συνεπάγεται σύγκρουση με άλλες χρήσεις για την εξοικονόμηση νερού και πρόσθετη επιβάρυνση του περιβάλλοντος με νέες εγκαταστάσεις.
- Την ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των αυξανόμενων εκπομπών. Οι επιπτώσεις αυτές είναι κυρίως βραχυχρόνιες (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001: σ.σ 175-6).

Τα ειδικά γεγονότα μπορούν να επιφέρουν και θετικές επιπτώσεις όπως η ενδεχόμενη συμβολή των εκδηλώσεων μεγάλης κλίμακας στη βελτίωση του περιβάλλοντος και στη βελτίωση της περιβαλλοντικής διαχείρισης από τη δημιουργία τεχνικής υποδομής ή ρύθμισης οργανωτικών μέτρων (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001: σ 176). Τα γεγονότα αποτελούν και ένα πολύ καλό τρόπο να επιδείξει η περιοχή που τα φιλοξενεί τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντός της αλλά και μοντέλα καλής πρακτικής στη διαχείριση αποβλήτων (Bowdin, McDonnell κ.α, 2001: σ 33). Μια άλλη θετική επίπτωση για το αστικό περιβάλλον και τους κατοίκους του είναι οι υποδομές που παραμένουν κληρονομιά στην περιοχή μετά το τέλος των ειδικών γεγονότων. Βέβαια πάντα υπάρχουν αντιρρήσεις για την αποτελεσματικότητα τέτοιων εγκαταστάσεων να εξυπηρετήσουν μακροπρόθεσμα την τοπική κοινωνία (Jones, 2000: σ 243). Επίσης μερικές φορές οι αντιδράσεις για το περιβάλλον σε σχέση με τις μεγάλης κλίμακας διοργανώσεις είναι τόσο έντονες, που οδηγούν σε άρνηση της ανάληψης της διοργάνωσης των εκδηλώσεων αυτών, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της πρότασης για τη διοργάνωση της Expo 2000 στη Βενετία (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001: σ 177).

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Υπάρχουν πολλοί πολιτικοί λόγοι για τη διοργάνωση κάποιου γεγονότος και οι πολιτικοί συχνά επηρεάζουν τη διαχείριση των γεγονότων. Πολλά πολιτικά θέματα επιδρούν στα γεγονότα. Οι κυβερνήσεις με σκοπό να διασφαλίσουν την επιτυχία τους, ειδικά όταν έχει επενδυθεί μεγάλης κλίμακας κεφάλαιο, αλλάζουν νόμους εργασίας και απομακρύνουν διοικητικά και ρυθμιστικά εμπόδια.

Τα γεγονότα, δεδομένης της δυνατότητάς τους να διαμορφώνουν την εικόνα, αποτελούν ευκαιρία για προπαγάνδα και κατάφορα πολιτικά μηνύματα. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε εκμετάλλευση ή έλεγχο της κάλυψης των ΜΜΕ είτε για να κρύψει στοιχεία είτε για να τονίσει άλλα (Getz, 1997: σ 48).

Σύμφωνα με τον Hall (1989) η ανάμιξη των κυβερνήσεων έχει πολιτικοποιήσει τον χώρο των γεγονότων. Τα γεγονότα μεταβάλλουν το χρονικό πλαίσιο του σχεδιασμού και αποτελούν συχνά, ευκαιρία να γίνει κάτι διαφορετικό και καλύτερο από πριν. Σε αυτό το πλαίσιο, τα γεγονότα μπορούν να αλλάξουν ή να νομιμοποιήσουν πολιτικές προτεραιότητες βραχυπρόθεσμα και την κοινωνικό-πολιτιστική πραγματικότητα μακροπρόθεσμα. Τα γεγονότα έχουν την ικανότητα να προκαλέσουν κοινωνική συνοχή, εμπιστοσύνη και περηφάνια. Εδώ βρίσκεται η πηγή της πολιτικής τους δύναμης και επιρροής και ο λόγος που τα γεγονότα πάντα θα αντικατοπτρίζουν και θα αλληλεπιδρούν με τις πολιτικές περιστάσεις και το περιβάλλον (Bowdin, McDonnell κ.α 2001: σ 37).

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Οι κυβερνήσεις όλο και περισσότερο στρέφονται προς τον τουρισμό ως μια βιομηχανία που αναπτύσσεται και είναι ικανή να φέρει οικονομικά οφέλη και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας. Τα γεγονότα με τη σειρά τους παρουσιάζονται σαν καταλύτες για να προσελκύσουν επισκέπτες και να αυξήσουν το μέσο χρόνο διαμονής τους και τα χρήματα που θα ξοδέψουν ή να τους φέρουν ξανά στον ίδιο προορισμό. Επίσης θεωρείται ότι μπορούν να δημιουργήσουν την εικόνα της περιοχής και το προφίλ των προορισμών, να τοποθετήσουν την περιοχή στην αγορά και να παρέχουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για την αγορά. Όλα τα παραπάνω οδήγησαν στη δημιουργία ενός νέου πεδίου, γνωστό ως Τουρισμός Γεγονότων (Bowdin, McDonnell κ.α, 2001: σ 38). Σύμφωνα με τον Getz (1997) ο Τουρισμός Γεγονότων ορίζεται ως ο συστηματικός σχεδιασμός, ανάπτυξη και προώθηση γεγονότων ως τουριστικές ατραξιόν, καταλύτες για την ανάπτυξη που δημιουργούν την εικόνα της περιοχής και του προορισμού. Επίσης ορίζεται ως ένα τμήμα της αγοράς που αποτελείται από αυτούς τους ανθρώπους που ταξιδεύουν για να παρακολουθήσουν γεγονότα ή που μπορεί να παρακινηθούν να παρακολουθήσουν γεγονότα ενώ βρίσκονται μακριά από το σπίτι τους (Getz, 1997: σ 17).

Οι προορισμοί που παράγουν γεγονότα για τους τουρίστες και όχι γεγονότα που έχουν κάποια σημασία για τις κοινότητές τους, διατρέχουν τον κίνδυνο να παράγουν μη αυθεντικά και χωρίς νόημα γεγονότα. Πολλές φορές τα γεγονότα αυτά μπορεί να καταστρέψουν τη φήμη κάποιου προορισμού. Μια θετική συνέπεια είναι ότι τα γεγονότα έχουν την ικανότητα να προσελκύουν τους επισκέπτες σε περιόδους μη αιχμής και έτσι μπορούν να ξεπεράσουν το πρόβλημα της εποχικότητας με την κεφαλαιοποίηση οποιασδήποτε φυσικής έλξης που μπορεί να υπάρχει σε περιόδους μη αιχμής. Τα γεγονότα παρέχουν μια ανανέωση και μια αλλαγή και με τον τρόπο αυτό διατηρούν το ενδιαφέρον των ντόπιων κατοίκων για τον προορισμό και τονίζουν

τις ατραξιόν για τους επισκέπτες (Bowdin, McDonnell κ.α, 2001: σ 40? Getz, 1997: σ.σ 53-5).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι μελέτες που εκτιμούν τις επιπτώσεις των ειδικών και μεγάλων γεγονότων συχνά επικεντρώνονται στην οικονομία των περιοχών που τα φιλοξενούν, καθώς αυτά τα γεγονότα συνήθως αιτιολογούνται ως οικονομικές πρωτοβουλίες από μέρους των κυβερνητικών αρχών που τα φιλοξενούν (Jones, 2000: σ 242-3). Τα ειδικά γεγονότα παρουσιάζουν ένα ευρύ πεδίο οικονομικών επιπτώσεων. Οι δαπάνες των επισκεπτών μοιράζονται στο ταξίδι, τη διαμονή, τα εστιατόρια, τις αγορές και άλλες υπηρεσίες σχετικές με τον τουρισμό. Οι δαπάνες που δημιουργούνται από τα γεγονότα κυκλοφορούν στην ευρύτερη οικονομία. Για παράδειγμα οι πωλήσεις αγαθών σε εκθέσεις έχουν ως αποτέλεσμα την υποστήριξη θέσεων εργασίας αλλού. Αυτή η έμμεση και τεχνητή δαπάνη είναι γνωστή ως πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και παρόλο που υπάρχουν πολλές διαφωνίες στον τρόπο υπολογισμού, είναι γενικά αποδεκτό ότι οι δαπάνες από τα γεγονότα επιδρούν στην οικονομία (Bowdin, McDonnell κ.α, 2001: σ 42).

Πολλές αποτιμήσεις επιπτώσεων των γεγονότων περιλαμβάνουν μια εκτίμηση των ωφελειών των φόρων που προέρχονται από τις δαπάνες των τουριστών στα γεγονότα και τα σχετικά με αυτά ταξίδια. Επιπρόσθετες, έμμεσες επιπτώσεις μπορούν να προκληθούν από τοπικούς φόρους ιδιοκτησίας ή από εταιρικούς και φόρους εισοδήματος. Τα ειδικά γεγονότα σπάνια μπορούν να χρηματοδοτηθούν χωρίς τη βοήθεια χορηγιών συνήθως εκτός της κοινότητας. Στο βαθμό που αυτές οι χορηγίες είναι αυξητικές ή 'νέα χρήματα' (που διαφορετικά δεν θα ξοδεύονταν στην περιοχή) μπορούν να θεωρηθούν άμεσα οφέλη του γεγονότος. Πολλά γεγονότα προσφέρουν ελάχιστα στην μόνιμη απασχόληση, αν και αυτά που διαρκούν περισσότερο απαιτούν τουλάχιστον κάποιο προσωπικό πλήρης απασχόλησης. Τα μεγάλα γεγονότα που απαιτούν μακρύ σχεδιασμό, λειτουργία και περίοδο λήξης είναι δυνατό να έχουν πιο ουσιαστική επίπτωση, ιδίως αν περιλαμβάνουν την κατασκευή μεγάλων έργων (Getz, 1997: σ.σ 62-4).

3.2 ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ EXPO

Μία διαδικασία πολιτισμικού marketing είναι οι παγκόσμιες εκθέσεις EXPO, οι οποίες διοργανώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα από τις χώρες – μέλη του Διεθνούς Γραφείου Εκθέσεων. Οι εκθέσεις αυτές έχουν ως κύριο στόχο την εκπαίδευση του κοινού. Μπορεί, είτε να εκθέτει τα μέσα στη διάθεση του ανθρώπου για να ικανοποιεί πολιτιστικές ανάγκες, είτε να παρουσιάζει τη πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε ένα ή περισσότερους τομείς της ανθρώπινης προσπάθειας και να επιδεικνύει τις προοπτικές για το μέλλον. Κατά τη διάρκεια της έκθεσης EXPO διοργανώνονται πάρα πολλές πολιτιστικές, επιστημονικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις.

Σημασία των EXPO : Κάθε διοργανώτρια χώρα μέσω των EXPO επιδιώκει την παγκόσμια προβολή της και την ανάδειξη της πολιτιστικής, της οικονομικής, της ιστορικής και της τεχνολογικής φυσιογνωμίας της. Ειδικότερα, για την πόλη που αναλαμβάνει τη διοργάνωση των EXPO, εκτός από τη γενικότερη προβολή της επιδιώκεται και η επέκταση του τουρισμού στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε πολλές περιπτώσεις διοργάνωσης των EXPO η επιδίωξη των πόλεων ήταν η ανάδειξη και η προβολή τους όπως για παράδειγμα η πόλη του Ανόβερο για τη Γερμανία, η πόλη της Σεβίλλης για την Ισπανία, του Βανκούβερ για τον Καναδά. Τέλος, και ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας, η ανάληψη της διοργάνωσης των EXPO αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την ολοκλήρωση ή την επιτάχυνση σημαντικών έργων γενικότερης υποδομής και την ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών. Τα έργα αυτά, αλλά και οι εγκαταστάσεις των EXPO, αποτελούν κληρονομιά που μένει στην πόλη και μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για άλλες δραστηριότητες. Η πόλη που αναλαμβάνει την διοργάνωση των EXPO αποκτά εμπειρία στη διοργάνωση παρόμοιων γεγονότων αλλά και ειδικές διαχειριστικές ικανότητες που θα φανούν χρήσιμες και σε άλλους τομείς. Όλα αυτά ενισχύουν ακόμα περισσότερο την εικόνα της πόλεως και επιπλέον

αυξάνουν την απασχόληση τόσο στον κατασκευαστικό όσο και στον τουριστικό τομέα.

Επιπτώσεις των EXPO : Οι EXPO προσφέρουν τη δυνατότητα για συγκεντρωμένη ανανέωση σε μία συγκεκριμένη περιοχή και μπορούν να αποτελέσουν τον καταλύτη για την προοδευτική ανανέωση της ευρύτερης περιοχής. Μία EXPO μπορεί να επιφέρει άμεσα και βραχυπρόθεσμα οφέλη από το ίδιο το γεγονός και μακροπρόθεσμα την ευκαιρία για ανάπτυξη και αναδόμηση του αστικού ιστού. Μέσω αυτής της αναδόμησης προσφέρεται η ευκαιρία για δημιουργία νέας εικόνας και παρουσίασης μιας μητροπολιτικής περιοχής παγκοσμίως.

Η ανάπτυξη και η επένδυση σε υποδομές που απαιτούνται για μία EXPO μπορεί επίσης να προσφέρει τη δυνατότητα για την αναδόμηση της περιοχής. Η εξυγίανση των μεταφορικών δρομολογίων και των κόμβων μπορεί να απελευθερώσει πλεονάζον χώρο για την ανάπτυξη και να αναδιατάξει σιδηροδρομικές γραμμές και δρόμους ή να τους οδηγήσει υπογείως απομακρύνοντας τα εμπόδια από τις αστικές περιοχές και βελτιώνοντας το περιβάλλον. Οι αστικές χρήσεις γης μπορούν να αναδιοργανωθούν ώστε να απελευθερωθούν νέες δυνατότητες για αστική ζωή μέσα στα κέντρα των πόλεων και σε παραθαλάσσια ή παραποτάμια μέτωπα ώστε να απομακρυνθούν τα εμπόδια για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη.

Επιπλέον, μία EXPO μπορεί να οδηγήσει σε αναβάθμιση και επέκταση των ξενοδοχείων και γενικά των τουριστικών θέρετρων στην ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή που τη φιλοξενεί. Οι περιοχές που διοργανώνουν μία τέτοια έκθεση μπορούν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν και ως συνεδριακά κέντρα. Τα θεματικά περίπτερα των EXPO εξοπλίζουν την περιοχή με μουσεία ή αίθουσες τέχνης και με γενικότερες πολιτιστικές δραστηριότητες σχεδιαζόμενα έτσι ώστε να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένη χρήση μετά το τέλος της εκθέσεως.

Μία ακόμα θετική επίπτωση από τη διοργάνωση μίας EXPO είναι οι νέες τεχνολογικές υποδομές. Ενισχυμένες υποδομές στις τηλεπικοινωνίες μπορούν να προσφέρουν ευκαιρίες για την ανάπτυξη οικονομιών που βασίζονται στην επικοινωνία και τα Μ.Μ.Ε. Τα ειδικά γεγονότα και οι εκθέσεις EXPO μπορούν να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας και νέες δεξιότητες σχετιζόμενες στη συνέχεια με μία νέα οικονομική βάση.

Μειονεκτήματα των EXPO : Από τη διοργάνωση των EXPO δημιουργούνται και αρνητικές επιπτώσεις. Μία από αυτές είναι το υπερβολικό κόστος, δηλαδή η απαίτηση υψηλών κεφαλαίων και επενδύσεων. Επίσης, υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις όπου επιβαρύνεται το περιβάλλον και τέλος υπάρχουν αυξήσεις στις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών, δηλαδή άνοδος του πληθωρισμού.

3.2.1 Η EXPO της Λισσαβόνας

Η διεθνής έκθεση EXPO της Λισσαβόνας του 1998 είναι η τελευταία του 20^{ου} αιώνα. Αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα ενός μεγάλου προγράμματος αστικής ανάπτυξης της EXPO Urbe.

Η EXPO Urbe αντιμετωπίστηκε σαν ένα μεγάλο πρόγραμμα αστικής αναγέννησης σε μία υποβαθμισμένη βιομηχανική ζώνη έκτασης 3.300 στεμμάτων με μέτωπο 5 χλμ στο ποτάμι. Περιλαμβάνει κεντρικές λειτουργίες, κατοικίες, κέντρο επιχειρήσεων και εγκαταστάσεις αναψυχής. Πρόθεση ήταν να δημιουργηθεί ένα φυσικό περιβάλλον με σύγχρονες υποδομές, φιλικές για τους χρήστες τους, υπηρεσίες και ένα υψηλής τεχνολογίας δίκτυο μαζικών μεταφορών ώστε να εξασφαλιστούν ιδεώδεις συνθήκες διαβίωσης, εργασίας και επενδύσεων. Πρόκειται για ένα έργο που χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες για να οικοδομηθεί μία νέα πόλη για τη νέα χιλιετηρίδα. Οι Πορτογάλοι ισχυρίζονται ότι αστική ανάπτυξη τέτοιας εμβέλειας έχει να γνωρίσει η Λισσαβόνα από τότε που ξανακτίστηκε μετά το σεισμό του 1755. Το έργο συνδέεται με την οικονομική πρόοδο της χώρας, αφού μετά τη σύνδεση της με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Πορτογαλία έχει γίνει μία από τις ταχύτερες αναπτυσσόμενα οικονομίες στην Ευρώπη. Οι προγραμματιστές της EXPO Urbe πιστεύουν ότι, σε μία χώρα που ήδη έχει γίνει ιδιαίτερα ελκυστική σε επενδυτές,

κυρίως στη περιοχή της Λισσαβόνας, η νέα πόλη θα ενισχύσει ακόμα περισσότερο τη θέση αυτής ως διεθνές επιχειρηματικό κέντρο.

Βασικής σημασίας, για να πετύχει το εγχείρημα, θεωρήθηκε η επιλογή της κατάλληλης θέσης και η αξιοποίηση της παραποτάμιας περιοχής που τελικά επιλέχθηκε. Στη συνέχεια καταβλήθηκε προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα ελκυστικό αστικό περιβάλλον, που να προσφέρει υψηλή ποιότητα ζωής. Για το λόγο αυτό προβλέπονται ποικίλες υπηρεσίες και λειτουργίες όπως εμπορικά κέντρα, σχολεία, νοσοκομεία, σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις, περιοχές αναψυχής και πάρκα. Ακόμη, προβλέπονται οι πιο σύγχρονες δυνατές υποδομές για να δοθεί στις επιχειρήσεις ένα αποτελεσματικό, οικονομικό και ευχάριστο περιβάλλον εργασίας. Το έργο της νέας πόλης θα μία περίοδο 10 με 15 ετών. Στην EXPO Urbe αναμένεται ότι το 2009 θα κατοικούν 25.000 κάτοικοι και θα εργάζονται 18.000 εργαζόμενοι. Το 1/3 της έκτασης της νέας πόλης (δηλαδή 1.100 στρέμματα) είναι επιφάνειες πρασίνου. Ο μεσομακροπρόθεσμος στόχος είναι να κατασκευαστεί ένα σύνολο ωφέλιμης κτιριακής επιφάνειας 1.858 τ. μ. για κατοικίες (περίπου 63%), γραφεία (24%), λιανικό εμπόριο (8 %) και άλλες χρήσεις. Προβλέπονται 10.000 μονάδες κατοικίας και πανεπιστημιακές σπουδαστικές εστίας για 2.000 σπουδαστές όπως και 60.000 θέσεις στάθμευσης αυτοκινήτων.

Οφέλη από τη χρήση του προγράμματος αστικής ανάπτυξης της ανατολικής Λισσαβόνας θα προκύψουν και για την περιοχή της Μπράγκας, που βρίσκεται κοντά και έχει πολλά ιστορικά και διατηρητέα κτίρια (ανάκτορα και μοναστήρια). Μέσα σ'αυτήν την πόλη εντάχθηκε η διεθνής έκθεση με στόχο να γίνει ο καταλύτης ενός από τα μεγαλύτερα προγράμματα ανάπλασης της Ευρώπης.

Εικόνα 1: Εθνικό πάρκο της Λισσαβόνας

Επιπτώσεις της EXPO της Λισσαβόνας: Η EXPO του 1998 άφησε πίσω μια μεγάλη κληρονομιά κτιρίων, εγκαταστάσεων και υποδομών. Στον οικονομικό τομέα η EXPO'98 παρήγαγε έναν μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας. Μεταξύ των ετών 1994 – 1996 το γεγονός δημιούργησε 18.000 θέσεις εργασίας, το 1997 19.000 και το 1998 μεταξύ 23.000 και 29.000. Όσον αφορά τον τουρισμό, η EXPO έχει προαγάγει την Πορτογαλία και τη Λισσαβόνα σε προορισμό τουριστών με μεγάλη επιτυχία. Γενικά, ο τουρισμός στην Πορτογαλία έχει αυξηθεί θεαματικά. Σαν επιχειρησιακός προορισμός η Λισσαβόνα φαίνεται επίσης να ωφελείται από την άνοδο της στη ταξινόμηση των πόλεων που διοργανώνουν συνέδρια. Η EXPO'98 έχει συμβάλλει επίσης σε μία ουσιαστικά βελτιωμένη εικόνα της Λισσαβόνας λόγω της ευρείας έκθεσης της πόλης στα διεθνή Μ. Μ. Ε. Χωρίς τη διοργάνωση αυτού του μεγάλου γεγονότος η άνοδος της θέσης της Λισσαβόνας θα ήταν πολύ δύσκολο επιτευχθεί.

3.2.2 Η EXPO του Ανόβερο

Όπως και σε άλλες περιπτώσεις, έτσι και στο Ανόβερο η οργάνωση της έκθεσης συνδέεται με οικονομικούς στόχους περιφερειακής ανάπτυξης. Η ανταγωνιστικότητα της περιοχής του Ανόβερο και η προσφορά θέσεων απασχόλησης είχαν παρουσιάσει, τελευταία, σοβαρή επιδείνωση. Η βιομηχανική δομή της περιοχής χαρακτηρίζεται από γήρανση και έλλειψη μονάδων υψηλής τεχνολογίας, σε σύγκριση με άλλες Γερμανικές περιφέρειες. Η έκθεση EXPO λοιπόν, προσανατολίστηκε σε μία πολιτική δομικής – οικονομικής αλλαγής.

3.3 ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΙΕΣ

Το City marketing περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες μιας πόλης, οι οποίες καθορίζονται για να υποστηρίξουν την κοινωνική και οικονομική ευημερία αυτής της πόλης και να μείνουν ανταγωνιστικές και ιεραρχικά σημαντικές έναντι άλλων πόλεων.

Σκόπιμο είναι να δώσουμε κάποιους ορισμούς .

Πόλη ◊

Αφ' ενός, ο όρος "πόλη" δείχνει ολόκληρη την περιοχή μέσα στα όρια πόλεων, αφ' ετέρου στις μεγάλες πόλεις χρησιμοποιείται μόνο για το κέντρο των πόλεων .

Μάρκετινγκ ◊

Μάρκετινγκ για πολλούς είναι η διαδικασία της πώλησης ,για άλλους είναι η διαφήμιση και προώθηση ,για άλλους η έρευνα αγοράς .

Το μάρκετινγκ είναι έννοια ευρύτερη από τις παραπάνω. Κατά το Βρετανικό Ινστιτούτο Μάρκετινγκ το μάρκετινγκ ορίζεται ως η διαδικασία της διοίκησης με την οποία εντοπίζονται, προβλέπονται και ικανοποιούνται οι ανάγκες του καταναλωτή με κάποιο κέρδος για την επιχείρηση. (επιχειρησιακό μάρκετινγκ).Αυτός ο ορισμός μάρκετινγκ που είναι προσανατολισμένο στο κέρδος δεν ισχύει για το μάρκετινγκ μη κερδοσκοπικών οργανώσεων για το κοινωνικό μάρκετινγκ των πολιτιστικών ή

κοινωνικών ιδρυμάτων και της κυβέρνησης . σε αυτές τις περιπτώσεις το μάρκετινγκ χρησιμοποιείται ως εργαλείο για να ελέγξει τις διαπροσωπικές και κοινωνικές διαδικασίες ,για να εκπληρώσουν τους στόχους τους οι οικονομικές, ψυχολογικές ,νομικές , κοινωνιολογικές κ.λ.π πτυχές της κοινωνίας .

City marketing ◊

Από την πρωτοεμφάνιση των πόλεων υπήρξε διαφήμιση με σκοπό την υποστήριξη της ανάπτυξης τους. Στη δεκαετία του 80 όμως άρχισε να παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των ευρωπαϊκών πόλεων και φυσικά πλέον διαφέρει πολύ από την αρχική εκείνη διαφήμιση. Εμφανίζεται το city marketing.

Το city marketing είναι μια σπανίως χρησιμοποιούμενη έννοια που έχει σκοπό να ελέγξει τις πληροφορίες παραγωγής μιας πόλης καθώς και τον ιεραρχικό προσδιορισμό της θέσης της. Περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που καθορίζονται για να υποστηρίξουν την κοινωνική ευημερία και την οικονομική ανάπτυξη μιας πόλης έτσι ώστε να είναι η πόλη ανταγωνιστική και ιεραρχικά σημαντική έναντι άλλων πόλεων. Προωθεί την συνεργασία μεταξύ των ιδιωτών και της κυβέρνησης με από κοινού καθαρό προσανατολισμό στη οικονομική ανάπτυξη.

Σε ευρύτερη έννοια θα μπορούσαμε να πούμε πως το city marketing αντιστοιχεί στο κοινωνικό μάρκετινγκ καθώς περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες για να υποστηρίξει τις διαφορετικές πτυχές της κοινωνικής ευημερίας μιας φυσικής οντότητας που αποκαλείται «πόλη».

Στο παρελθόν στόχος ήταν τα οικονομικά και μόνο κίνητρα για την ανάπτυξη μιας πόλης, σύμφωνα όμως με το μάρκετινγκ πόλεων κεντρικό ρόλο παίζει η ανέγερση και αναδιαμόρφωση της συνολικής εικόνας μιας πόλης όπου τελικά θα υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη αυτής.

Στόχος είναι:

- *Η δημιουργία ενός κατάλληλου μίγματος των χαρακτηριστικών και των υπηρεσιών, <*
- *Η προσφορά ελκυστικών κινήτρων για τους παρόντες και μελλοντικούς αγοραστές και τους χρήστες των προϊόντων και των υπηρεσιών <*
- *Να καθίστανται τα προϊόντα και οι υπηρεσίες διαθέσιμα στην αγορά με τρόπο αποδοτικό και ελεύθερο <*

Να εμπορεύονται οι τιμές και η εικόνα μιας πόλης με έναν τρόπο που καθιστά το δυνητικό χρήστη πλήρως ενήμερο για τα ειδικά πλεονεκτήματα.

Σύμφωνα με τον Hallier, το city marketing απευθύνεται στην ανάπτυξη της κάθε πόλεως. Στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, του εμπορίου, της βιομηχανίας και του πολιτισμού.

Σύμφωνα με τον Kotler το κύριο στοιχείο του marketing των πόλεων είναι τα εξής:

- **Συμβαλλόμενα Μέρη (στο city marketing)** : Υπάρχουν πρόσωπα και ομάδες μέσα σε κάθε κοινωνία, τα οποία επηρεάζονται και επηρεάζουν την ανάπτυξη της εκάστοτε πόλεως. Αυτά είναι τα εξής :
  - Οι τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις
  - Η κοινότητα των επιχειρηματιών
  - Οι πολίτες

Κατ' αρχάς, οι σχέσεις και η επικοινωνία μεταξύ των πολιτών θα πρέπει να καλλιεργηθούν. Επιπλέον, είναι αναγκαία μια κοινή στρατηγική για τη μακροπρόθεσμη αναγέννηση της πόλεως, η οποία μπορεί να ακολουθηθεί από κάθε άτομο. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανάλυση της παρούσας

κατάστασης, η ανάλυση της ποιότητας ζωής που παρέχει η κάθε κοινωνία και οι ατέλειες της κάθε πόλεως με σκοπό την καθιέρωση βελτιωμένων στόχων.

- **Εμπορικοί παράγοντες** : Η εμπορική στρατηγική που αναπτύσσεται πρέπει να βασιστεί στα τέσσερα κύρια στοιχεία μιας πόλης:
  - υποδομή
  - έλξη
  - εικόνες και ποιότητα της ζωής
  - πολίτες

- **Στόχοι Αγορών** : Η αλληλεπίδραση μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών και των παραγόντων marketing, θα πρέπει να έχει αποτελέσματα στις ακόλουθες ομάδες :
  - Εξαγωγής
  - Επενδυτές
  - Κατασκευαστές
  - Τουρίστες
  - Πιθανοί Κάτοικοι
  - Εταιρίες.

Όλες αυτές οι ομάδες ανθρώπων έχουν ένα κοινό : Αποτελούν σημαντικούς οικονομικούς υποστηρικτές για μια πόλη. Αφού λοιπόν, η ανάπτυξη μιας πόλεως εξαρτάται από τους οικονομικούς πόρους που διαθέτει, είναι απαραίτητη η σωστή προβολή και διαφήμιση με σκοπό την αύξηση αυτών των πόρων.

Κύριοι στόχοι του μάρκετινγκ πόλεων.

(Paddison 1993, Kotler 1993) ◊

1. Αύξηση της ελκυστικότητας των θέσεων εργασίας μιας πόλης

Η οικονομική ανάπτυξη των χωρών του πρώτου κόσμου χαρακτηρίζεται από μια μετατόπιση στην απασχόληση από τον αρχικό και δευτεροβάθμιο τομέα στον

τριτογενή τομέα, , δηλ. από τη γεωργία και την κατασκευή στις υπηρεσίες. Συνεπώς, η οικονομική ευημερία των πόλεων και των περιοχών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ως προς την τοποθεσία πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους. Τα αυξανόμενα προγράμματα υποδομής, τα οικονομικά κίνητρα, και μια σαφής διοίκηση αγοράς εργασίας ενθαρρύνουν την ελκυστικότητα μιας πόλης ως επιχειρησιακή θέση και ως θέση εργασίας. Εντούτοις, οι δραστηριότητες μάρκετινγκ δεν πρέπει να περιοριστούν στις λειτουργικές δραστηριότητες, αλλά πρέπει να υποστηριχθούν από μια συνοδευτική πολιτική πληροφοριών.

2. Αύξηση της ελκυστικότητας μιας πόλης ως κατοικία

Για να βελτιωθεί η τοπική ζωή σε μία πόλη (επαρχιακή κυρίως) και να αποτραπεί η αποδημία στις κεντρικές περιοχές , θα πρέπει να γίνουν συγκεκριμένες προσπάθειες. Κατ' αρχήν , θα πρέπει να αυξηθεί η ελκυστικότητα της πόλεως , να θεωρηθεί περιοχή αναψυχής και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου από ανθρώπους της ίδιας αλλά και άλλων πόλεων. Ένας τρόπος για να συμβεί αυτό , είναι η ενθάρρυνση της κουλτούρας και της τέχνης που διέπει τη κάθε πόλη. Επίσης , η επέκταση των αθλητικών εγκαταστάσεων καθώς και των πάρκων υποστηρίζει την προσπάθεια αυτή , ενώ ταυτόχρονα επεκτείνονται οι συμπληρωματικές βιομηχανίες αυξάνοντας τους οικονομικούς πόρους της κάθε πόλεως. Επιπλέον, η επέκταση των δημοσίων μέσων συγκοινωνίας , η υποδομή για ιδιωτικές επενδύσεις , η προσφορά κατοικίας προσιτή σε όλους και η υποστήριξη του εμπορίου αποτελούν αναπτυξιακούς παράγοντες για μία περιοχή , δηλαδή βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των πολιτών.. Ο λόγος που οι πόλεις χρειάζεται να προσελκύσουν νέους κατοίκους είναι η επιθυμία να εγκατασταθούν πρόσωπα με ειδικές γνώσεις και χαρακτηριστικά (π.χ. γιατροί, διευκρινισμένες επαγγελματικές ομάδες,) ώστε να βελτιωθούν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα ή η οικονομική δυνατότητα της πόλης.

3. Αύξηση της ελκυστικότητας μιας πόλης ως περιοχή αναψυχής και ελεύθερου χρόνου

Όπως μπορέσαμε να δούμε από το παράδειγμα της Γλασκόβης (Paddison 1993), η ενθάρρυνση του πολιτισμού και της τέχνης μπορεί να αυξήσει την

ελκυστικότητα μιας πόλης αυτομάτως όπως επίσης η επέκταση των αθλητικών εγκαταστάσεων, των πάρκων και της μαγειρικής ποικιλίας . Η χρήση της πόλης ως περιοχή αναψυχής και ελεύθερου χρόνου επηρεάζει την επέκταση των συμπληρωματικών βιομηχανιών και με αυτόν τον τρόπο αυξάνει τους οικονομικούς πόρους της πόλης .

4. Αύξηση της ελκυστικότητας της πόλης ως προς τη θέση της οικονομίας της

Όπως προαναφέρθηκε , διάφορα μέτρα θα πρέπει να ληφθούν για να υποστηρίξουν τους αρχικούς -ως προς την τοποθεσία- παράγοντες ή ακόμα και να ενισχύσουν νέους. Οι παράγοντες αυτοί θα πρέπει να είναι εξίσου ανταγωνιστικοί με άλλων , μεγαλύτερων πόλεων ώστε να προσελκύσουν το περαιτέρω κεφάλαιο. Επιπλέον , θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι εξαγωγές προϊόντων ώστε να προωθηθούν και οι εισαγωγές εμπορευμάτων που δεν είναι διαθέσιμα στην περιοχή και φυσικά το αντίστροφο.

5. Υποστήριξη του τουρισμού

Προτού αρχίσουν οι προσπάθειες μάρκετινγκ για την αύξηση του τουρισμού, είναι ενδεδειγμένο να γίνουν αναλύσεις της τουριστικής αγοράς και η κατάτμηση αυτής , ώστε να βρεθεί η κατάλληλη τουριστική ομάδα στόχος .

6. Απόκτηση του κεφαλαίου

Σχεδόν όλες οι προαναφερθείσες προσπάθειες στοχεύουν στην απόκτηση του κεφαλαίου. *Η αυξανόμενη χωρική κινητικότητα του κεφαλαίου και η διεθνοποίηση της εντείνουν τον ανταγωνισμό των πόλεων σχετικά με τις προσπάθειες να προσελκυστεί αυτό το κεφάλαιο (Paddison 1993).* Δηλαδή , όταν σε μία πόλη , για παράδειγμα , υπάρχει ροή κεφαλαίου που προκύπτει από επενδυτικές και

επαγγελματικές δραστηριότητες , τότε η πόλη αυτή γίνεται πιο ανταγωνιστική στην προσπάθεια προσέλκυσης του κεφαλαίου. Άρα , αυξάνεται η δυνατότητα βελτίωσης της ποιότητας ζωής. Επιπλέον , όταν αυτή η ροή κεφαλαίου διεθνοποιείται , δηλαδή συμπεριλαμβάνει μεγαλύτερη μάζα ανθρώπων (του εξωτερικού) πάλι καθιστά μία κοινωνία πιο ανταγωνιστική στην προσπάθεια απόκτησης κεφαλαίου. Αυτή η διεθνοποίηση του χρήματος είναι εφικτή με διάφορους τρόπους. Για παράδειγμα , είτε μέσω χρηματιστηριακών επενδύσεων είτε μέσω τη ενθάρρυνσης των εξαγωγών κ.τ.λ.

7. Βελτίωση της εικόνας

Οι περισσότερες πόλεις θα μπορούσαν να ενισχύσουν την παρούσα εικόνα τους , προσαρμόζοντας τα ιστορικά στοιχεία και τους – ως προς την τοποθεσία – παράγοντες τους , κατά τη διάρκεια των αιώνων. Εξ' αιτίας των οικονομικών υποχωρήσεων, της αυξανόμενης μετανάστευσης ή της ύπαρξης των φτωχοπεριοχών , πολλές πόλεις χρειάζονται επειγόντως μία πολιτική για βελτίωση της εικόνας τους , βελτίωση της ζωής γενικότερα.. Μια αλλαγή στηριγμένη στον πολιτισμό, την κουλτούρα , την οικονομική δραστηριότητα αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ίδιας της πόλης θα βοηθήσει σημαντικά στην βελτίωση της εικόνας της . Μία πολιτική επικοινωνίας και διαλόγου για να διαδώσει αυτές τις προοπτικές , είναι από τα κύρια στοιχεία αυτού του μέτρου.

Εικόνα 2: Αναδημιουργία της πόλης της Σεβίλλης από την έκθεση EXPO του 1992

8. Κοινωνική Ευημερία

Με τη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας, μία πόλη αυξάνει την ελκυστικότητά της ως μέρος για κατοικία. Επιπλέον, η εγκληματικότητα μειώνεται ενώ αυξάνεται η κοινωνική ασφάλεια και η ποιότητα ζωής των πολιτών καλύτερεύει. Έτσι, κερδίζεται ένα καλό ξεκίνημα για όλα τα κοινωνικά θέματα του city marketing.

3.3.1 Δυνατότητες και όρια του μάρκετινγκ πόλεων

Το city marketing αποτελεί ένα καλό εργαλείο που μπορεί να επιφέρει κάποιες αλλαγές μέσα στη κοινωνία. Όμως, δεν μπορούν όλα να αλλάξουν μόνο με αυτό. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του city marketing σε μία πόλη,

επηρεάζουν όχι μόνο την ίδια τη πόλη αλλά και τις περιβάλλουσες περιοχές. Οι κύριες έννοιες του city marketing (ευημερία , ποιότητα ζωής κτλ) θα πρέπει , με κοινωνική απαίτηση, να υποστηριχθούν.

Τα μέτρα και οι σκοποί θα πρέπει να αποφασιστούν δημοκρατικά αλλά θα πρέπει επίσης να είναι και πολιτικά εκτελέσιμα (Paddison 1993).

Μερικές φορές είναι δύσκολο να δημιουργηθεί μία κοινή εμπορική έννοια για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη, δεδομένου ότι τα μεμονωμένα συμφέροντα εξουσιάζουν τα κοινωνικά συμφέροντα (Jacobs 1991).

Το σύστημα δε μπορεί να αλλαχθεί μόνο με το city marketing. Δεν είναι δυνατό να επιβληθεί μία τεχνητή ανατίμηση που έρχεται σε αντίθεση με την πραγματικότητα.

3.3.2 Ιεραρχίες Πόλεων

Μία από τις καλύτερες γνωστές θεωρίες σχετικά με τα συστήματα των πόλεων είναι η θεωρία των κεντρικών θέσεων. Η θεωρία αυτή, είναι βασισμένη σε ένα σύστημα κυκλοφορίας που επεκτείνεται εξ' ίσου προς όλες τις κατευθύνσεις μέσα σε ένα ομοιογενές σύνολο. Μία περαιτέρω υπόθεση , είναι οι παραγωγοί να μεγιστοποιούν το κέρδος τους και οι καταναλωτές να μεγιστοποιούν τα οφέλη τους.

Οι νέες θεωρίες για το σύστημα των πόλεων αντιλαμβάνονται την πόλη ως εξής : « Σαν ένα σύνολο αλληλένδετων υποσυστημάτων τοποθετημένα σε μία περίπλοκη ιεραρχία με αύξουσα σειρά , από τις μεμονωμένες αστικές περιοχές στο εθνικό αστικό σύστημα ». Επιπλέον, περιλαμβάνουν, εκτός από ενέργειες οικονομικής ανάπτυξης , κοινωνικές , δημογραφικές και γεωγραφικές διαδικασίες. Οι δυναμικές πτυχές είναι στην πρώτη γραμμή.

Όχι μόνο η φυσική , αλλά και η ιεραρχική απόσταση είναι αποφασιστική. Η ιεραρχική απόσταση αποτελείται από τα στοιχεία της θεωρίας των κεντρικών θέσεων καθώς επίσης και από στοιχεία της φυσικής απόστασης. Οι περιοχές , σε ένα χαμηλότερο ιεραρχικό βήμα , που περιβάλλονται από ένα εθνικό κέντρο, έχουν ένα πλεονέκτημα συγκρινόμενες με άλλες περιοχές στο ίδιο επίπεδο, εξ' αιτίας της χαμηλότερης φυσικής τους απόστασης από το κέντρο. Επομένως, οι πρώτες

αντιπροσωπεύουν την ίδια ιεραρχική απόσταση από το εθνικό κέντρο με τις πόλεις του δεύτερου πιο υψηλού επιπέδου στην ιεραρχία.

Κατηγορίες μέσα στις ιεραρχίες πόλεων

Ο Tietz αναφέρει στο βιβλίο του « Μελέτη των Πόλεων » κάποιες οδηγίες σχετικά με τη δημιουργία κεντρικών θέσεων. Αυτές οι οδηγίες προέρχονται απ' τη διάσκεψη των Υπουργών περιφερειακού προγραμματισμού της 16^{ης} Ιουνίου 1983, για την περαιτέρω ανάπτυξη των ανώτερων περιοχών.

Κατά τη δημιουργία ανώτερων περιοχών, κάποιιοι συγκεκριμένοι κανόνες θα πρέπει να τηρηθούν. Οι κανόνες αυτοί αφορούν την παιδεία , το σύστημα υγείας , την κουλτούρα , τον αθλητισμό , το εμπόριο , το τραπεζικό σύστημα , τη διοίκηση και αρμοδιότητα , την επικοινωνία , την κυκλοφορία και την αγορά εργασίας.

Μία αναπτυγμένη περιοχή θα πρέπει να εκπληρώνει όλες αυτές τις κατηγορίες συνολικά. Σύμφωνα με τη διάσκεψη των Υπουργών , οι οδηγίες για τα μέσα αστικά κέντρα είναι δομημένες. Ένα μέσο αστικό κέντρο πρέπει να εκπληρώνει τις κατηγορίες απαραίτητα για ένα ανώτερο κέντρο μόνο μερικώς και σε χαμηλότερη έκταση. Επίσης, άλλες οδηγίες αφορούν τη δημιουργία χαμηλότερων αστικών κέντρων.....

Παράγοντες απαραίτητοι για τη δημιουργία κεντρικών θέσεων

1. Εκπαιδευτικό Σύστημα , Έρευνα

- Πανεπιστήμια υψηλότερου επαγγελματικού προσανατολισμού
- Επιστημονικές βιβλιοθήκες συνδεδεμένες με το περιφερειακό εκπαιδευτικό σύστημα.

2. Σύστημα Υγείας

- Πλήρως εξειδικευμένο προσωπικό και νοσοκομεία

3. Πολιτισμός και αθλητισμός

- Μουσεία και στοές τέχνης υπό επαγγελματική διαχείριση
- Δημιουργία θεάτρων και χώρων αναψυχής
- Δημιουργία ζωολογικών κήπων
- Δημιουργία αθλητικών σταδίων που να καλύπτουν αρκετά αθλήματα

4. Εμπορικό και Τραπεζικό Σύστημα

- Ύπαρξη πολλών καταστημάτων για επιλογές αγορών. Δηλαδή, ενθάρρυνση του ιδιωτικού τομέα.
- Εγκαταστάσεις αγορών και υπηρεσιών με την ευρύτερη πιθανή διαφοροποίηση.
- Μεγαλύτερα ιδρύματα τραπεζικών εργασιών, πίστωσης και ασφαλιστικού συστήματος.

5. Διοίκηση και Αρμοδιότητα

- Αρχές που να στοχεύουν στη βελτίωση του ανώτερου και μέσου διοικητικού επιπέδου

6. Μεταφορά και επικοινωνίες

- Δημιουργία άνετων δρόμων που να συνδέονται με την εθνική
- Δημιουργία σύγχρονων Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (Τραμ, Μετρό, Λεωφορεία) που θα εξυπηρετούν κατάλληλα τους πολίτες.

7. Αγορά εργασίας

- Βελτιωμένες προσφορές εργασιών υψηλής ποιότητας
- Διαφοροποιημένη και πιο απαιτητική αγορά εργασίας

Εξ' αιτίας κάποιων επιπρόσθετων παραγόντων , όπως οι καινοτομίες , οι τάσεις για ανάπτυξη , η τεχνική πρόοδος , η κοινωνική δέσμευση , οι πολιτικές και στρατιωτικές εγκαταστάσεις και η επικοινωνία μεταξύ των πολιτών , μία περίπλοκη εικόνα συναρμολογείται, η οποία διαμορφώνει, τελικά, την ιεραρχία των πόλεων. Μετά από νέα αξιολόγηση των μεμονωμένων παραγόντων, μία νέα ιεραρχική σχέση μεταξύ των πολιτών γεννιέται.

Αλλαγή στην ιεραρχία μέσω του city marketing.

Δεδομένου ότι υπάρχουν διάφορες σχέσεις μεταξύ των κατοίκων της κάθε πόλης – που προκύπτουν μέσω της θεωρίας των συστημάτων πόλεων – , οι πόλεις μπορούν ενεργά να τοποθετήσουν τη θέση τους. Μπορούν και πρέπει να συνεργαστούν μεταξύ τους , προσπαθώντας να βελτιώσουν συγκεκριμένες λειτουργίες και υπηρεσίες μέσα στη κοινωνία. Επιπλέον , είναι καλό να ειδικεύονται οι άνθρωποι στον τομέα της βιομηχανίας και του τουρισμού. Μέσω της εξειδίκευσης αναπτύσσεται καλύτερα κάθε ανθρώπινη εργασία και υπηρεσία. Γενικώς , όταν οι μεγάλες αποστάσεις που υπάρχουν μεταξύ των κεφαλαιοκρατικών και των φτωχών περιοχών , μειωθούν τότε θα έχει προκύψει μία εμφανής , βελτιωμένη αλλαγή στην κοινωνία των ανθρώπων.

3.3.3 Ηλεκτρονικό city marketing

Στοιχεία του Ηλεκτρονικού City Marketing

Ο ρόλος της μεταφοράς ηλεκτρονικών στοιχείων σε σχέση με το city marketing

Μέσα στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες η τεχνολογία πληροφοριών θεωρείται ως κυρίαρχος οργανωτικός παράγοντας για την κοινωνία. Η πληροφορία θα πρέπει να είναι διαθέσιμη σε όλα τα επίπεδα μεταξύ της κυβέρνησης, των τμημάτων της, των ιδιωτικών ιδρυμάτων και των πολιτών, με τρόπο πειστικό και αποτελεσματικό. Οι διεπαφές θα πρέπει να είναι εύχρηστες σε όλους, η γλώσσα επικοινωνίας χρήστη – συστήματος (αν και πολύ δύσκολο) θα ήταν ιδανικό να τυποποιηθεί και επιπλέον το σύστημα θα πρέπει να επιτρέψει την γρήγορα συλλογή διαφορετικών πληροφοριών σε όσο περισσότερες περιοχές γίνεται. Κατ' αυτόν το τρόπο, η μεταφορά της τεχνογνωσίας μπορεί να απλοποιηθεί (Thornley 1974).

Χρήστες και Προμηθευτές – Ο Ρόλος της Κυβέρνησης

Λόγω της παρούσας μονοπωλιακής κυριαρχίας της εκάστοτε κυβέρνησης, υπάρχει (από την ίδια) τέλεια και ελεύθερη πρόσβαση στα ηλεκτρονικά μέσα της μεταφοράς πληροφοριών. Εν τούτοις, δεν είναι καλό να προσφέρει στο κοινό μόνο συγκεκριμένες κατηγορίες πληροφοριών. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιήσει το δίκτυο για εσωτερική και εξωτερική μεταφορά στοιχείων. Αυτό αποτελεί ένα μέτρο το οποίο θα μπορούσε να ελαττώσει το γραφειοκρατικό τρόπο που λειτουργεί η κοινωνία ενώ παράλληλα βοηθά στην απόκτηση της τεχνογνωσίας με την καθιέρωση των διεθνών επαφών. Ωστόσο, οι πληροφορίες που προσφέρονται από μία κυβέρνηση θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με προσοχή, δεδομένου ότι η μονόπλευρη άποψη των γεγονότων είναι πάντα πιθανή.

3.4 ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Από τα μέσα της δεκαετίας του '80 τα πολιτιστικά προγράμματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην βρετανική αστική αναγέννηση, με πιο προσφατη εξέλιξη να εστιάζουν λιγότερο σε κύρια προγράμματα και περισσότερο στην ικανότητα των τεχνών να υποστηρίξουν την αστική αναγέννηση.

Οι τέχνες και η πολιτιστική δραστηριότητα γίνονται λοιπόν όλο και σημαντικότερο μέρος της αστικής αναγέννησης, οπότε αυξάνεται ο όγκος των επενδύσεων και των πόρων σ' αυτούς τους τομείς. Αυξανόμενο ενδιαφέρον έχουν τα προγράμματα τεχνών χαμηλού κόστους που ανταποκρίνονται όμως στις τοπικές ανάγκες. Η χρήση αυτή των τεχνών συμπίπτει με την έμφαση που δίνεται στις στρατηγικές αναγέννησης, στο να θεωρούνται οι ντόπιοι κάθε περιοχής ως ο κύριος παράγοντας που θα δρα για την επίτευξη της αναγέννησης.

Τα προγράμματα των τεχνών έχει αποδειχθεί πως συμβάλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της τοπικής εικόνας, καθώς από την ύπαρξη και μόνο πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε μια πόλη αναβαθμίζεται η ποιότητα ζωής των κατοίκων της. Επίσης, συμβάλλουν στην οικοδόμηση σχέσεων συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς για την διοργάνωση και πραγματοποίηση τέτοιων προγραμμάτων απαιτείται πολλές φορές η συμμετοχή δημοσίου και ιδιωτικού φορέα. Επιπλέον, συμβάλλουν στην προώθηση του ενδιαφέροντος για το τοπικό περιβάλλον ανάλογα με τα θέματα που μπορεί να παρουσιάζουν και φυσικά συμβάλλουν στην ενίσχυση της οργανωτικής ικανότητας της πόλης καθώς από την ίδια την πόλη, τους φορείς και τους κατοίκους της οργανώνονται και πραγματοποιούνται. Με την ενίσχυση της οργανωτικής ικανότητας της πόλης μπορούν να προσδιοριστούν και να ερευνηθούν τα οράματα του μέλλοντος.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Οι βρετανικές πόλεις έχουν δοκιμάσει μια βαθιά αναδιάρθρωση του οικονομικού και κοινωνικού ιστού τους από το 1945. Κοινωνικές αλλαγές όπως η αποκέντρωση, έχουν ασκήσει επίδραση στις τοπικές κοινότητες και στην οικονομία.. Η διάβρωση των πόλεων επιταχύνεται από την αυξανόμενη τάση προς την ιδιωτική παροχή σε όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής, από την μεταφορά μέχρι τον ελεύθερο χρόνο. Οι μέχρι τώρα πρωτοβουλίες αναγέννησης είχαν σχεδόν αγνοήσει τη σημασία των κοινωνικών παραγόντων στην αναζήτηση μεθόδων οικονομικής ανάπτυξης. Αυτή η κατάσταση όμως έχει αρχίσει να αλλάζει.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Οι καλλιτέχνες και οι πολιτιστικές οργανώσεις έχουν συμβάλει σημαντικά στην ζωτικότητα και τον χαρακτήρα των πόλεων. Από τη δεκαετία του '60 έδειξαν ότι μπορούν να συμβάλουν στην αστική αναγέννηση συχνά μέσω της δημιουργίας στούντιο και πολιτιστικών κέντρων στις κεντρικές υποβαθμισμένες περιοχές. Μετά το '81 οι βρετανικές πόλεις άρχισαν να κοιτάζουν για λύσεις στα οικονομικά προβλήματά τους. Η χρήση της πολιτιστικής δραστηριότητας για να τροφοδοτηθεί η αστική αναγέννηση ήταν κυρίως οικονομική. Στην αξιοπιστία των τεχνών δόθηκε μια σημαντική ώθηση από μια πολιτική μελέτη ενός ιδρύματος (η οικονομική σημασία των τεχνών στη Μεγάλη Βρετανία το 1988) η οποία παρουσίασε τις τέχνες ως εργοδότη 500,000 ανθρώπων και του τέταρτου μεγαλύτερου τομέα εξαγωγής εργαζομένων. Μια σειρά σύγχρονων διασκέψεων (όπως εκείνων που προάγονται από την Βρετανική ένωση τεχνών) συνέβαλε επίσης στις θετικές αντιλήψεις για τις τέχνες μεταξύ των τοπικών αρχών και στην ανάπτυξη ιδιωτών, υπευθύνων τεχνών.

Η αναδιαμόρφωση των αποβάθρων του Λίβερπουλ που περιέλαβε το Tate του βορρά (θαλάσσιο μουσείο και στούντιο T.v.), ήταν μια υψηλού προφίλ πολιτιστική πρωτοβουλία που έθεσε τον τόνο για τις μεγάλες πόλεις τη δεκαετία του '80, όπως τη Γλασκόβη, το Μάντσεστερ και το Μπερμινχάμ που εντάχθηκαν στις πολιτιστικές στρατηγικές αναγέννησης και δέσμευσαν εκατομμύρια λιρών. Η έννοια των πολιτιστικών βιομηχανιών προωθήθηκε.

Περιορισμοί των κυρίων προγραμμάτων αναγέννησης

Αν και ακολούθησε πολύ σημαντική και μόνιμη αναδιαμόρφωση μερικά μειονεκτήματα έγιναν προφανή.

- Η αναγέννηση βασισμένη στα κύρια προγράμματα θα μπορούσε να είναι πολύ δαπανηρή.
- Μπορούσε να πάρει ένα μακροχρόνιο διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου ο κλάδος των οικοδομικών και τεχνικών έργων ωφελήθηκε πολύ περισσότερο από τον τομέα των τεχνών.
- Απαιτούσε ουσιαστική απορρόφηση δημοσίων πόρων.
- Δεν ήταν εύκολα συνδεδεμένη με τους ντόπιους κατοίκους και τις ανάγκες τους.
- Ήταν ακατάλληλη και καθόλου προσιτή για τις περισσότερες, μικρότερες πόλεις.

Η συνειδητοποίηση των παραπάνω περιορισμών, έχει ενθαρρύνει πρόσφατα τους υπευθύνους στο να εξετάσουν αναλυτικότερα τη σύνδεση μεταξύ αστικής αναγέννησης και πολιτιστικής δραστηριότητας, ώστε να αρχίζει να αλλάζει η εστίαση των απαντήσεων τους.

Ανανέωση της τοπικής υπηκοότητας μέσω της πολιτιστικής δραστηριότητας.

Πολλοί από αυτούς που εργάζονται και προγραμματίζουν την ανανέωση των πόλεων θεωρούν την ανθρώπινη δυνατότητα μιας κοινότητας το μεγαλύτερο προτέρημά της. Δέχονται λοιπόν ότι η δημιουργία πλούτου, η κοινωνική συνοχή και η ποιότητα ζωής μιας πόλης εξαρτάται τελικά από τους μόνιμους, επινοητικούς πολίτες αυτής που αισθάνονται εξουσιοδοτημένοι και είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους. Έχουν γυρίσει στις τέχνες ως μηχανισμό που προκαλεί κοινωνική ανάπτυξη στον κάθε πολίτη. Έχουν δώσει προτεραιότητα στα πολιτιστικά απ' ότι στα κύρια προγράμματα για διάφορους λόγους:

- Τα πολιτιστικά προγράμματα είναι σχετικά φθηνά και έχουν καλή οικονομική απόδοση.
- Μπορούν να αναπτυχθούν γρήγορα και να εναρμονιστούν με τις τοπικές ανάγκες και ιδέες.
- Είναι ευέλικτα και μπορούν να αλλάζουν όπως απαιτείται.
- Προσφέρουν μια ενδεχομένως υψηλή επιστροφή σε σχέση με το χαμηλό κίνδυνο.

Η Μεγάλη Βρετανία και η δυτική Ευρώπη μπορούν τώρα να παρουσιάσουν πολλά παραδείγματα της επιτυχούς χρήσης των πολιτιστικών πρωτοβουλιών στην αστική αναγέννηση. Έχουν παρουσιαστεί διάφορα σημαντικά οφέλη που προκύπτουν από τα πολιτιστικά προγράμματα , όπως :

Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

Τα φεστιβάλ, τα κοινοτικά παιχνίδια και άλλα γεγονότα έχουν δείξει πώς οι πολιτιστικές δραστηριότητες μπορούν να φέρουν τους ανθρώπους πιο κοντά.. Οι καρναβαλικές πόλεις όπως το Μπράντφορντ, το Νότιγγαμ και Λέιτσεστερ, έχουν προσελκύσει τα μεικτά ακροατήρια και τους διαφορετικούς πολιτισμούς. Η κοινοτική μετακίνηση θεάτρων στο Μπέλφαστ περιλαμβάνει και τις καθολικές και προτεσταντικές κοινότητες και παίζει την εξέταση των βασικών ανησυχιών και των δύο παραδόσεων που έχει φανεί σε ολόκληρη την πόλη.

Βελτίωση της τοπικής εικόνας

Είναι προφανές ότι με την πραγματοποίηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων βελτιώνεται η τοπική εικόνα μιας πόλης καθώς ,όπως προαναφέρθηκε, βελτιώνεται η ποιότητα ζωής στον τομέα διασκέδασης ,μόρφωσης ή ανάλογα με το περιεχόμενο και την έκταση των προγραμμάτων προβάλλεται η πόλη. Με τον τρόπο αυτό, βελτιώνεται η εικόνα της και προς τους ιδιούς τους κατοίκους της αλλά και προς τα έξω .(π.χ. Η εκστρατεία της Γλασκόβης " Miles Better " είναι μόνο το πιο γνωστό παράδειγμα της πρόσφατης τάσης για να προαγάγει τις πόλεις βάσει του πολιτιστικού χαρακτήρα τους. Από το Εδιμβούργο στο Aldeburgh, η προώθηση των γεγονότων-τεχνών έχει

αλλάζει τον τρόπο που οι θέσεις γίνονται αντιληπτές. Το Shrewsbury ωφελήθηκε από ένα αναπάντεχο τουριστικό κέρδος μετά από την επιτυχία των αστυνομικών μυθιστορημάτων των αδελφών Cadfael). Τα μυθιστορήματα αυτά έφεραν πολλούς θαυμαστές στην πόλη του Shropshire όπου διαδραματίζονταν. Λόγω της προσέλκυσης αυτής κτίσθηκε ένα κέντρο επισκεπτών αξίας ενός 1,000,000 £

Μείωση της προσβλητικής συμπεριφοράς

Τα προγράμματα τεχνών για τους νέους στις πόλεις σε ολόκληρο το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν παρουσιάσει θετικές εναλλακτικές λύσεις στην εξέταση της εγκληματικής συμπεριφοράς στην κοινότητα.

Προώθηση του ενδιαφέροντος για το τοπικό περιβάλλον

Οι οργανώσεις τεχνών έχουν πάρει ένα προβάδισμα στην ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των ανθρώπων για το τοπικό περιβάλλον. Διάφορες ομάδες έχουν ειδικευτεί στη χρησιμοποίηση των τεχνών για να δημιουργήσουν ένα φόρουμ για τη συζήτηση μεταξύ των αρμόδιων παραγόντων και των κατοίκων για τον σχεδιασμό.

Συνεργασίες ιδιωτικού και δημοσίου τομέα της οικοδόμησης

Οι τέχνες δεν είναι συνηθισμένες στη μέτρηση του φάσματος της δραστηριότητας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Μέσω των τεχνών υπάρχει πεδίο για τον επιχειρηματία, τη μικρή επιχείρηση και για ενισχυμένη συνεργασία από κοινού. Η υφιστάμενη δέσμευση του Alan Ayckbourn's για το Scarborough έχει κερδίσει για την πόλη ανάπτυξη θεάτρων αξίας 1.500.000£, Ο Richard Booth επέφερε αναγέννηση του κέντρου μεταχειρισμένων βιβλίων Hay-on-Wye μετασχηματίζοντάς το στο μεγαλύτερο παγκόσμιο κέντρο για τα μεταχειρισμένα βιβλία.

Ενίσχυση της οργανωτικής ικανότητας

Τα προγράμματα τεχνών έχουν βοηθήσει τα άτομα και τις κοινότητες να αναπτύξουν τις οργανωτικές δεξιότητες τους για να ενισχυθούν. Η κοινωνία φεστιβάλ Craigmillar, που ιδρύεται το 1964 σε ένα κτήμα κατοικίας του Εδιμβούργου, έχει γίνει ένα πρότυπο της κοινοτικής ενδυνάμωσης για πολλές άλλες πρωτοβουλίες όπως τα προγράμματα τεχνών Easterhouse και Cranhill ή το τηλεοπτικό πρόγραμμα Pilton στη Γλασκόβη.

Ενισχυτική ανεξαρτησία

Τα προγράμματα τεχνών για τους ανθρώπους που έχουν προβλήματα διανοητικής υγείας έχουν βοηθήσει τους ανθρώπους να αναπτύξουν την εμπιστοσύνη, τα ενδιαφέροντα και τα δίκτυα υποστήριξης για να κάνουν επιτυχή τη διαβίωση τους στην κοινότητα. Εργασία με προηγούμενους ασθενείς νοσοκομείων στο Derby έχει αποδείξει μια οικονομικώς αποδοτική μορφή υποστήριξης και την ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης των ανθρώπων με τα προβλήματα διανοητικής υγείας που ήταν σε θέση να αρθρώσουν τις απόψεις τους.

Έρευνα των οραμάτων του μέλλοντος

Η δυνατότητα του καλλιτέχνη να δει τα προβλήματα από μια διαφορετική προοπτική και να προσφέρει πρωτοφανείς λύσεις είναι ζωτικής σημασίας στην αστική αναγέννηση. Οι καλλιτέχνες όπως η Angie Hiesl στην Κολωνία, η Christo στο Βερολίνο, έχουν συμβάλλει στην αναγέννηση των ιδεών των κατοίκων των πόλεων τους. Η νύχτα των τεχνών στο Ελσίνκι είναι ένα ετήσιο γεγονός που γίνεται για πέντε έτη. Η πόλη επέτρεψε σε καφετέριες και εστιατόρια να βάλουν τις καρέκλες στις οδούς και επέκτεινε τις ώρες χορήγησης αδειών. Αυτό είναι τόσο δημοφιλές που έχει γίνει κανόνας, αλλάζοντας έτσι τον τρόπο που οι κάτοικοι απολαμβάνουν και αντιλαμβάνονται την πόλη τους.

Τα ξεχωριστά στοιχεία των τεχνών

Εξετάζοντας τις δεκάδες των περιπτώσεων όπου τα προγράμματα τεχνών έχουν μια θετική συμβολή στην τοπική ζωτικότητα και την αστική ανανέωση, κάποιος πρέπει να ρωτήσει εάν άλλοι τύποι κοινωνικών προγραμμάτων θα μπορούσαν να είναι εξίσου παραγωγικοί. Σε μερικές περιπτώσεις η απάντηση είναι βεβαίως ναι, αλλά οι τέχνες έχουν έναν ειδικό χαρακτήρα που προσφέρει επειδή:

- Δεσμεύουν τη δημιουργικότητα των ανθρώπων, και έτσι συμβάλουν στην επίλυση προβλημάτων.
- Επιτρέπουν το διάλογο μεταξύ των ανθρώπων και των κοινωνικών ομάδων.
- Ενθαρρύνουν την επερώτηση και τη φαντασία των πιθανών μελών τους.
- Προσφέρουν την ατομική έκφραση, η οποία είναι ένα ουσιαστικό χαρακτηριστικό του ενεργού πολίτη.
- Είναι απρόβλεπτες, προσφέρουν διέγερση και διασκέδαση.

Τα προγράμματα τεχνών δεν είναι μια εναλλακτική λύση στις πρωτοβουλίες αναγέννησης όπως οι περιβαλλοντικές βελτιώσεις, τα σχέδια κατάρτισης ή τα αναπτυξιακά έργα νεολαίας. Είναι ένα ζωτικής σημασίας συστατικό που μπορεί να μετασχηματίσει μια κατάσταση.

Ανάπτυξη των στρατηγικών για την επιτυχία

Η δυσκολία που συναντιέται από πολλές τοπικές αρχές και αντιπροσωπείες αναγέννησης όταν βρίσκονται αντιμέτωπες με τις δυνατότητες των τεχνών είναι συχνά πρακτική: Από πού να αρχίσει. Οι επιτυχείς πρωτοβουλίες είναι συχνά γνωστές μόνο τοπικά ή μεταξύ των ειδικών και όπου έχουν αναφερθεί, είναι ανέκδοτες. Σπάνια έχουν γίνει προσπάθειες να διαφημιστούν τα επιτεύγματά τους ή να συγκρίνουν την οικονομική αποτελεσματικότητά τους με άλλες μορφές επέμβασης. Οι βασικοί παράγοντες στην επιτυχία των τεχνών, που είναι χρήσιμοι στο θέμα της ικανότητας αντιγραφής, δεν αναλύονται. Το πρόβλημα γίνεται δυσκολότερο από τη

σχετικά απρόβλεπτη φύση της δραστηριότητας των τεχνών. Οι εκβάσεις μιας πρωτοβουλίας δεν μπορούν να προβλεφθούν με την αξιόπιστη λεπτομέρεια που μπορεί να προβλεφθεί η κύρια επένδυση. Απαιτείται λοιπόν περαιτέρω έρευνα και διάδοση της ορθής πρακτικής έτσι ώστε οι τέχνες να συμβάλουν πλήρως στην αστική αναγέννηση.

4. ΣΕ ΠΟΙΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΠΕΛΩΣΕ

4.1 ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ

Η Βαρκελώνη είναι η πρωτεύουσα της περιοχής της Καταλονίας και έχει περίπου 1.650.000 κατοίκους. Είναι η δεύτερη μεγαλύτερη ισπανική πόλη και το κύριο βιομηχανικό και εμπορικό κέντρο της χώρας. Τα κύρια κατασκευασμένα προϊόντα είναι τα κλωστοϋφαντουργικά, γυαλιά, πλαστικά. Μεταξύ των πολιτιστικών ιδρυμάτων της είναι το πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης, το αυτόνομο πανεπιστήμιό της, τα βασιλικά αρχεία της Αραγονίας, το αρχαιολογικό μουσείο της, το μουσείο αρχαίας τέχνης και το μουσείο μοντέρνας τέχνης. Η πόλη ήταν οικοδεσπότης στους θερινούς ολυμπιακούς αγώνες το 1992 και η περιοχή που διεξάχθηκαν τα παιχνίδια και άλλες περιοχές της πόλης εκσυγχρονίστηκαν από ένα ογκώδες δημοτικό πρόγραμμα αναδιαμόρφωσης.

Η διαδικασία στρατηγικού προγραμματισμού της Βαρκελώνης άρχισε τυπικά στις 25 Μαΐου 1988 με τον σχηματισμό μιας εκτελεστικής επιτροπής που θα πραγματοποιούσε και θα έφερνε εις πέρας με επιτυχία το δύσκολο έργο του σχεδίου .

Βασικά χαρακτηριστικά του αστικού στρατηγικού προγραμματισμού

Ως αστικός στρατηγικός προγραμματισμός μπορεί να οριστεί η προσπάθεια που απευθύνεται στην παραγωγή αποφάσεων και ενεργειών που μπορεί να θεωρηθεί ως θεμελιώδης για την πραγματοποίηση των οραμάτων των κύριων οικονομικών και κοινωνικών φορέων μιας πόλης με τη βοήθεια ενός συνόλου στόχων .

Εκτίμηση της πόλης ως ένα οικονομικό και κοινωνικό σύνολο : το όραμα για το μέλλον δεν εξετάζει μόνο τις οικονομικές αλλά και κοινωνικές πτυχές με έναν ξεχωριστό τρόπο.

Δημόσια και Ιδιωτική αλληλεπίδραση : οι νέες ευκαιρίες – και κίνδυνοι- που ο κόσμος θέτει στις πόλεις δεν μπορεί να εξεταστεί από μια ενιαία σκοπιά είτε πρόκειται για το ιδιωτικό είτε για το κοινό όφελος .

Προσανατολισμός στη δράση : το στρατηγικό σχέδιο μιας πόλης είναι ένα σχέδιο που στην ουσία επιδιώκει να δημιουργήσει γεγονότα που θεωρούνται δυναμικά για να αλλάξουν τις τάσεις που είναι ανεπιθύμητες για το μέλλον μιας πόλης .

Εκτίμηση των δευτερευουσών ενεργειών

Το σχέδιο για να είναι επιτυχές απαιτείται :

- Η θέληση των σχετικών ιδρυμάτων για να ξεκινήσει η διαδικασία
- Η ηγεσία των υψηλότερων αντιπροσώπων στα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα
- Η ύπαρξη μιας ελάχιστης τεχνικής υποδομής για την πραγματοποίηση των σχεδίων
- Οικονομικό και ανθρώπινο δυναμικό
- Κοινή αίσθηση και ευαισθησία όλων των πολιτών
- Αποφασιστικότητα για την υλοποίηση του σχεδίου

Η μεταμόσχευση του αστικού στρατηγικού προγραμματισμού στη Βαρκελώνη συνοδεύτηκε από μια προσαρμογή των αναγκών της προ-ολυμπιακής πόλης , μέχρι το σημείο που η Βαρκελώνη θα γινόταν ένα πρότυπο με τα δικά του χαρακτηριστικά , ένα πρότυπο που θα γινόταν οδηγός για πολλές άλλες πόλεις , λατινοαμερικανικές περιοχές αλλά και περιοχές της Ευρώπης .

Η Βαρκελώνη είναι ένας από τους σημαντικότερους μεσογειακούς λιμένες και έχει χαρακτηριστεί ως το πρότυπο του στρατηγικού προγραμματισμού και συγκεκριμένα η περιοχή Ciutat Vellad. Η περιοχή αυτή αποτελούσε το πλέον πολιτικό, βιομηχανικό και οικονομικό κέντρο της πόλης της Βαρκελώνης μέχρι το

μέσο του 19^{ου} αιώνα. Αμέσως μετά την αστικοποίηση η θέση αυτής της περιοχής άλλαξε εντυπωσιακά. Η πτώση στην απασχόληση και η κατοικία είναι οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν την περιοχή στην κοινωνική περιθωριοποίηση και στην επιδείνωση των φυσικών και κοινωνικό-δημογραφικών καταστάσεων. Στα μέσα της δεκαετίας του '80 το συμβούλιο πόλεων αποφάσισε να αντιμετωπίσει την κατάσταση με μια ολοκληρωμένη διαχείριση ανανέωσης. Κατά συνέπεια το σχέδιο για την ακέρατη δράση τέθηκε σε εφαρμογή. Για τους ακόλουθους λόγους αυτό το πρότυπο πρόγραμμα μπορεί να θεωρηθεί ως πρωτοπόρο στην ισπανική αποκατάσταση των παλαιών κέντρων των πόλεων και ως ένα παράδειγμα της ορθής πρακτικής:

- μείωση στην πυκνότητα των περιοχών και των νέων ανοιχτών πόρων
- κοινωνική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης
- αύξηση του αριθμού των διαθέσιμων δημόσιων εγκαταστάσεων για την κοινωνική χρήση της περιοχής
- σταθεροποίηση της δημοτικής διαδικασίας για την διοικητική αποκέντρωση
- θεσμοθέτηση της άμεσης συμμετοχής των κατοίκων

Έννοια και Στόχοι

Στην αρχή της δεκαετίας του '90 ο πληθυσμός είχε μειωθεί σε περίπου 90.000 κατοίκους, ενώ το 1950 περίπου 240.000 άνθρωποι έζησαν σε αυτή την περιοχή των 43 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Εντούτοις, η πυκνότητα του πληθυσμού παρέμεινε εξαιρετικά υψηλή. Η σύνθεση του πληθυσμού άλλαξε καθώς οι προηγούμενοι κάτοικοι αντικαταστάθηκαν από τις οικογένειες που είχαν μεταναστεύσει, πολλές από τις οποίες δεν είχαν καν καταγραφεί στην απογραφή. Το ποσοστό των ηλικιωμένων ανθρώπων πάνω από το 65^ο έτος ανέβηκε από το 14,8% που ήταν το 1986 σε ποσοστό 17,2% το 1991. Οι ομάδες που κέρδιζαν χαμηλό

εισόδημα εξουσίαζαν τον πληθυσμό της περιοχής σε ποσοστό 57,8%. Τα προβλήματα που είχαν σχέση με την κοινωνία και το σύνολο, τα προβλήματα υγείας και ασφάλειας χαρακτήριζαν την καθημερινή ζωή της περιοχής.

Στα τέλη της δεκαετίας του '70 η περιοχή Ciutat Vellad της Βαρκελώνης ήταν η πιο στερημένη περιοχή. Εντούτοις, ο καιρός για τη νέα σκέψη, για την αναζήτηση μιας λύσης της αστικής κρίσης είχε έρθει μέσα από την επανάκτηση της δύναμης της πολιτικής τοπικής χάραξης μετά από την δικτατορία που είχε κρατήσει για 210 έτη. Το 1979 το πρώτο δημοκρατικό συμβούλιο πόλεων εκλέχτηκε.

Η διοικητική αποκέντρωση της αστικής πολιτικής προέτρεψε για ειδικά σχέδια στον τομέα της πολιτικής και στον προγραμματισμό της πόλης. Στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '80 τα σχέδια για τις μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της πόλης εστίασαν σε διάφορους τομείς της περιοχής.

Οι κύριοι στόχοι των σχεδίων αυτών ήταν η απαλλοτρίωση και η εκκένωση των κατοικιών που ήταν έτοιμες για κατεδάφιση, η κατασκευή δημόσιων κατοικιών για τους ντόπιους και η αστικοποίηση των κήπων, των οικοδομικών τετραγώνων και των νέων οδών.

Το φιλόδοξο σχέδιο αναγέννησης για την ακέραιη δράση που προωθήθηκε είχε ως στόχο να αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα κύρια ζητήματα :

- μείωση της αστικής συμφόρησης
- ανανέωση των υποδομών στον τομέα της υγείας και ευημερίας
- προώθηση και εκσυγχρονισμό της οικονομικής ανάκαμψης
- υποκίνηση των επιχειρήσεων γύρω από τους νέους δημόσιους χώρους
- βελτίωση της εσωτερικής κινητικότητας και υποστήριξη των δημόσιων συγκοινωνιών
- αποκατάσταση της ιστορικής αρχιτεκτονικής

-βελτίωση της ασφάλειας των κατοίκων

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι οργανώθηκαν από το Συμβούλιο πόλεων της Βαρκελώνης νέες οργανωτικές δομές :

-η δημοτική διοικητική αποκέντρωση πραγματοποιήθηκε και πολιτικές-διοικητικές ευθύνες αποδόθηκαν στην περιοχή

-καθιερώθηκαν νέες μορφές πολιτικής και κοινοτικής συμμετοχής.

Σύμφωνα με τους πιο πάνω στόχους της στρατηγικής ανανέωσης έχουν εφαρμοσθεί τα ακόλουθα μέτρα για το σχέδιο της ακέρατης δράσης :Στον τομέα της αστικοποίησης και της κατοικίας, που απορροφάται το μεγαλύτερο ποσό πόρων, οι ενέργειες εστιάζονται στο άνοιγμα των τετραγώνων, της ανακαίνισης των πεζόδρομων, καθώς επίσης και στη δημιουργία της κοινωνικής κατοικίας και της ανακαίνισης των ιδιωτικών κτιρίων. Επιπλέον, ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην περιβαλλοντική επίδραση των μέσων μεταφοράς και στο σχέδιο για την κοινωνική δράση που έχει ως σκοπό να αποτρέψει και να παλέψει ενάντια στον κοινωνικό αποκλεισμό. Τα προγράμματα περιλαμβάνουν και τις πρωτοβουλίες για τα παιδιά, την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της αποκατάστασής τους μέσα από την επαγγελματική κατάρτιση.

Η διαχείριση των σχεδίων προωθήθηκε μέσα από το Συμβούλιο πόλεων της Βαρκελώνης και από διάφορους δημόσιους οικονομικούς φορείς και φυσικά μέσα από την περιφερειακή κυβέρνηση με δημόσιες οικονομικές παροχές.

Μέχρι τώρα το 90% των προγραμματισμένων εγκαταστάσεων έχουν κτιστεί και οι δαπάνες ανανέωσης της περιοχής ανήλθαν σε συνολική επένδυση περίπου 800 εκατομμυρίων αμερικάνικων δολαρίων από τα οποία τα 37 εκατομμύρια προήλθαν από το Ταμείο Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιβαλλοντική αναγέννηση της περιοχής. Τα εφαρμοσμένα μέτρα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα αποτελέσματα :

-περισσότερα τετραγωνικά μέτρα ανοικτού χώρου

- άνοιγμα δύο νέων πάρκων και 26 περαιτέρω τετραγώνων

- φύτευση περισσότερων από 4.000 δέντρων

- οικοδόμηση 1.700 νέων σπιτιών (συμπεριλαμβανομένων 400 εκσυγχρονισμένων κατοικιών και 1.300 πρόσφατα σχεδιασμένων)

- εγκατάσταση 439 φωτεινών σηματοδοτών

- επίστρωση 308 οδών

- άνοιγμα έξι νέων πολιτικών κέντρων

- κατασκευή πέντε νέων αθλητικών συγκροτημάτων

Το παράδειγμα και οι επιτεύξεις της πόλης της Βαρκελώνης λοιπόν, έχουν θέσει υψηλά στάνταρ στο πεδίο του προγραμματισμού των σχεδίων της αστικής ανάπτυξης .Στην περίπτωση της Βαρκελώνης , το κλειδί για την επιτυχία ήταν η πλήρης συγκατάθεση των πολιτών στην στρατηγική και στην λειτουργία των σχεδίων μαζί με την ισχυρή και ικανή καθοδήγηση των υπευθύνων . Θα πρέπει βέβαια να δηλωθεί πως η Βαρκελώνη είναι η πρωτεύουσα μιας από τις πιο οικονομικές περιοχές της Ευρώπης , η οποία από μόνη της έχει επαρκή χρηματοδότηση και ανθρώπινες πηγές , και μια υψηλά αναπτυγμένη κοινωνία πολιτών .Αυτά τα γεγονότα έχουν επιτελέσει ως πλεονεκτήματα για την πόλη και για την διεκπεραίωση των σχεδίων της αστικής αναγέννησης.

4.2 ΔΟΥΒΛΙΝΟ

Αστική Αναγέννηση

Το ενδιαφέρον για την αστική αναγέννηση γυρίζει στη χρήση εναλλακτικών ρυθμίσεων όπως είναι τα φορολογικά κίνητρα που ενθαρρύνουν την οικονομική, φυσική και κοινωνική ανάπτυξη.

Ο αστικός στόχος υποστήριξε την παροχή φορολογικής ανακούφισης για να ενθαρρυνθεί μεγαλύτερη συμμετοχή στη φυσική διαδικασία αναγέννησης. Το νέο αστικό φορολογικό παράδειγμα ήταν σχεδιασμένο για να λειτουργήσει μέσα σ' ένα στρατηγικό πλαίσιο που έρχεται από τις συμβατικότερες δαπάνες και τα ρυθμιστικά μέτρα.

Στη Δημοκρατία της Ιρλανδίας, οι πολιτικές αναγέννησης σε αντίθεση με το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν χαρακτηρισμένες από την πλευρά της ζήτησης με τα φορολογικά κίνητρα να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της πολιτικής. Τα κίνητρα αυτά ίσχυσαν σε διαφορετικές θέσεις σε όλη την χώρα, με ιδιαίτερη έμφαση στο εσωτερικό της πόλης του Δουβλίνου. Ο νόμος του 1986 περί αστικής ανανέωσης και χρηματοδότησης ήταν το αρχικό κομμάτι της νομοθεσίας που έβαλε ένα πλαίσιο για την αναγέννηση. Η νομοθεσία επέτρεψε στους επενδυτές και τους μισθωτούς μια νέα ανανεωμένη εμπορική ανάπτυξη που αναλαμβάνεται μέσα σ' ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε κάποιες οριζόμενες περιοχές που θα ανακουφίσει από τη φορολογία.

Η πιο κατάλληλη περίοδος για μια τέτοια φορολογική ανακούφιση ήταν από τις 25 Ιανουαρίου 1988 μέχρι τις 25 Ιανουαρίου 1999 και περιελάμβανε:

- Ένα μειωμένο φορολογικό ποσοστό περίπου 10% για τις εξουσιοδοτημένες επιχειρήσεις.

- Τα διπλά επιδόματα για εμπορικές μισθώσεις ήταν διαθέσιμα στους μισθωτές που οι επιχειρήσεις τους βρίσκονταν στην περιοχή της αστικής αναγέννησης .
- Οι φορολογικές απαλλαγές ήταν διαθέσιμες για μια περίοδο δέκα(10) ετών για τις εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων στην περιοχή .

Μια αξιολόγηση για τον αντίκτυπο και την αποτελεσματικότητα της φορολογικής ανακούφισης αλλά και το κόστος των σχεδίων της αστικής ανανέωσης επιβεβαίωσε ότι τα κεφάλαια ήταν ιδιαίτερα επιτυχή τόσο για τον φόρο όσο και στον σχεδιασμό της αστικής ανανέωσης του ιδιωτικού τομέα . Επίσης η ίδια αξιολόγηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα φορολογικά κίνητρα έχουν ευνοήσει του επενδυτές και τους μισθωτές .

4.3 ΜΑΛΤΑ

Ο ιστορικός αστικός πυρήνας είναι όχι μόνο ένα εντυπωσιακό χαρακτηριστικό γνώρισμα πολλών πόλεων και κωμοπόλεων αλλά και ένα προτέρημα για την οικονομική και κοινωνική αναγέννησή τους. Εντούτοις, η διαδικασία αναγέννησης έθεσε διάφορα ζητήματα που είναι κοινά για πολλές πόλεις.

Ένα από αυτά τα ζητήματα είναι οι δημογραφικές αλλαγές των κατοικημένων περιοχών καθώς και η διάδοση της μετακίνησης πολλών εύπορων κατοίκων προς τα προάστια, έτσι ώστε να δημιουργήσουν μια πτώση του πληθυσμού και μια υψηλότερη συγκέντρωση κοινωνικών προβλημάτων.

Ένα δεύτερο σύνολο ζητημάτων αφορά την εύρεση των κατάλληλων χρήσεων για τα παλαιά κτίρια που βρίσκονται μέσα στους ιστορικούς πυρήνες των πόλεων. Οι υψηλές δαπάνες ανακαίνισης και συντήρησης των ιστορικών κτιρίων θα μπορούσαν να συμβιβάσουν την οικονομική βιωσιμότητα των προγραμμάτων αναγέννησης.

Οι νέες επεμβάσεις που θα τους γίνουν πρέπει να είναι συμβατές με το ιστορικό πλαίσιο τους και με το χώρο στον οποίο βρίσκονται. Τις περισσότερες φορές, η αστική αναγέννηση περιορίζεται από τα ανεπαρκή όργανα που της παρέχουν οι δημόσιες αντιπροσωπείες.

Τρίτον, εκτός και αν υπάρχει μια πολύ καλή πολιτική μεταφορών και μια αποτελεσματική διαχείριση κυκλοφορίας, η αυξανόμενη δραστηριότητα από την αναγέννηση θα οδηγήσει στον αυξανόμενο αντίκτυπο της κυκλοφορίας και έτσι θα έχουμε ως αποτέλεσμα την υπονόμευση της αναγέννησης.

Οικονομικά, οι οικονομικοί πυρήνες μπορεί να είναι και μια ευθύνη ανάλογα με το πώς αντιμετωπίζονται οι διάφορες δυσκολίες και δαπάνες που σχετίζονται με την περιοχή. Έτσι, η κατάλληλη παρουσίαση ύστερα από την αναγέννησή τους των ιστορικών πυρήνων των πόλεων μπορεί να αποτελέσει για τις πόλεις αυτές και έναν πόλο έλξης τουριστών, ένα πόλο έλξης για περισσότερες επενδύσεις και επίσης έναν τρόπο για να αξιοποιείται περισσότερο ο ελεύθερος χρόνος. Για αυτό τον λόγο μια αποτελεσματική αστική διαχείριση είναι σημαντικό εργαλείο για την αναγέννηση και τη βιωσιμότητα των ιστορικών πυρήνων.

4.4 ΟΜΠΕΡΧΑΟΥΖΕΝ

Ένα ακόμα παράδειγμα αστικής αναγέννησης είναι η αναδόμηση των δημόσιων συγκοινωνιών στην πόλη Όμπερχαουζεν της Γερμανίας. Μέσα από την αναδόμηση αυτή, οι στόχοι που έπρεπε να επιτευχθούν είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, αύξηση της δημόσιας ευαισθησίας για το περιβάλλον, αύξηση της χρήσης των δημόσιων συγκοινωνιών και μείωση φυσικά της κίνησης των αυτοκινήτων. Το 1996 η πόλη Όμπερχαουζεν εισήγαγε ένα εκσυγχρονισμένο σύστημα για τις δημόσιες συγκοινωνίες. Μέσα στα πλαίσια των οικονομικών αλλαγών της τοπικής οικονομίας της ανανέωσης των κέντρων στις πόλεις και την αύξηση στον τομέα των υπηρεσιών, οι αρμόδιοι για τον σχεδιασμό μεταφορών επέλεξαν μια αναγέννηση του συστήματος τραμ που είχε καταργηθεί ήδη από το 1968. Η εναρμόνιση του νέου τραμ και των υπηρεσιών που ήδη προσέφεραν τα λεωφορεία είχε ως σκοπό να απευθυνθεί στις ανάγκες των κατοίκων και των

επιχειρήσεων και να συμβάλει στη αστική ανάπτυξη μετά από την πτώση της παραγωγής στην βαριά βιομηχανία.

Η επιτυχία αυτής της έννοιας μπορεί να θεωρηθεί ως ορθή πρακτική στην αστική ανάπτυξη για τους ακόλουθους λόγους:

- Αύξηση του αριθμού των επιβατών που απολαμβάνουν τις υπηρεσίες των δημόσιων συγκοινωνιών
- Εκτενείς δραστηριότητες στον τομέα του μάρκετινγκ
- Καινοτομίες στον εξοπλισμό

Υπόβαθρο και Στόχοι

Τον Απρίλιο του 1897 το σύστημα της δημόσιας συγκοινωνίας του Όμπερχαουζεν ήταν το πρώτο κύριο σύστημα στον δήμο. Μέσα στον ίδιο χρόνο οι δήμοι προσπάθησαν να φέρουν στην ιδιοκτησία τους τα αστικά συστήματα υποδομής προκειμένου να υποστηρίξουν την γρήγορα αυξανόμενη τοπική οικονομία και να κερδίσουν τον έλεγχο της αστικής ανάπτυξης. Σημαντικές δομικές αλλαγές έγιναν στον τομέα της χαλυβουργίας και των μεταλλείων άνθρακα που οδήγησαν στην απώλεια 40.000 τοπικών εργασιών μέσα σε μια περίοδο 20 ετών. Έτσι, έγινε μια ώθηση των νέων υπηρεσιών προς το κέντρο των πόλεων και μια αύξηση του ελεύθερου χρόνου.

4.5 BRISTOL

Εικόνα 3: Καθεδρικός Ναός της πόλης του Bristol

Η αστική περιοχή του Bristol έχει ένα μείγμα ανθρώπων και διαχέεται από συνδυασμούς διαφορετικών πολιτιστικών, κοινωνικών και οικονομικών δομών. Το αστικό πρόγραμμα του Bristol έχει βοηθήσει στην εφαρμογή πολλών πρωτοβουλιών και ενεργειών, από τις οποίες έχουν αναδυθεί τα εξής σημαντικά οφέλη:

- Νέες θέσεις εργασίας
- Νέες επιχειρήσεις
- Διασυνοριακές συνεργασίες και δίκτυα
- Διατήρηση του περιβάλλοντος και δημιουργία πάρκων

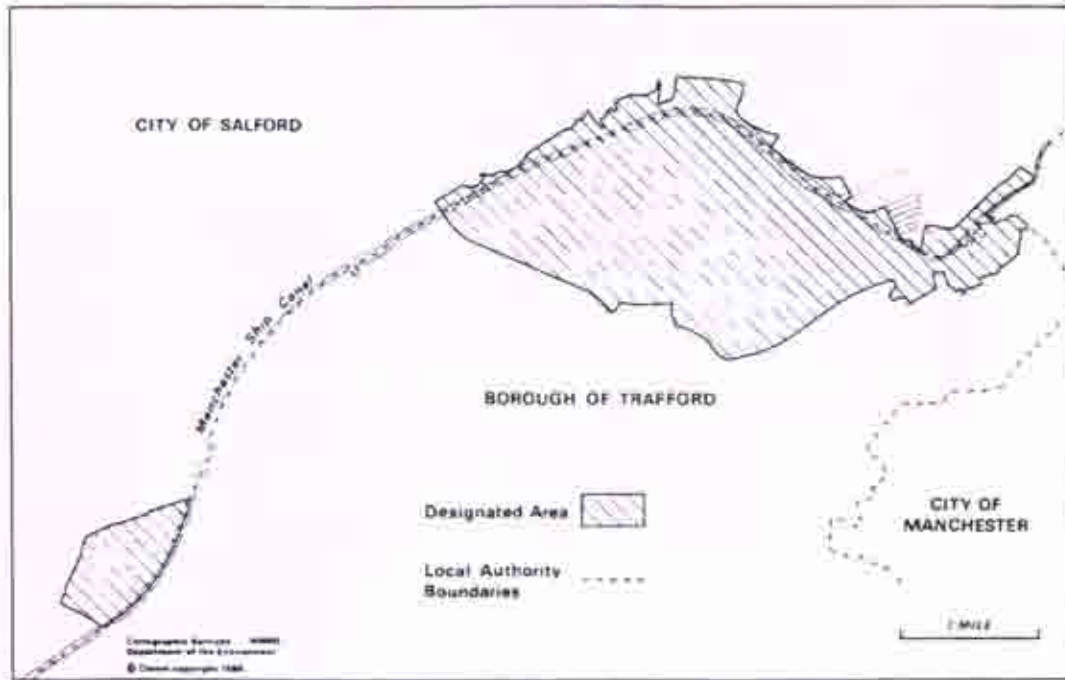
- Βελτιωμένες κοινοτικές εγκαταστάσεις κτηρίων

Εικόνα 4:Κεντρική πλατεία της πόλης του Bristol

- Ανανεωμένο περιβάλλον των καταστημάτων
- Κατάρτιση , ανάπτυξη και δημιουργία υποδομών

4.6 TRAFFORD PARK

εικόνα 4 : προσχέδιο του Trafford Park

Διάφορες πρωτοβουλίες επιχειρησιακής βελτίωσης έχουν αναπτυχθεί, οι οποίες στοχεύουν στην ενθάρρυνση των επιχειρήσεων και στο να δίνουν έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων τους και των υπηρεσιών. Μια τέτοια πρωτοβουλία είναι και ανάπτυξη του πάρκου της περιοχής του Trafford. Στόχος αυτής της πρωτοβουλίας είναι η ανάπτυξη της απόδοσης των επιχειρήσεων που βρίσκονται κοντά στο πάρκο.

Το Trafford Park ήταν το πρώτο βιομηχανικό κτήμα που στην αρχή της δεκαετίας του '50 απασχολούσε περίπου 75.000 ανθρώπους. Εντούτοις με την πτώση της βιομηχανικής κατασκευής στην δεκαετία του '80 η περιοχή υπέφερε άσχημα και αυτό οδήγησε τις επιχειρήσεις γύρω από το πάρκο σε κλείσιμο. Από τα μέσα όμως της δεκαετίας του '80 οι τοπικές αρχές αποφάσισαν ότι έπρεπε να ληφθούν μέτρα που θα καθορίσουν ξανά την ανάπτυξη της περιοχής αυτής.

Για να επιτευχθεί η αποστολή της εξασφάλισης για την φυσική και οικονομική ανάκαμψη του πάρκου έχουν τεθεί οι εξής στόχοι:

- Η παραγωγή αυξανόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων και η αύξηση της απασχόλησης
- Η δημιουργία υψηλής ποιότητας φυσικού περιβάλλοντος κατάλληλης για την ανάπτυξη των υπηρεσιών και της προώθησης της περιοχής μέσω του μάρκετινγκ , μια προώθηση που θα βελτιώσει ριζικά την εικόνα της περιοχής και θα δημιουργήσει οικονομικές ευκαιρίες μέσω των δραστηριοτήτων που θα παρουσιάζει η περιοχή

Εικόνα 5: Πανοραμική λήψη του Trafford Park

Η εταιρία που εδραιώθηκε το 1987 για την ανάπτυξη του Trafford Park διαφύλαξε την οικονομική και φυσική ανάπτυξη του πάρκου . Τα κύρια αντικείμενα αυτής της εταιρίας είναι να παρέχουν συμβουλές και καθοδήγηση σε θέματα ποιότητας , στην ανάπτυξη της επικοινωνίας και στο να ενθαρρύνουν εταιρίες να μοιράζονται πηγές και εμπειρίες και να παρέχουν συνδέσμους με υψηλότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα .

Μετά την ανάκαμψη του πάρκου έγιναν περίπου 787 εκατομμύρια επενδύσεις στον ιδιωτικό τομέα και δημιουργήθηκαν περίπου 5.000 θέσεις εργασίας και μαζί τους 732 εταιρίες μετακινήθηκαν στην αστικά αναπτυσσόμενη περιοχή του πάρκου. Τώρα στην περιοχή του πάρκου βρίσκονται πάνω από 1.300 εταιρίες και οι εργαζόμενοι που απασχολούνται είναι πάνω από 36.000 άτομα. Έτσι, η φήμη που κέρδισε το πάρκο μέσα από αυτή την ανάκαμψη του ενισχύθηκε και το αποτέλεσμα ήταν μια καλύτερη ποιότητα των αγαθών και των υπηρεσιών που προσφέρουν οι επιχειρήσεις που έχουν δημιουργηθεί γύρω από αυτό.

5. ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

5.1 ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

Η αστική ανάπτυξη στην Ελλάδα βασίζεται σε μεμονωμένα αστικά προγράμματα προερχόμενα κυρίως από την Ε.Ε. ,καθώς δεν υπάρχει ένα ενιαίο Εθνικό πρόγραμμα αναγέννησης των πόλεων. Ένα από τα προγράμματα αυτά αποτελεί και το παρακάτω.

Αστικό Πρόγραμμα II: Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει κονδύλια ύψους 8 εκατ.ευρώ, για την αστική αναγέννηση της πόλης της Κομοτηνής κατά την περίοδο 2000-200???. Η Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση έχει προσελκύσει 2,67 εκατ.ευρώ από τον δημόσιο τομέα και 1,73 εκατ.ευρώ από τον ιδιωτικό.

Οι προτεραιότητες αυτού του προγράμματος θα περιλαμβάνουν τη βελτίωση της ποιότητας της αστικής υποδομής και της χωροταξίας , την υποστήριξη της τοπικής οικονομίας , την παρεμπόδιση του κοινωνικού αποκλεισμού και τα δίκτυα για την υποστήριξη των τοπικών κατοίκων.

Αυτή η αστική κοινοτική πρωτοβουλία είναι μία δημιουργική και ταυτόχρονα καινοτόμος προσέγγιση για την αστική αναγέννηση. Προγράμματα τέτοιου είδους, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δίνουν μια ισχυρή έμφαση σε επίπεδο βάσης που περιλαμβάνει τους τοπικούς ανθρώπους και τις οργανώσεις σε όλα τα επίπεδα για τη διαδικασία της λήψης των αποφάσεων. Έτσι, και αυτό το πρόγραμμα για την περιοχή της Κομοτηνής, υποδηλώνει μία ισχυρή συνεργασία και επικυρώνονται πλήρως οι προτεραιότητες για την τοπική ανάπτυξη.

Οι επεμβάσεις του προγράμματος βρίσκονται σε μία ζώνη 180 εκταρίων, με συνολικό πληθυσμό 20.000 κατοίκους. Η πόλη της Κομοτηνής έχει ένα διαφορετικό και ποικίλο πολιτισμικό και θρησκευτικό πληθυσμό. Η περιοχή αυτή, χαρακτηρίζεται από ένα υποβαθμισμένο αστικό περιβάλλον με μακροπρόθεσμη

ανεργία και με κοινωνικό αποκλεισμό. Οι ειδικές ανάγκες προκύπτουν για ένα σημαντικό αριθμό μεταναστών και θρησκευτικών ομάδων που αποτελούν μειονότητα για την περιοχή και τα προβλήματα παρουσιάζονται ιδιαίτερα στο χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, στην έλλειψη δεξιοτήτων και σε ένα υψηλό ποσοστό μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο χωρίς πιστοποιητικό.

Οι στόχοι που τίθενται για τη βιώσιμη οικονομική και κοινωνική αναγέννηση της περιοχής, σχετίζονται με τον κοινωνικό-οικονομικό συνυπολογισμό μουσουλμάνων, τσιγγάνων και επαναπατριζόμενων μεταναστών. Επιπλέον, σχετίζονται με τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και την ποιότητα ζωής των πολιτών, την υποκίνηση της τοπικής οικονομίας, τη βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, των ίσων ευκαιριών για τις κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της πόλης.

Το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναπτύσσεται βάσει τεσσάρων αξόνων προτεραιότητας:

1. Πολυσύνθετη και οικολογική αστική αναγέννηση. Εστίαση των προγραμμάτων στις επεμβάσεις προς όφελος του υπάρχοντος αστικού περιβάλλοντος και του οικολογικού εμπλουτισμού υποδομών (κοινοτική συμβολή 2.75 εκατ.ευρώ).
2. Ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος. Οι ενέργειες στοχεύουν στην υποκίνηση της τοπικής οικονομίας και στη δημιουργία ευκαιριών εργασίας για την περιοχή (κοινοτική συμβολή 1.07 εκατ.ευρώ).
3. Κοινωνία των πολιτών. Τα μέτρα και τα προγράμματα θα ενισχύσουν την υποδομή της πόλης και θα βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης για τους πολίτες μέσω του εκσυγχρονισμού των υπηρεσιών στο δήμο της Κομοτηνής (κοινοτική συμβολή 2.91 εκατ. ευρώ).
4. Δικτύωση. Οι νέες προσεγγίσεις και οι τεχνολογίες εστιάζουν στην καλύτερη χρήση της τεχνολογίας πληροφοριών και της δημιουργίας θέσεων εργασίας (κοινοτική συμβολή 640.000ευρώ).

“Ο στόχος της αστικής κοινοτικής πρωτοβουλίας είναι η οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη των πόλεων και των γειτονιών που βρίσκονται σε κρίση, προκειμένου να προωθηθεί μία βιώσιμη αστική ανάπτυξη.”

Τα νέα προγράμματα της αστικής αναγέννησης μέσα από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι για τις περιοχές του Περάματος, του Ηρακλείου και της Κομοτηνής. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτού του προγράμματος είναι η ανάπτυξη των καινοτόμων προτύπων και επιπλέον, η ισχυρή έμφαση στη συνεργασία και στην ανάμιξη της τοπικής δύναμης.

Η χρηματοδότηση των προγραμμάτων περιλαμβάνει τις εξής πρωτοβουλίες:

- Ανακαίνιση των κτιρίων και των δημοσίων χώρων
- Τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης
- Βελτίωση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Ανάπτυξη των δημόσιων συγκοινωνιών και
- Ανάπτυξη του συστήματος διαχείρισης της ενέργειας.

5.2 ΜΙΑ ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

*"Η ιστορία αποδεικνύει ξεκάθαρα πως η Αθήνα θα έχει τεράστια και μακροπρόθεσμα κέρδη από την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων", δήλωσε η πρόεδρος της εταιρίας Jones Lang LaSalle Hotels κ. **Melinda McKay**, αναφερόμενη στα αποτελέσματα της έρευνας που έκανε η εταιρία της εξετάζοντας τις επιπτώσεις των Αγώνων στην Αθήνα και το κατά πόσο τα 2 δισ. δολάρια ξοδεύτηκαν σωστά.*

Σύμφωνα μάλιστα με το συμπέρασμα της έρευνας, *οι επιπτώσεις στις πόλεις, που διοργανώνουν Ολυμπιακούς αρχίζουν να φαίνονται πολύ μετά το τέλος των Αγώνων.* Η εταιρία, μέσω της έρευνας, που πραγματοποίησε καταδεικνύει τις κληρονομίες των πόλεων, που διοργάνωσαν στο παρελθόν Ολυμπιακούς (Σεούλ - 1988, Βαρκελώνη - 1992, Ατλάντα - 1996 και Σίντνει - 2000), και την προβλεπόμενη επίπτωση τους στην πορεία της Αθήνας.

Η κ. **Melinda McKay** πρόσθεσε ότι *"ενώ οι Αγώνες προσφέρουν γρήγορα κέρδη στην πόλη, που τους διοργανώνει, όπως περισσότερες δουλειές και μεγαλύτερα κέρδη, το πραγματικό κέρδος για την πόλη θα φανεί στο μέλλον"*. Γι' αυτό και η Αθήνα, στην προσπάθειά της να μετατραπεί σε μία μοντέρνα πόλη, έχει επικεντρώσει την προσοχή της στον τομέα των μεταφορών.

Ακόμα η εταιρία Jones Lang LaSalle Hotels εντοπίζει *τα 5 πιο σημαντικά κληροδοτήματα των Ολυμπιακών*, στις χώρες, που τους διοργανώνουν.

- **Αστική αναγέννηση.** *"Διοργανώνοντας Ολυμπιακούς Αγώνες σε πόλεις, που είχαν αρχίσει να παρακμάζουν είναι ένα συνηθισμένο φαινόμενο, που είχε παρατηρηθεί και στους 4 προηγούμενους Ολυμπιακούς"* σημειώνει η κ. **McKay**.

Έτσι, όπως ήταν αναμενόμενο, το ίδιο μονοπάτι ακολούθησε και η Αθήνα, αναβαθμίζοντας 2.700 στρέμματα παραμελημένης περιοχής, δημιουργώντας πάρκα αναψυχής στο εσωτερικό της πόλης και αναδεικνύοντας τα αρχαιολογικά της μέρη. Γι' αυτό το λόγο η κ. *McKay* πιστεύει ότι "το αληθινό κέρδος της Αθήνας από την διοργάνωση των Ολυμπιακών θα φανεί μετά το σβήσιμο της φλόγας".

- **Ολυμπιακά χωριά.** "Ο σχεδιασμός, η τοποθεσία και ο τύπος των Ολυμπιακών χωριών μπορεί επίσης να έχει δραματική επίπτωση στην αστική ανάπτυξη της διοργανώτριας πόλης" κατά την άποψη της κ. *McKay*. Η Αθήνα έχει την ευκαιρία να μάθει από τις εμπειρίες των προηγούμενων πόλεων και να δημιουργήσει τελικώς ένα άψογο Ολυμπιακό χωριό, που θα μπορέσει να το χρησιμοποιήσει και μετά.
- **Βελτίωση των υποδομών και των εγκαταστάσεων.** Η πιο σημαντική ενέργεια όλων των πόλεων που διοργανώνουν Ολυμπιακούς, καθώς πρέπει να δημιουργήσουν τέλειες αθλητικές εγκαταστάσεις, κάτι που πέτυχε και η Αθήνα με την βοήθεια του Ισπανού αρχιτέκτονα κ. *Santiago Calatrava*, ο οποίος κατάφερε να κάνει ένα τέλειο Στάδιο.
- **Καθαρό περιβάλλον.** Η προστασία του περιβάλλοντος και η δημιουργία πράσινου είναι πρωταρχικός στόχος όλων των πόλεων που διοργανώνουν Ολυμπιακούς και μάλιστα στόχος του Πεκίνου είναι να πετύχει *καθαρότερη ατμόσφαιρα από αυτήν του Παρισιού*. Όσον αφορά, όμως, στους Ολυμπιακούς της Αθήνας, δυστυχώς η περιβαλλοντική οργάνωση *Greenpeace* τους ονόμασε *καφέ Ολυμπιακούς*, καθώς η Αθήνα παραμένει η πιο μολυσμένη ατμοσφαιρικά πόλη της Ευρώπης.
- **Η έλευση τουριστών.** Είναι γνωστό ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες προσελκύουν πολλούς τουρίστες στις πόλεις, που τους διοργανώνουν και αποτελούν την καλύτερη διαφήμιση για την διοργανώτρια πόλη παγκοσμίως. Παρόλα αυτά η *προσέλευση των τουριστών στην Αθήνα δεν ήταν ιδιαίτερα μεγάλη*, όπως αναμενόταν να ήταν, εξαιτίας του κακού σχεδιασμού της Κυβέρνησης. Επίσης, σε αυτή την κατάσταση οδήγησαν και η *μόλυνση της ατμόσφαιρας και η κακή κατάσταση του κυκλοφοριακού*, που επικρατούν στην Αθήνα και είναι παγκοσμίως γνωστή για αυτά.

Τέλος και παρόλα αυτά η Αθήνα έχει ακόμα δυνατότητες και πολλές ελπίδες να μεταμορφωθεί σε μια όμορφη και μοντέρνα πόλη, παρόλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει (όπως και την παντελή έλλειψη συνεδριακών χώρων που την στιγματίζει), αλλά όλα αυτά θα φανούν στα επόμενα χρόνια, μετά και το τέλος των Ολυμπιακών και Παρά - Ολυμπιακών Αγώνων.

5.3 ΠΩΣ ΒΛΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ 5 ΜΕΓΑΛΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η νέα Ελληνική «Ταυτότητα»

Η Ελλάδα αποτελεί έναν «ασφαλή προορισμό», μια «σύγχρονη ευρωπαϊκή χώρα», που διοργάνωσε «τεχνικά άρτιους» και με «ανθρώπινη διάσταση» Ολυμπιακούς Αγώνες. Αυτή είναι η νέα «ελληνική ταυτότητα» μετά την επιτυχημένη διοργάνωση των Αγώνων όπως την προσλαμβάνουν οι πολίτες πέντε μεγάλων κρατών (ΗΠΑ, Μεγ. Βρετανία, Ισπανία, Γερμανία, Γαλλία) και όπως διαπιστώθηκε στο πλαίσιο μεγάλης έρευνας κοινής γνώμης που πραγματοποιήθηκε, στις χώρες αυτές, για λογαριασμό της ΑΘΗΝΑ 2004 αμέσως μετά τους Αγώνες, από την κοινοπραξία MRB, VPRC, RESEARCH INTERNATIONAL.

Συγκεκριμένα, η έρευνα πραγματοποιήθηκε το διάστημα 1-22 Σεπτεμβρίου 2004 στις ΗΠΑ (1001 άτομα), στην Ισπανία (502 άτομα), στη Γερμανία (507 άτομα), στην Αγγλία (519 άτομα) και στη Γαλλία (502 άτομα). Πρόκειται για μια τηλεφωνική έρευνα με τη χρήση του ειδικού συστήματος τηλεφωνικών συνεντεύξεων. Η επιλογή των ερωτώμενων έγινε με τυχαίο τρόπο μεταξύ των ενήλικων μελών του κάθε νοικοκυριού. Ακολουθήθηκε η διαδικασία της τυχαίας επιλογής τηλεφωνικών αριθμών (random calling). Η έρευνα διεξάχθηκε σύμφωνα με τους κανόνες δεοντολογίας που ορίζουν ο ΣΕΔΕΑ και η ESOMAR.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απέκτησε μια θετική άποψη για την Ελλάδα μετά τους Αγώνες, σε σχέση με τα όσα

άκουσαν ή είδαν στο διάστημα αυτό. Μάλιστα, το 38,7% των Αμερικανών εξέφρασε την πρόθεσή του να επισκεφθεί την Ελλάδα στο μέλλον, βάζοντάς την στη δεύτερη θέση, αμέσως μετά την Ιταλία. Οι Γερμανοί αποτελούν τους μεγαλύτερους 'πελάτες' της Ελλάδας, σε ό,τι αφορά στην πρόθεσή τους να ταξιδέψουν στην Ελλάδα για διακοπές.

Σε σχέση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων έδειξε μεγάλο έως τεράστιο ενδιαφέρον και η πληροφόρησή τους έγινε κυρίως μέσω των τηλεοπτικών καναλιών, των περιοδικών και των διαφημίσεων. Το 90% των Αμερικανών και το 93% των Ευρωπαίων χαρακτήρισε τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας ως επιτυχημένους ενώ το 40% των ερωτηθέντων θεωρεί τους Αγώνες της Αθήνας ως τους καλύτερους που έχουν διοργανωθεί στην ιστορία των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα παρουσίασε τα ακόλουθα στοιχεία:

Αύξηση θετικών απόψεων για την Ελλάδα μετά τους Αγώνες, σε σχέση με τα όσα είδαν και άκουσαν .

- ΗΠΑ +23%
- Ευρώπη +7%
- Μ. Βρετανία +11%
- Γερμανία +2%
- Ισπανία +1,7%
- Γαλλία +10,5%

Αισθάνονται θετικά για την Ελλάδα μετά τους Αγώνες

- ΗΠΑ +9%
- Ευρώπη +3,9%
- Μ. Βρετανία +3%
- Γερμανία +0,8%
- Ισπανία +3%
- Γαλλία +7,7%

Πιθανότητα επίσκεψης στην Ελλάδα για διακοπές

α) Κάτοικοι ΗΠΑ

- Ελλάδα 38,7%
- Ιταλία 50,2%
- Ισπανία 37,2%
- Τουρκία 7,8%
- Κροατία 5,2%

β) Ευρωπαίοι

- Ελλάδα 49,2%
- Ιταλία 49,9%
- Ισπανία 42%
- Τουρκία 17,2%
- Κροατία 19,1%

Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται το συμπέρασμα ότι μετά την επιτυχία των Αγώνων η Ελλάδα αναβαθμίζεται σε σύγκριση με τους τουριστικούς ανταγωνιστές της, ξεπερνώντας στην αγορά των ΗΠΑ ακόμα και την Ισπανία, ενώ στην ευρωπαϊκή αγορά συναγωνίζεται την Ιταλία και ξεπερνάει σημαντικά την Ισπανία.

Κατά μέσον όρο, το 30% των ερωτηθέντων έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τους Ολυμπιακούς Αγώνες .

Από ποια πηγή έμαθαν για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

- ΗΠΑ 36,5% δελτία ειδήσεων
- Ευρώπη 46,1% δελτία ειδήσεων
- Μ. Βρετανία 50,9% διαφημίσεις
- Γερμανία 58% δελτία ειδήσεων
- Ισπανία 45,3% διαφημίσεις

- Γαλλία 64% δελτία ειδήσεων

Πόσο επιτυχημένοι πιστεύουν ότι ήταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες .

- ΗΠΑ 35% επιτυχημένοι, 59,3% πολύ επιτυχημένοι
- Ευρώπη 52,8% επιτυχημένοι, 44% πολύ επιτυχημένοι
- Μ. Βρετανία 38% επιτυχημένοι, 59% πολύ επιτυχημένοι
- Γερμανία 62,7% επιτυχημένοι, 32,5% πολύ επιτυχημένοι
- Ισπανία 58,4% επιτυχημένοι, 38,8% πολύ επιτυχημένοι
- Γαλλία 53% επιτυχημένοι, 45,2% πολύ επιτυχημένοι

Το 40% των ερωτηθέντων θεωρούν τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας ως τους καλύτερους που έχουν διοργανωθεί μέχρι σήμερα .

Ποσοστό τηλεθεατών που παρακολούθησαν την Τελετή Έναρξης. Από τον πίνακα 8* προκύπτει ότι ποσοστό 41,3% στις ΗΠΑ και 48% κατά μέσο όρο στην Ευρώπη παρακολούθησε από τους τηλεοπτικούς τους δέκτες την Τελετή Έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, ανεβάζοντας στα ύψη τους δείκτες τηλεθέασης.

- ΗΠΑ 41,3%
- Ευρώπη 48%
- Μ. Βρετανία 50,5%
- Γερμανία 50,5%
- Ισπανία 48,4%
- Γαλλία 42,4%

Η Τελετή Έναρξης άρεσε πολύ στις ΗΠΑ σε ποσοστό 65% και σε ποσοστό 61,1% κατά μέσο όρο στην Ευρώπη. Αξίζει να επισημανθεί το υψηλό ποσοστό στην Ισπανία (68%), τη Γερμανία (64,8%) και τη Γαλλία (62,9%).

- ΗΠΑ 65%
- Ευρώπη 61,1%
- Μ. Βρετανία 49,2%
- Γερμανία 64,8%

- Ισπανία 68%
- Γαλλία 62,9%

Ιδιαίτερα δημοφιλή αθλήματα, τα οποία προσέλκυσαν μεγάλο αριθμό τηλεθεατών, είναι ο Στίβος και η Κολύμβηση. Στις ΗΠΑ το 59,4% των τηλεθεατών παρακολούθησε με μεγάλο ενδιαφέρον τα αγωνίσματα της Κολύμβησης, ενώ κατά μέσο όρο το 61,6% των Ευρωπαίων τηλεθεατών παρακολούθησε τα αγωνίσματα του Στίβου, με προεξάρχουσα τη Μ. Βρετανία.

- ΗΠΑ 59,4% Κολύμβηση
- Ευρώπη 61,6% Στίβος
- Μ. Βρετανία 74,2% Στίβος
- Γερμανία 60,4% Κολύμβηση
- Ισπανία 52,8% Στίβος
- Γαλλία 59,4% Στίβος

Η Ελλάδα αποτελεί έναν «ασφαλή προορισμό», μια «σύγχρονη ευρωπαϊκή χώρα», που διοργάνωσε «τεχνικά άρτιους» και με «ανθρώπινη διάσταση» Ολυμπιακούς Αγώνες. Τα ακόλουθα αναδεικνύονται για την Ελλάδα μετά τους Αγώνες.

- Αθήνα - ασφαλής προορισμός 74,6%
- Ελλάδα - Ευρωπαϊκή χώρα 72,3%
- Ανθρώπινη διάσταση Αγώνων 66,2%
- Ελλάδα - μοντέρνα, σύγχρονη χώρα 63,5%
- Τεχνική αρτιότητα Αγώνων 64,6%

5.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Όπως παρατηρείται όλο και περισσότερες πόλεις της Ευρώπης οδηγούνται ή προκρίπτει η ανάγκη να οδηγηθούν σε αστική αναγέννηση, καθώς κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο για την ανάπτυξη και βελτίωσή τους σε όλα τα επίπεδα. Η αναγέννηση αυτή πρέπει να είναι καλά σχεδιασμένη και χρήζει συναίνεσης και συνεργασίας από όλους τους φορείς αλλά και τους κατοίκους, έτσι ώστε να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Συγκεκριμένα η Ελλάδα έχει κυρίως πόλεις μεσαίου μεγέθους οι οποίες είναι ικανές να προσφέρουν υψηλή ποιότητα ζωής, καθώς έχουν πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Η σφαιρική οικονομική ανάπτυξη των μέσου μεγέθους πόλεων βασίζεται κυρίως στα οφέλη που αποκομίζουν από την πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη. Αποφασιστικό βήμα στον πολιτιστικό τομέα είναι η ανάπτυξη των πανεπιστημίων που ενισχύει το ρόλο των μέσου μεγέθους πόλεων ως περιφερειακά βασικά κέντρα καθώς αυξάνει τον πληθυσμό τους και αναπτύσσει την οικονομία τους. Η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα είναι μια ευρύτερη πολιτική εκμετάλλευσης των περιβαλλοντικών πόρων τους. Η παρουσία πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς ή εκτάσεων εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς μπορεί να χρησιμοποιηθεί με σίγουρα θετικά αποτελέσματα.

Οι ιδιαιτερότητες των μέσου μεγέθους πόλεων οδηγούν στο να γίνει κατανοητή η ανάγκη να ληφθεί ένα ειδικό σύνολο πολιτικών που να είναι σε θέση να ενισχύσει τις θετικές πτυχές κάθε πόλης όπως την αναδημιουργία, συντήρηση και προβολή των ιστορικών κέντρων, που πολύ συχνά υπάρχουν στις Ελληνικές πόλεις, ως πολιτιστικούς και οικονομικούς πόρους ολόκληρης της αστικής περιοχής, όπως επίσης τη χάραξη στρατηγικής πολεοδομικού σχεδιασμού, την ανάπτυξη περιβαλλοντικά προσανατολισμένου συστήματος δημοσίων συγκοινωνιών και την στήριξη μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων καθώς αυτό συμβάλλει στην ύπαρξη ενός σημαντικού τομέα οικονομικών δραστηριοτήτων.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ :

ΚΑΤΣΙΑΟΥΝΗ ΚΩΝ/ΝΟΥ – ΠΑΤΡΑ ΑΝΔΡΕΑ – ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΦΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Π Γετίμης, Γ Καυκαλάς, Ν Μαραβέγιας, Αστική ανάπτυξη και πολιτική σελ.43-93,123-166,211-238,307-333.

- Αλέξανδρος Φαίδων Λαγόπουλος, Ανάλυση αστικών πρακτικών και χρήσεων σελ.120-165.

Αρθρογραφία

- Sarah Horton . "The 1973 Oil Crisis". <<http://www.ccds.charlotte.nc.us/History/index.html>>

- G. Tagliaventi & Ass., Atelier 55, S. Assassin, B. Dumons, P. Gisclard, N. Prat, J.P. Garric, V. Negre, J. Cenicacelaya, I. Salopa, L. O'Connor, J. Robins, J. Altuna, M.L. Petit . "The reconstruction of a commercial / residential urban block, RUE DE LAEKEN, 1989-95"
<http://www.avoc.org> gabriele.tagliaventi@mail.ing.unibo.it

- Gabriele Tagliaventi, "Medium sized cities " City Planning Articles <http://www.avoc.org>
gabriele.tagliaventi@mail.ing.unibo.it

- "City Hierarchies and City marketing" <http://www.sre.wu-wien.ac.at>

- Michael Carley , "Towards a long-term strategic approach to urban regeneration" Joseph Rowntree Foundation June 1998 - Ref 638. <http://www.jrf.org.uk>

- Professor Michael Carley School of Planning and Housing, Heriot-Watt University Edinburgh, "A strategic approach to urban regeneration for Britain's cities" published by The Policy Press in association with the Joseph Rowntree Foundation <http://www.jrf.org.uk>

- Lars Mjoset , "The Nordic Economies 1945-1980" published in the ARENA Working Paper series: 15.01.1998. <http://www.arena.uio.no>

- Peter Jones, David Hillier and Daphne Comfort, "Business Improvement Districts in Town and City Centres in the UK" Management Research News Volume 26 Number 8 2003 pp.50-59.

- Peter Jones, David Hillier and Daphne Comfort , "Urban Regeneration Companies and City Centres" , Management Research News Vol. 26 Number 1 2003 pp.54-63.

- Charles Landry and Francois Matarasso "The art of regeneration: urban renewal through cultural activity" , Social Policy Summary 8 - March 1996 Joseph Rowntree Foundation 2005
<http://www.jrf.org.uk>

-Αχιλλέας Ψυλλίδης, "Στρατηγικές για μια Περιβαλλοντικά Βιώσιμη Αστική Ανασυγκρότηση"
Δημοσιεύθηκε από *axips* : 19 Αυγούστου 2005 <http://www.archive.gr>

- "Cultural diversity in European cities" , Version 1.0 April 2003, Published by The Ministry of Refugee, Immigration and Integration Affairs, <http://www.inm.dk>

-Suzanne Fitzpatrick, Annette Hastings and Keith Kintrea of the University of Glasgow, "Including young people in urban regeneration" Joseph Rowntree Foundation September 1998 - Ref 918
<http://www.jrf.org.uk>

- "Regenerating neighbourhoods: creating integrated and sustainable improvements" research by Joseph Rowntree Foundation May 1998 - Ref 588 <http://www.jrf.org.uk>

- Sally Thomas and Pete Duncan, "Resourcing community involvement in neighbourhood regeneration" Joseph Rowntree Foundation March 2000 - Ref 320 <http://www.jrf.org.uk>

-Francesc Santacana, "The Barcelona Model. Management Booklets" Strategic Planning

- B.G. Dale , L. Sheppard and H. Armitage "The setting up and development of the Trafford Park Performance and Quality Forum" The TOM Magazine Volume 7 · Number 5 · 1995 · pp. 32-37

- "Barcelona:Renewal Project for the Ciutat Vella District" , European Academy of the Urban Environment, policy project added at 24.11.1998 changed at 17.08.2001. <http://www.eaue.de>

- "Bristol URBAN Programme" Copyright 2000 <http://www.bristolurban.org.uk>

-Katy Bennett and Ray Hudson (Durham University) and Huw Beynon (Cardiff University), "Coalfields regeneration: dealing with the consequences of industrial decline" Joseph Rowntree Foundation April 2000 - Ref 450 <http://www.jrf.org.uk>

- "Urban II : Cities & programmes" , Urban II programmes are based on the Guidelines drawn up by the Commission. <http://www.europa.eu.int>

- "Key steps to sustainable area regeneration" Joseph Rowntree Foundation December 2000 - Ref D10 <http://www.jrf.org.uk>

- "Oberhausen:Restructuring public transport in accordance with urban development" , European Academy of the Urban Environment. Project was added at 28.03.2000 and was changed at 04.04.2000 <http://www.euue.de>

- Stephen Thake of the University of North London, "The effect of community regeneration organisations on neighbourhood regeneration" Joseph Rowntree Foundat Housing Summary 10 - October 1995 <http://www.jrf.org.uk>

- Stanley McGreal and Jim Berry University of Ulster, Jordanstown, County Antrim, UK
Clare McParland Jones Lang LaSalle, Dublin, UK, and
Brian Turner Property Analyst, Dublin, UK
"Urban regeneration, property performance and office markets in Dublin"
Journal of Property Investment & Finance Vol. 22 No. 2, 2004 pp. 162-172

- New York Times, "Μόνιμα οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Ελλάδα", Travel Daily News Πέμπτη 2 Σεπτεμβρίου 2004. <http://www.traveldailynews.gr>

- Alpha Bank "Τουρισμός και εξαγωγές οι ωφελημένοι κλάδοι της οικονομίας από τους Ολυμπιακούς Αγώνες" Travel Daily News Παρασκευή, 3 Σεπτεμβρίου 2004
<http://www.traveldailynews.gr>

- Melinda McKay, "Κερδισμένη η Αθήνα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αλλά..." Travel Daily News 16/3/2006 <http://www.traveldailynews.gr>

- Kelvin MacDonald, "Methods of learning and development in regeneration partnerships" Joseph Rowntree Foundation. July 2003 - Ref 743 <http://www.jrf.org.uk>